

3 1761 07459321 1

7-1111
42-
0

Presented to the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO
by

ESTATE OF THE LATE
JOHN R. C. WATKINS

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

L. W. T. 1848. 8. 20. 1848. 1848.

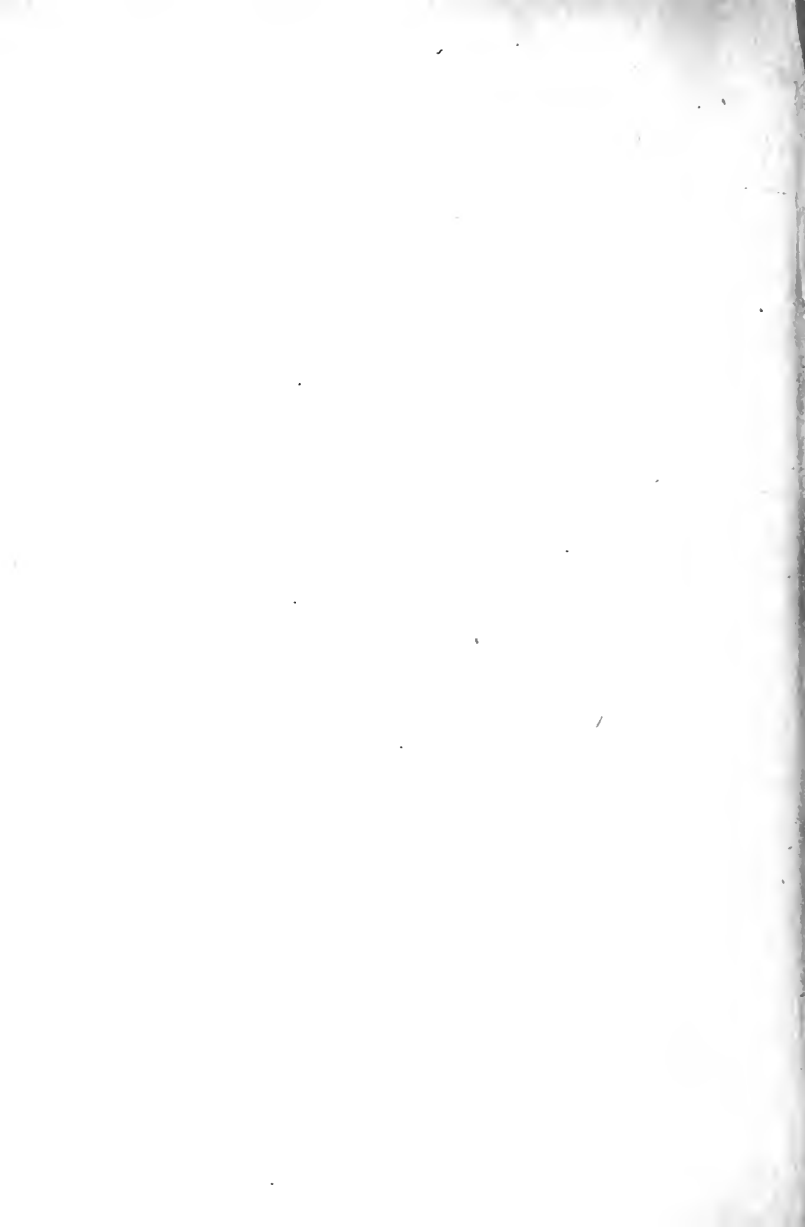
J. Melchior

Gyldendalske Boghandels Forlag.

J. S. WELHAVEN's

SAMLEDE SKRIFTER.

FØRSTE BIND.

SAMLEDE SKRIFTER

AF

J. S. WELHAVEN.

FØRSTE BIND.

KJØBENHAVN.

FORLAGT AF DEN GYLDENDALSKE BOGHANDEL (F. HEGEL).

TRYKT HOS J. H. SCHULTZ.

1867.

82-1
-1
B.1

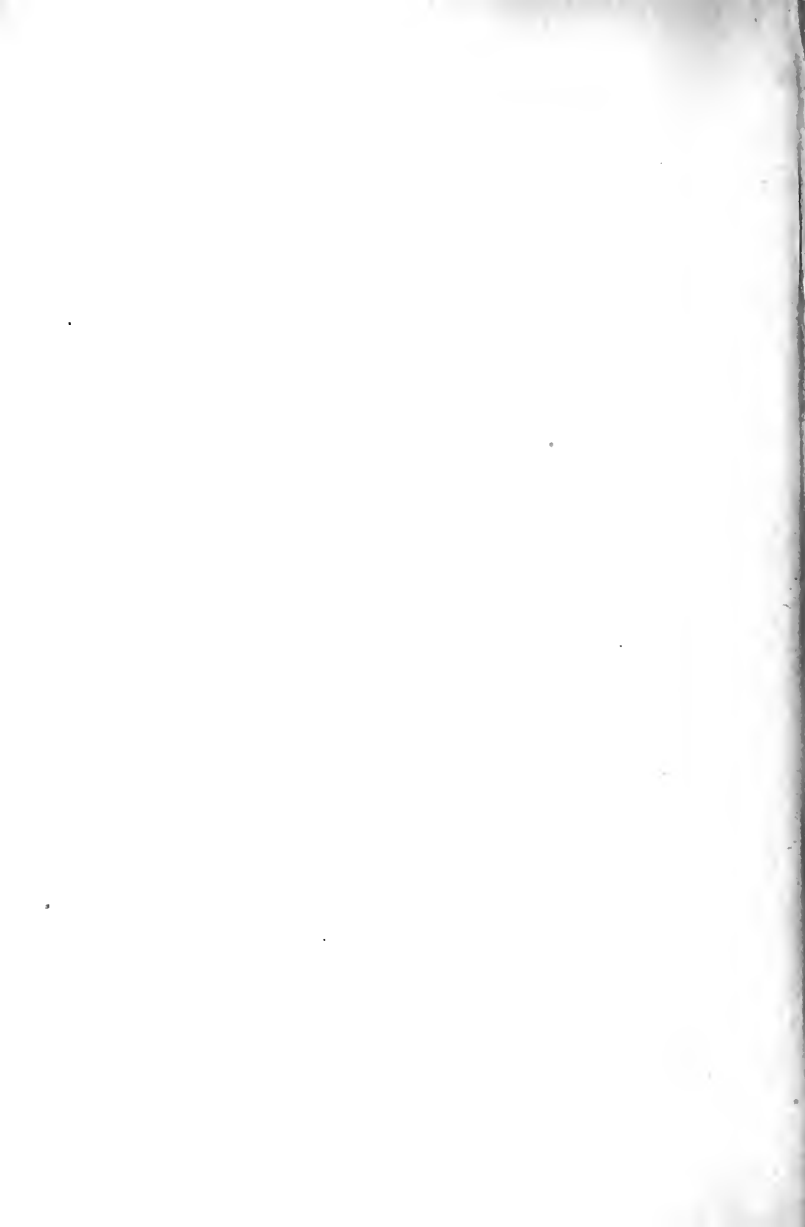
1000096

Forord.

Idet jeg, ved at udgive en Samling poetiske og prosaiske Skrifter, følger en til mig fra flere Kanter henvendt Opfordring, ser jeg dog ikke uden Betænelighed det første Bind i Almenhedens Hænder.

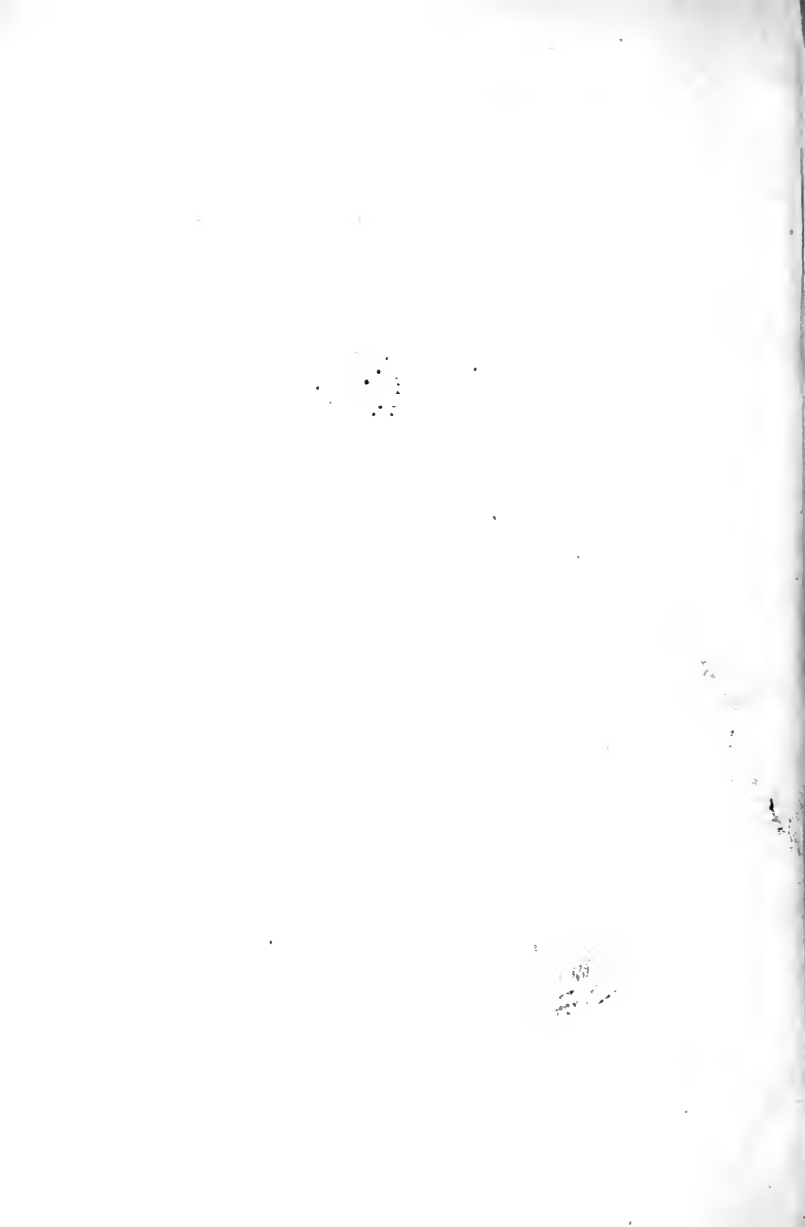
Denne min tidlige Strids-Periodes Skrivemaade forekommer mig næsten fremmed, og anderledes end dengang søger jeg nu at gjøre Rede for æsthetiske og literære Anskuelser. I hine Ungdomsdage havde jeg, sammen med dyb Følelse for en Forfatters Pligt og Ansvar, megen Kamp-Iver, og halvt modstræbende reves jeg ind i Fegtningen, inden jeg selv var rigtig vaabenklædt. Imidlertid fik Striden mærkelige Følger. Paa mit Forfatterkaar har det i alle Henseender og vedvarende øvet Indflydelse, at jeg begyndte Banen med Feide og Kritik. Men man har ogsaa fundet, at Striden har havt en vidtgribende Virkning, at den for det hele Samfund har været vækkende og frugtbar. Derfor tør jeg antage, at disse Begyndelser endnu maa have nogen Interesse for Almenheden. Skulde man nu synes, at hin polemiske Tone i Meget er anstødelig, da bør det erindres, at Overgangens Tid, Renaissanceen, altid tillige er 'en Stridens og Invektivernes Tid.

J. S. Welhaven.

Indhold.

	Side.
Til Henrik Wergeland	1.
Til en Modstander i Morgenbladet	4.
Henrik Wergelands Digtekunst og Polemik	13.
Theatret	153.
Vidar	156.
Kommentar til nogle Artikler om H. Wergeland.....	158.
Norges Dæmring	171.
Tilegnelser med Norges Dæmring	250.
Til Provst Nils Hertzberg.....	253.
Til Venner og Fiender	256.

Til Henrik Wergeland.

(1830).

Det sande Store jevnt og simpelt er;
saa var en Moses, saa var en Homer.

J. Rein.

Hvor længe vil Du rase mod Fornuften,
hvor længe svinge Don-Quixotisk Spær? —
Ser Du da ei, din Sværmen-om i Luften
er kun en Dalen mod et bundløst Kjær?
For Sol Du tager Sumpens Meteorer, —
en Øgle er den Pegasus, Du sporer.

Det høie Nordens Skaldetoner svunde,
der blev saa taust i Norges Klippehal;
thi Fjeldets Harpe klang i Herthas Lunde,
og gav kun Ekko til sin Fædredal. —
Skal Klippens Sangmø i sin Morgenrøde
bag dine vilde Dunster skamfuld gløde?

Naar hørte Du, at Brages høie Præster
 i Livets Bæger dryssed lumske Gift?
 Ved Du da ei, at Glemsels Finger fæster
 sit Dødsens Mærke paa din kaade Skrift? —
 Se! Mandens Læber til dit Anfald smile,
 og Uslingen er stolt af dine Pile.

Og tænker Du, at mørke Feberdrømme
 Er Himmelsyner fra Begeistrings Flugt?
 Tror Du, et Kaos, hvori Drager svømme,
 er noget Kraftigt, eller noget Smukt? —
 Husk, mangen mørk Gestalt, Du dannet har og gyset,
 er Fugleskræmsel, ser man den ved Lyset.

Selv Helligdommens Glands Du dristig haaner
 med dine Taager, med dit Febergys.
 Serafen Du din Narrekappe laaner;
 din Himmel brænder i et Fosforlys.
 Hvor dine Toner herligst skulde lyde,
 der dø de alle hen i Platitude.

Dog faldt saa mangt et Lyn forbi dit Øie,
 og mangt et Mannakorn i dit Skjød.
 Hvi freded Du ei Gnisten fra det Høie?
 O, den var bleven til en venlig Glød. —
 Nu er det Afsind kun, hvortil Du stræber;
 hvad skjønt Du skaber, ynkeligt Du dræber.

Hør ei Zeloten, naar han Dig beretter,
at Du er Klopstock eller Shakespeare lig!
Du ved dog bedre: Heltens Isse fletter
man Krandsen til, ei til hans Kjortelrig;
og ei fordi man støier paa Kothurner,
man vækker Asken i de Skaldes Urner.

O, klag da ei, at Du for høit mon stige
til ret at skattes af din Samtids Aand!
Hvad Kunst, at drive om i Taagers Rige,
naar man har skilt sig ved Fornuftens Baand? —
Din Rang Du sikred Dig med tusind Stemmer:
„Rang blandt Parnassets Daarekiste-Lemmer.“

Til en Modstander i Morgenbladet.

(1830).

Crabrones irritati.

Plaut.

Allerede ere flere Aar henrundne, siden Herr Henrik Wergeland optraadte som Forfatter. Hans Debut og hans hele følgende Digterliv synes at være en fortvivlet Kamp mod alle Regler for Skjønhed og sund Tænkning. Man saa en Forfatter, hvis Stolthed det var, ikke at kunne forstaaes, — og et Publikum, der tolererede ham; og man havde ondt ved at sige, hvilket af disse Særsyn der var det største. — Det blev mig omsider en uimodstaaelig Trang, at nedlægge offentlig Protest mod dette Uvæsen, — og saaledes fremstod mine Linier i Morgenbladet „til Henrik Wergeland“. Jeg havde i den Anledning kun forudsat tvende Tilfælde: enten, at man vilde opfordre mig til at bevise mine Paastande, hvortil jeg hvert Oieblik er villig, naar jeg finder et mere passende Sted end Morgenbladets snevert afmaalte Kampplads, — eller, at man vilde forsøge med Grunde at gjendrive dem. Intet af dette er indtruffet. Henrik

Wergeland har benævnt mine Linier „Smædevers“, og voldeligen anvendt dem alene paa Digtet „Skabelsen, Mennesket og Messias“, hvortil de dog oien-synligt ikke udelukkende sigtede. Hans Annonce er Intet uden en Jeremiade og en Kapitulation paa Naade og Unaade. — Anonymen i Morgenbladet Nr. 233 har endnu mere forfeilet Maalet for enhver fornuftig Kritik, idet han næsten aldeles taber Sagen af Sigte, medens han paa en ligesaa enfoldig som uanstændig Maade søger at ramme En, hvis Personlighed han imaginerer sig under Anonymitetens Slor. Det var altid Mærke paa en slet Sag og en slet Kæmper, naar Personligheder maatte tjene som Argu-menter; og hvor denne Pøbelens Stridsmaade viste sig blandt dannede Mennesker, blev den stedse mod-tagen med Foragt, som den hoiligen fortjener. Men her er ikke engang Personen given; her kan man kun ynke Daaren, der tømte sit Kogger, for at skyde paa et Fantom, hans egen Indbildning dannede sig. — Saa upassende jeg derfor i ethvert Tilfælde vilde finde det, at besvare en eneste personlig Hen-tydning, saa umuligt er det mig tillige under nær-værende Omstændigheder, da alle Forfatterens Udfald ere mig og, som jeg formoder, ogsaa Publikum Intet uden ligesaa mange Gaader.

Hermed skulde jeg anse den første og største Del af Forfatterens Produkt for affærdiget, hvis jeg ikke fandt det gavnligt, at vise ham de talrige

Bommerter, der gjøre de fleste af hans Strofer til æsthetiske Misfostre. Kunde man bringe ham til at indse sin Umodenhed til det Arbeide, han har foretaget sig, er dog saa meget vundet, at han en anden Gang anvender mere Eftertanke, naar han vil optræde offentligt. — Jeg beder Dig altsaa, min Antagonist, om en Smule Opmærksomhed, medens jeg gjennemgaar dine Linier:

Strofe 1. — „Ser Du da ei, din Stræben op i Luften
er Larvens Stræben til Falænen Rang?“ —

Hvad har Du sagt med dette Billede? — Hvad Andet, end at jeg stræber mod en Høide, som jeg just ved denne Stræben gjør mig duelig til at indtage? — Falænen Liv udvikler sig jo ligefrem af Larvens Stræben. En Stræben altsaa, der kan lignedes med Larvens efter at blive Falæne, er høist fornuftig og maa, efter Naturens Orden, nødvendigvis krones med Held; — og det skal være Satire!

— „Hvi vover Du at flyve uden Vinger?“ —

Hvo der vover at flyve, han flyver i det Øieblik, han har vovet det; men det er ikke tænkeligt at flyve uden Vinger. Du har altsaa Intet sagt med dit trivielle Spørgsmaal, uden det, at Du har modsagt Dig. Naar jeg derimod siger Dig:

Hvi vover Du at lade Tanker prente,

der er for tidligt slupne dig af Mente? —

da er det en anden Sag; thi det har saa Mange gjort for din Tid.

Strofe 2. — Hvad er „Visselhuller?“ — Er det saadanne, som Aladdins Vuggesang ved sin Moders Grav, da kunde man næsten fristes til at takke for Komplimenten.

Strofe 3. — „Mens selv du vælter ud en Galdeflom“. —

Hvilket Udtryk! Staar det, for at forberede Læseren paa de Gemenheder, der følge længere nede, da har det dog et Slags Nytte. Men uforskammet er det, at vove en saadan Paastand, uden at det er muligt, ved et eneste Citat at kunne godtgjøre den. — Med samme Djervhed beskyldes jeg for at have kaldet Henr. W. „dum“; men det turde dog kun være, for at faa et nødtørftigt Rim paa „flom!“

— „I Mikroskopet ser Du egne Pletter,
mens Andres Lyder Du for Tubus sætter.“ —

Og det skal være Dadel! — Mikroskop, ved Du dog vel, er saa meget som Forstorrelses-Glas. Naar jeg altsaa ser mine egne Feil i Mikroskop, saa ere de jo i Grunden bitte smaa, men jeg sørger selv for, at lade dem synes store. — Og hvad kan saa den Snak om Tubus nytte? — Tubus bruges kun til lange Frastande. Du har altsaa blot antydet, at min Næstes Lyder ere saa langt bortfjernede fra min Opmærksomhed, at jeg ordentlig maa bruge Tubus, naar jeg en Gang har nødigt at blive bekjendt med dem. — Og dette er alt det Modsatte af hvad Du vilde sige. Heraf kan Du altsaa lære den simple Sætning,

at ingen Kontrapart Du skader ved din Skosen;
thi Skosen faar Du selv, — og han faar hele Rosen.

Strofe 4. — „Hvi tor vel Du om Helligdommen tale,
som den kun bruger til din Lovs Herold?“ —

Jeg troede dog hidtil, at jeg havde forstaaet i det Mindste hvad Du vilde sige; men her staar Forstanden stille. — Dog, maaske Du sigter til en eller anden Skinhellig etsteds i Landet, og da er det rigtignok en anden Sag.

— „Serafen Narrens Kappe han ifører,

Du med Serafens Narren — Dig — tilslører.“ —

Denne Antithese er virkelig ikke saa gal, og da det er en Raritet, bør jeg gjøre opmærksom derpaa; thi *apparent rari nantes in gurgite vasto*.

Strofe 6. — „...Der faldt saa mangt et Lyn forbi
hans Oie,““

„men disse Lyn din Avind gik forbi“. —

Blandt alle en lav Sjels bornerede Anskuelser er vel ingen uslere end den, at enhver Dadel maa reise sig af Avind. Og dette ene Sted er mig nok, for at blive overbevist om, at min Modstander maa have skrevet sit Stykke i en yderst oprørt Sindsstemning; thi jeg holder ham dog for god til, med koldt Blod at kunne vedkjende sig en saadan Ytring. — Den hele Sætning er i Øvrigt et mærkeligt Exempel paa den grændseløse Skjødesløshed, hvormed Forfatteren sammenjasker sine Ideer. Thi det er jo netop mig,

der har gjort opmærksom paa disse Geniets Lyn,
der vise sig i Wergelands Frembringelser.

— „Nu suger Blodet Du af sunde Aarer,
i dem indsprudler Gift, i Øiet Taarer.“ —

Jeg gad nok vide, hvorledes man bærer sig ad med
at indsprudle Taarer i Øinene paa En? — Jeg har
grublet og grublet; men det er mig umuligt at
bringe Noget derudaf, enten man saa tager Taarer i
egentlig eller uegentlig Betydning. — Det skulde for
Resten gjøre mig ondt, om Henr. W. havde givet
sig til at græde over mine Linier; — men det Hele
er dog nok en *licentia poetica*.

Strofe 7. — „Ei Smigrere Du tro, som Dig forvisse,
at Du er Wessel eller Bellmann lig!
Maaske Du det tilfælles har med Disse,
i et Kloak at kunne dukke Dig.“ —

Foruden den mørke Tale om Wessel og Bellmann
skal jeg kun gjøre opmærksom paa den frappante
Gemenhed og oprørende Raahed mod tvende berømte
Navne, som de følgende Linier indeholde. Ordene
tale for sig selv, og jeg skal vogte mig for nærmere
at berøre dem.

Strofe 8. — „Hvad Kunst at ose af en mudret Kilde
i Spandvis sumpigt og fordærvet Vand?“ —
Ogsaa disse Linier skal jeg lade uberørte; det koster
allerede Overvindelse nok at afskrive dem.

— „Apollo, han, som Vid og Vanvid veier,
Dig gjøre til Parnassets Skorstensfeier!“ —

Denne er den fjerde Kompliment, min Modstander giver mig; thi at rense Parnassets Ildsteder fra skadeligt Smuds, og give Ilden der et friere og renere Løb, er vel kun, naar man slipper Metaforen, at beklæde en duelig Recensents Embede.

Strofe 9. — „Det Gjengjeld var, — Du har ei Grund
at blegne,

fordi jeg ingen Skaansel haver kjendt.“ —

Hvorledes Gjengjelden er beskaffen, har jeg vist i det Foregaaende. Skaansel har jeg aldrig forlangt. Din Skaansel og din Strenghed er et Par Latterligheder, der lade Enhver uanfegtet; thi

en Lære glemte Du, og det var Skam:

Du rammer ingen Mand med Glosekram;

og hvor Du mener, at ret Du haaner ham,

der er det netop, at mest Du skaaner ham.

Videre siger Forfatteren:

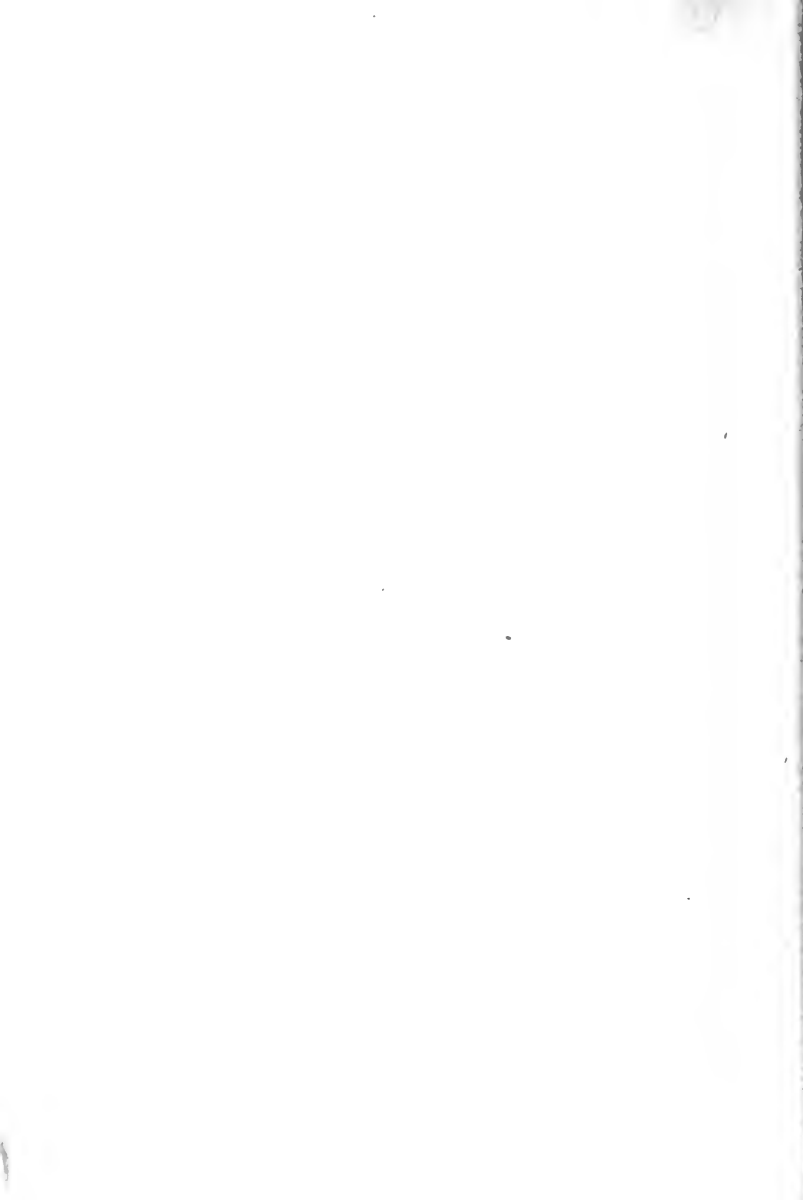
— „Din Ven Du blot for Verdens Øie stilled;
jeg viser kun Dig selv dit sande Billed!“ —

Ved mine Linier har jeg noksom vist, at jeg ingenlunde kan være en Ven af Digteren Wergeland. Mennesket Wergeland har jeg ikke med en Stavelse omtalt. Om jeg ogsaa kjendte Henr. Ws. Person nok til at kunne kalde mig hans Ven, vilde jeg ikke et Øieblik — og mindst da — betænke mig paa, privat og offentligt, paa enhver tilladelig Maade, at tilkjendegive ham mit upartiske Misnoie med hans literære Stræben: *Amicus Socrates, amicus Plato, magis amica veritas,* —

og man maa være meget indskrænket, for at kunne dadle en saadan Fremgangsmaade. — Har jeg for Øvrigt fremstillet Wergeland blottet i hans sande Skikkelse, saa har jeg jo havt Ret, og hvad vil saa Herr Forfatteren sige med sit hele Indlæg?

Med Slutningen af Digtet har jeg saa godt som Intet at bestille; dels fordi den — nogle Urimeligheder fraregnede, f. Ex. at man ikke skulde være berettiget til at erklære Dagens Lys slukket, naar man med et Par sunde Øine kan iagttage den hele Solformørkelse, — kun indeholder nogle Almensteder, der passe paa enhver Digter; dels fordi jeg paa ingen Maade kan udfinde deres specielle Anvendelse paa mine Ytringer om Henr. Wergelands Digterliv. Jeg haaber, at W. engang vil træde ud af den dybe Vildelse, hvori han nu befinder sig, — og Ingen ønsker det mere end jeg; thi jeg tror, at han da vil kunne gjøre vor Literatur Ære. — Men nu er han en vandrende Ridder af den bedrøvelige Skikkelse. Nu finder han Mange, der skoggerle over hans Kamp med Veirmøllerne, — men Faa, der, som jeg, tilraabe ham et alvorligt og ærligt ment Varsko!

Og Du, som fulgte Helten i Ledingsfærd,
og svang fra Æselsryggen dit rustne Sværd, —
Du fyldte ud Figuren, der stod in blanco;
thi Du blev Riddersmanden en trofast Sancho!

Henrik Wergelands

Digtekunst og Polemik,

ved Aktstykker oplyste.

(1832).

Calumniam sic effugio.
Cic.

Bort da Furie-Muse! bort Stella, som tryller
Sangen til Hvin om!

Henr. Wergeland.

Medens vort Fædreland udhviler efter rystende politiske Storme, og endnu ei har opnaaet den Fasthed og det Liv, der ene kan begunstige en produktiv Retning hos Nationen; medens den store Masse af Folket, under trykkende Kaar, maa kæmpe for Livets første Fornødenheder, og medens de mere oplyste Klasser, som en Følge heraf, have deres hele Opmærksomhed henvendt paa Stats-Styrelsen og Betryggelsen af deres borgerlige Tilværelse, — under disse Omstændigheder vil man neppe finde det heldige Tidspunkt for en begyndende Literatur, men vel den rigeste Mark for alskens Maadelighed og Anmasselse, der just i en saadan Periode kan drive sit frieste og tryggeste Spil.

Henrik Wergelands literære Virksomhed har i en Række af Aar givet de frappanteste Exempler paa denne Sætnings Rigtighed, — og vanskeligt skulde en Digter, der er mærket med alle Poesiens Døds-Synder, under forandrede Omstændigheder taales, endsiges vinde Tilhængere. Fuldkommen Mangel paa Klarhed i Opfatningen og Besindighed i Udførelsen, den mest

forskruede Affektation, og, ifølge alt Dette, den ubændigste Lovløshed, — udgjøre Grundtrækkene af denne Forfatters Billede; og det er disse Afmagts Kriterier, han i sine pralende Manifeste vil udgive for skabende Genialitet, brændende Begeistring og sublim Pathos. — Den Anskuelse, at Digteren i sin Stræben maa være fritagen for enhver Regel og Skranke, naar han blot, som det heder, høiner sig over de lave Sfærer, drages frem af taagede og umodne Hjerner, for at bruges som eneste Argument mod Kritikens Udsættelser; selv Tids-Aandens mægtige Higen mod Frihed og Erkjendelse, der dog i sin Ide er Fiende af al Vilkaarlighed, bringes under puerile Akkommodationer i Forbindelse med en Kunst-Retning, hvis Stotter er Magtsprog.

Henrik Wergeland optraadte først som Lyriker, og man gjorde sig Haab om hans Talent, fordi en vis Energi i Følelsen og Bevægelighed i Fantasierne ikke lod sig miskjende. — Imidlertid kunde man allerede da af hans mindste Digt uddrage alle de Feil, han ved følgende Arbejder i en saa forbausende Grad har udviklet. Da han nu ingensinde har mægtet at løsrive sig fra denne subjektive Retning, men selv i sine saa kaldte dramatiske og episke Arbejder kun har forfoldiget den samme bizarre Individualitet, der traadte Læseren imøde i hans første Ode, bliver det for mit Øiemed rigtigst, først at vurdere ham som lyrisk Digter.

Den lyriske Poesi fremstiller Digterens indre Liv og Følelse. Idet disse, ved saaledes at fremtræde i deres fulde Umiddelbarhed, virke gribende og opvækkende, maa de tillige, ved poetisk Dybde og harmonisk Udvikling, koncentrere og forædle Læserens Tankebilleder til en med Digterens beslægtet Stemning. Men dette Maal opnaaes ene derved, at en bestemt Følelse er fremherskende i Digtet, hvoraf Forestillings-Rækken let og naturligt udvikler sig. Fornemmelser og Billeder, der staa i Strid eller ikke kunne existere samtidigt med denne Grund-Tone, forvirrende Digressioner — for ei tale om plumpe og oprørende Ide-Forbindelser — ere derfor, mere end noget andet Sted, af fordærvelig Virkning i denne Digt-Art. Heraf følger tillige, at ikke enhver Stemning, og mindst Lidenskabens Oprør, formaar at frembringe et Kunstverk, hvori en klar Beskuelse, der ganske gjennemtrænger sit Stof, og en ren Menneskelighed, der finder Gjenklang hos de forskjelligste Sindelag, maa udtale sig. — Ser man nu Wergelands Digte fra dette Synspunkt, vil man finde, at de alle ere mere eller mindre frygtelige Monstra. Fast overalt aabenbarer sig et af de vildeste Lidenskaber sonderrevet Indre, en lænkebunden Trods, der vrider sig i sin Afmagt. Intetsteds nyder man uforstyrret Betragtning af den indre Klarhed og ægte poetiske Resignation, der bringer Smerten til at dulme og opløse sig i blid Vemod. Og hvad kan

man vel i denne Art vente sig af et Menneske, der føler Trang til at fremstille og Behag i at dvæle ved Billeder som det følgende:*)

— Ormen, som sig evig krummer
 dybt paa Bunden af min Sjel,
 holder Hjertet mellem Tænder,
 drak min Graad, og endnu brænder;
 vrider sig dog lige sulten.
 (Se! den kryber over Pulten,
 ruller sig paa dette Blad
 ind i hver en Linierad!)
 Ve mig, naar jeg ikke har
 (naar Du Hjertet op har ædt)
 mer igjen, end Hjernens Kar,
 af den hele Gavepragt,
 som mig var paa Vuggen lagt.
 Jeg maa slippe Dig i det,
 at Du æde kan Dig mæt. —

Det vilde dernæst være utænkeligt, at en Digter med denne forulykkede Individualitet skulde have fuld Bevidsthed om, hvad han egentlig vil fremstille, eller formaa at beherske sit Stof. Snart er det Fortvivlelse over ulykkelig Kjerlighed, snart Begeistring over Frihed og Fødeland, eller Fornemmelser, fremkaldte under mægtige Natur-Optrin, han søger at skildre. Men har han nu ved Overskriften eller Digtets første Linie antydet Stoffet, begiver han sig

*) Digte af H. Wergeland, 1ste Ring.

strax paa Billed-Jagt mod alle Verdens Hjørner, indtil han gennem Ide-Associationens endeløse Ir-gange, gennem den vildeste Bombast og de jammerligste Trivialiteter taber sig i et hult Spilfegteri med vidthentede Allusioner og tomme Gloser. — Man indvende ikke, at den største Del af Forfatterens Digte skal være Oder og derfor tillader en mere utvungen Behandling. Odens Særkjende er en stærkt bevæget Følelse, der udvikler sig gennem raske, ildfulde Overgange, uden at tillade den gradvise Stigen, der karakteriserer et roligere Foredrag. Dens Element er høi Begeistring, dens Sprog kjernefuld, træffende Korthed. De Friheder, denne Digt-Art medfører, ere saaledes ingeniunde af den Beskaffenhed, at de kunne komme Wergeland tilgode. Tvertimod staar dens Begreb i aabenbar Modsigelse med denne Forfatters hele Maneer. Enhver ser dog, at Svulst og Overdrivelse, at Følelsens voldsomme, krampagtige Opskrivelse til unaturlige Kraft-Ytringer aldrig kunne erstatte det sande, fra Sjelens Indre udstømmende Liv, — at sammenhobede Lignelser og det hele allegoriske Apparat, der er Produktet af en smaalig Leden, ikke kan tænkes ved Siden af den bevægede Sinds-Tilstand, som Oden forudsætter, — at endelig en episodisk Vaklen fra Gjenstand til Gjenstand viser en Mathed, der ligefrem ophæver Digtets Ide. — Blandt de talløse Exempler paa denne mageløse Udskeien findes et yderst mærkeligt i Digtet til Napoleon.

Her forudskikkes en Indledning, der uden Tvivl skal omhandle, hvor vidunderligt Aanden aabenbarer sig i Støvet, og hvor man, foruden meget Andet, faar at vide, at Melkeveien er Himlens Nil, og vi Aande-Æg, der ligge i Dyndet, for siden som Sommerfugle at stige i Spiraler mod Gud. Efter nogen Filosofen over dette Emne kommer han til at omtale Camoens. Nu føler han sig vel i Nærheden af en beslægtet Aand, og Melkeveien og Aande-Æggene og Napoleon ere glemte; Stella, hans Muse, maa frem; hun og Digteren, „i Pynt af Dugkrystall og Skykorall“ gjør, som en Morgenstjerne paa hvælvede Horisont, mod begge Verdner Front. —

Han er Venus-Hesperus, og hun Venus-Lucifer, og saaledes gaar det fort, under meget Gaudium, over Hav og Jord, indtil

han i Flagermuseslor,

hun i Dagens Latter dør. —

Derpaa beskrives Stellas Legems - Kvaliteter. Hoften er „— Eia! — en Flok af Engle med hvide, klappende (?) Vinger.“ Barmen er først „et mystisk Kvad om en Melkeveirad“, men siden „en Harpes Sølvkarm“, formodentlig til større Bekvemmelighed for Digteren. Til Slutning adskilles dette Pars aandelige Egenskaber: Stellas Aand blomstrer „i Reseda-duftende Dyder,“ hvorimod Digterens er idel „Vedbend og vilde Hyben“; og saaledes ender denne Episode, der, uden at staa i fjerneste Forbindelse med Gjen-

standen, der skulde besynges, optager henved Halvdelen af det hele Digt. — Men selv hvor Digressionen ei er saa iøinefaldende, selv hvor Forfatteren endnu nogenlunde slæber sig frem i den annoncerede Retning, selv hvor hans Kjerlighed til Stella, der dog synes at udgjøre den egentlige Basis for hans Lyrik, skal fremtræde i sin hele Renhed, — selv her er det ham umuligt at bevare nogen gjennemgribende Grund-Tone. En Smerte, der strax ved sin Fremtræden overskriger sig selv, gjør ham dette umuligt. Han har da ingen anden Udvei, end at gribe til alskens brogede Omskrivninger og udtværede Parenteser — en Maneer, der er saa aabenbart fremmed for den sande, dybt folte Smerte —, for paa denne Maade at opdrive et beleiligt Punkt, hvor han med fornyet Kraft igjen kan begynde et Attentat mod sin Jammer. Hvilke skjærende Parodier der maa fremstaa af denne Metode, og hvilken ubetvingelig Nøkkerhed den omsider maa frembringe hos Digteren, er let at begribe. Et Blik paa Digtet „Under en Birk“ vil, foruden utallige andre Exempler, retfærdiggjøre denne Paastand. — Forfatteren staar krum under en bladløs Birk, fuld af Rimfrost; Stormen brister mod hans aabne Bryst, og flyver bort med hans Haar; hans Klager „dampe“ op til Ravnen, der klapper i Toppen. Regnen slaar ned igjennem Kvistene, „som elendig Spot igjennem Richards (?) skygraa Læber, Ormenes Hul“ (!). Det var bedre, siger han, om Hjertet,

lig en Ild under sydende Kjedler, gnistrede under Oinene, saa at de kogede over og sprang saa tilsidst; det var bedre, end at se sin Ungdom omskabt til Niobes Drypsten. Ve, naar han ei ved, hvad (om vel Regn eller Graad) som i Rynken gaar som en Fos, etc. Nu kommer en Beretning om, hvorledes egentlig Graad skal være beskaffen. „Graad skal være varm og fly afsted paa elastiske Muskels Smil som Søilverpil“, eller — „Ei! som høie Bølger kaste bag taktfuldt Aareslag Skum og Morilds raske Gnist.“ Men hos ham er „Kindens Muskel lig stive Staalbue uden Smilets Regnbue“, thi en Mø forstaar ei hans Engels Harpe. Ovenpaa denne Virvar møder man følgende Betragtning:

— Stella gjerne ode maa sig selv til en fremmed
Yngling ...

Ei hans Daad er, med Skyggefingre flagre over en Cither:
Se, den Lydier spiller Andres Sang!

En Concertsal er hans Fædreland!

Se, hans Skjæg er graadvaadt, thi hans Tante fik Hoste!
Eller bliv en Krigers Bytte, som

kun er Helt, naar Klingen klingrer bag;

modrød blusser Kinden kun af Rustningens Gjenskin! —

Hvad er nu her blevet tilbage af den rystende Stemning, der bebudedes i Begyndelsen af Digtet? Staar nu ikke „Skalden“ under sin Birk, lig en mukkende Smaadrenge, der søger at ærgre sin Læremester ved at lade som om Straffen er ham lige-

gyldig? Og hvor er det muligt under saa megen Storm og Elendighed at tænke paa en Tante, der har faaet Hoste, og paa en Kriger, der gjør Vind? Eller hvor findes i en saadan Situation Tid og Ro-lighed til at omhandle den maleriske Effekt, en Rustning kan frembringe ved at kaste Reflexer i et Menneskes Ansigt?

Disse Exempler maa for Kortheds Skyld være tilstrækkelige til at godtgjøre min Anskuelse af Henrik Wergelands Standpunkt som lyrisk Digter. Læseren vil uden Vanskelighed finde Sidestykker paa ethvert Blad i Bogen. Og skulde det nu, i en oplyst Tidsalder, være nødvendigt at bringe i Erindring, hvorvidt dette Kaos, hvori Forestillingerne trænge og tilintetgjøre hverandre, hvor ethvert Spor af Sandhed gaar tabt under de unaturligste Fordreininger og Overdrivelser, er fjernet fra sand Genialitet og ren Begeistring? — Det er forgjeves at anfore de enkelte poetiske Glimt, man hist og her tror at opdage, som Beviser mod denne Sætning. Thi ethvert med digterisk Sands begavet Individ har Oieblikke, hvori han røres og hæves af et poetisk Stof; men det er Digterens Sag at give denne Følelse Tunge, saa at den gennem rene Toner modnes til fuld Bevidsthed, og derved danner en Ligevegt og Klarhed hos Læseren, som dennes dunklere Fornemmelser ei kunne tilveiebringe. Forlanger nu Digteren sig fritagen for denne Forpligtelse, hvad har han da forud for Hvilken-

somhelst, der nedskriver en Drøms forvirrede Syner eller en Feber-Paroxysmes Skrækkedilleder? Og fortjener han nogen Beundring, fordi han har den Frækhed at offentliggjøre slige Malerier?

Jeg vender mig nu til Forfatterens større Arbejder, hvor han vover sig ud paa Kunstens objektive Side. Det er allerede ovenfor bemærket, hvor lidet han egentlig fortjener nogen Omtale som Digter i denne Retning, ligesom det uden Tvivl er vist, at hans Mangel paa Klarhed og Besindighed ligefrem begrunder denne Paastand. Overalt savner man derfor ethvert Spor af Karakteristik og følgerigtig Handling. Den yderligste Fattigdom i Opfindelsen, forenet med alle Sorter teknisk Udygtighed, gjør dette Savn endnu føleligere, og fuldender Billedet af hans dramatiske og episke Jammerlighed. Hine sidste Mangler lade sig nu, som radikale Bygnings-Feil, paa ingen Maade skjule; den første Defekt har han derimod søgt at dække ved et Par Surrogater, hvoraf Fuskeriet fra Arilds Tid har betjent sig: snart er det en falsk Pathos, der, evig husvild, farer om imellem Himmel og Helvede, snart en forfeilet, karrikerende Komik, hvis Kilde er allehaande Raaheder og Uterligheder.

Jeg kommer senere til at omhandle Forfatterens Farcer, og skal nu korteligen gjenemgaa Sørgespillet „Sinklars Død“ og den saa kaldte Republikanismens Bibel: „Skabelsen-Mennesket-Messias“.

Gangen i Sørgespillet er følgende: Sinklar, en ørkesløs, udarmet Landjunker, sidder paa sin Faders forfaldne Slot, og tilbringer Dagen i Lænestolen. Hans Søster søger at vække ham til Virksomhed og til Hevn over deres dræbte Fader. Broderen tilstaar, at han lever et uselt Liv, men beklager, at han mangler Folk til noget kraftigt Foretagende. Nu kommer en Herold fra den svenske Konge, Carl den Niende, med Opfordring til Sinklar om at gjøre et Indfald i Norge og siden forene sig med de Svenske under Elfsborg. Sinklar slaar til, og reiser trods Søsterens Indvendinger. — I anden Akt finde vi Sinklar indviklet i Kjerlighedsforstaaelse med en norsk Bondepige, uden at denne kjender hans Navn. I et rørende Øieblik tilstaar Sinklar, hvo han er, og nu følger hos Elskerinden en Kamp mellem Afsky og Kjerlighed. Efter at hun imidlertid har anstillet en subtil Distinktion mellem Sinklar som Elsker og Sinklar som Fiende, synes hun at give Kjerligheden Seiren, og det aftales, at Helten, tilbagevendt fra Elfsborg, skal ægte Ragnhild, hvilket dog ikke maa hindre hende fra, saa længe han er Fiende, at efterstræbe hans Liv paa alle mulige Maader. Saaledes skilles de. — Tredie Akt aabnes med et Krigsraad af norske Bønder, under Præsidium af Ragnhilds Fader, Gudbrand Seiglstad. Man holder Taler over Fædrelandskjerlighed og Tapperhed, men foretager i Øvrigt Intet, der kan se ud som en Be-

raadslagning. Under dette Kollokvium indtræder Ragnhild. Hun har nu fattet den Plan at redde Sinklars Liv, og akkorderer derfor med Bønderne om at spare ham, naar hun viser dem sikker Udvei til Seiren; hendes Krigspuds bestaar i, ved Lur-Toner at bortvende Skottehærens Opmærksomhed, naar den marscherer til Kamp, fra et for Normændene farligt Punkt, der dominerer Eggen. Dette finde Bønderne at være en ypperlig Plan, og indvilge hendes Forlangende. Scenen forandres. Man hører Lur-Tonerne, Skotterne komme, Sinklar standser; en Skotte skyder Ragnhild, i det Samme falder Sinklar, truffen af en døv Gubbe, der som saadan ei har kunnet høre Ragnhilds Forslag i Krigsraadet; Bønderne styrte frem; Teppet falder. — Mellem Akterne gives Mellem-spil af Lady Sinklar og et Par Smaaabørn. I Efterspillet faar man blandt andre rare Sager Sinklars-Visen af Storm. Den eneste tiloversblevne Skotte beretter Lady Sinklar Nederlaget, hvorpaa denne Dame, efter mange Lidelser, ved en rolig og stille Død forlader det Jordiske.

Af denne korte Fremstilling vil man formodentlig allerede have seet, hvor lidet Forfatteren har mægtet at afvinde sit Stof nogen sand tragisk Situation. En vegeiterende Junker, der lader sig hverve til et Røver-Tog, og ikke nogetsteds viser en Individualitet, der udmærker ham fremfor nogen Anden af samme Art, — der hverken er slet eller god, og

ei engang leverer en eneste Kraft-Ytring, hvortil for Resten hans Stilling kunde give Anledning, — en saadan Karl kan ikke et Øieblik fastholde vor Interesse. For dog at bringe et Slags dramatisk Forvikling tilveie, lader Forfatteren denne Person forelske sig i en af det herjede Lands Piger; men de svage Traade, Forfatteren har udspondet af denne Forstaaelse, briste i hans Hænder, og efterlade kun Ynk over det forulykkede og blottede Maskineri. At Ragnhild kunde fatte den Ide at redde sin Elskede, lader sig endda høre, for saa vidt man kan tænke sig nogen Menneskelighed hos et saa ubegribeligt og forskruet Væsen; men at en Skare prøvede Mænd og Gubber, hvoraf Ingen kjendte Pigens Forhold til Sinklar, skulde lade sig indbilde, at en Lur-Tone, der dog i Norge ei kunde være Fienden noget Usædvanligt, vilde være istand til at bringe et helt Korps i Forvirring under dets Fremrykning til Kamp, er i høieste Grad urimeligt, og en Kombination som denne kan blot udspringe af en Hjerne, der er tom paa Ressurcer. Heller ikke er det lykkets Forfatteren at udbringe Noget af denne Operation. Den hele Kjerlighedshistorie isolerer sig til en Episode, der ikke i fjerneste Maade griber ind i Katastrofen; thi bragtes end Sinklar paa sin Marsch til at studse ved de kjere Toner, har denne Omstændighed dog Intet med hans Død at bestille, der kun foranlediges

ved den tilfældige Omstændighed, at en døv Mand har været tilstede ved Bøndernes Forsamling.

Hvor saa store Bommerter, der ligefrem ophæve Stykkets Existents som dramatisk Komposition, ere tilstede, maa det ansees tilstrækkeligt blot at antyde en Hoben andre Fadæser, der i Øvrigt ere intet mindre end ubetydelige. Saaledes er hele første Akt en overflødig Akt, der kun viser Stymperens Kamp med sit Stof, og hans sidste Tilflugt: at begynde *ab ovo*. Som Følge heraf er Lady Sinklar's Person, med det hele Mellemspils- og Efterspils-Tros, unyttige og intetsigende Apparater. Dernæst kunde man spørge, hvorledes det er muligt, at en ubekjendt, udarmet og uvirksom Landjunker kan paa drage sig en fjern og mægtig Fyrstes Opmærksomhed og Tillid, — hvorledes en Høvding, der nylig og, som det synes, med Grund klagede over Mangel paa Folk, blot ved et Vink kan sætte en hel Klan paa Benene, — hvad den smagløse Anakronisme med Storms Ballade egentlig skal bevirke, — om det er for at faa Livet af Lady Sinklar, eller blot for at fylde Bogen? — o. s. v.

Betragter man nu Personerne, der figurere i dette Drama, vil man finde, at disse, selv om man tænker sig dem virkende under en fornuftig Plan, aldrig kunne vække vor Deltagelse. Henrik Wergeland synes at hylde den Kunst-Anskuelse, om han ellers har nogen, at der gjøres nok for Karakter-

Tegningen, naar Digteren blot giver sine Figurer diverse Ting at bestille, ubekymret, om disse Handlinger ogsaa udgaa som naturlige Følger af en bestemt udviklet Individualitet. Den sande, geniale Kunstner derimod skjuler sin Plan i Karakterernes Indre, og lader disse reproducere den i afgjørende, sammenvirkende Livs-Ytringer; og herved fremstaar hin skuffende Naturlighed, der leder Beskueren uafbrudt og sikkert gjennem alle Forviklinger. Denne Kunst er fremmed for Henrik Wergeland. Hans Skabninger ere absolut umenneskelige, det vil sige: de ere døde Automater, hvorigjennem Forfatteren udraaber til Publikum sine egne uklare Meninger og Talemaader.

Stykkets Hovedperson har jeg ovenfor omhandlet. For at bestyrke min sidste Paastand, skal jeg udtage en af hans Repliker som Elsker. Han staar i Begreb med at fortælle, hvo han er; men først vil han lokke ud af Ragnhild den Tilstaaelse, at hun elsker ham over alle Ting, selv over Fædrelandet, for siden i Vægrings-Tilfælde at fange hende i hendes egne Ord.

— Sig, Du elsker mig,

som Jorden Himlen, Jordens Aanderum,
foruden hvilken Jorden blev forstenet
til kulsort Gravsten over Livet — —

— — — — —

som Krebsens Stjernekle og Bukkens Horn,

af Sol i Sol isnoet, der presser ud
Velsignelsen af Jorden. —

I denne Smag gaar det fort med Besværgninger paa Besværgninger, igjennem Metaforer og Billeder, der overbyde hinanden i Force og Kunstighed. Nu spørges: Er dette Lidenskabens Sprog? Og kan det være til nogen Husvælelse for en Elsker at blive elsket som Krebsens Stjerneklø og Bukkens Horn? — Ragnhild gaar imidlertid med megen Lethed ind i sin Elskers Maneer, og saa stærkt sympatisere disse Tvende, at man med et wergelandsk Udtryk passende kan kalde denne interessante Pige en Sinklar i Verkens-Skjørt. Man høre:

— — — — — Din Skjønhed
jeg elsker, som en Normand elsker Norge
med alle Landets Elves mørkblaa Aarer, — o. s. v.

— — — — — Men din Sjel
jeg elsker, som en Normand elsker Frihed
og Friheds Livvagts — hele Folkets — Høvding,
som drager lig en Løve gjennem Landet.

— — — — —
O, tror Du ei, saa vid, jeg elsker mig,
og altsaa Landet, som mig laaner Liv!
Thi før jeg sov, og drømmed neppe: før
jeg saa vel Kvæget, sagde det var Kvæg
og intet Mere; nu er det og Græsset
et Liv fuldtsyngende omkring mig, — o. s. v.

Man tænke sig en Sæter-Gjente, der fører et

saadant Sprog. Man tænke sig dernæst en Elskerinde, der i sin Henrykkelse kommer med Haar-kloverier om Legemets og Sjelens forskjellige Indvirkning paa Følelsen, — der, for at hitte Udtryk til sin Elskov, maa hente Billeder af Mænds Hengivenhed til Fædrelandet, — der, for at vise sin egen Fædrelandskjerlighed, fortæller, at hun elsker — sig selv, og saa igjen konfunderer denne Følelse med den lykkelige Elskovs glade, sværmende Livs-Anskuelse. Man forestille sig til Overflod dette forskruede Væsen gjentagne Gange underholdende sin Beiler med Skildringer af den kraftige Afkom, hun med Tiden vil præstere:

— Jeg skal dit Fædreland vel reise
en kraftfuld Søn for hvert et Sværdhug, —

og:

— mit Fædreland, det Land, som jeg befolke skal
med Kæmper. —

Man arbeide sig igjennem dette Gallimatias, og man vil finde det yderst ligegyldigt, hvad saa Forfatteren giver denne Snakkemaskine at bestille. Jeg skal derfor ikke et Øieblik opholde mig ved hendes forfeilede Indgriben i Stykket, men henviser blot til, hvad herom ovenfor er anført.

I Gudbrand Seiglstad og de øvrige Gudbrandsdøler har formodentlig Forfatteren villet personificere Fædrelandskjerlighedens og Norskhedens Ide; men just fordi de ere uvirksomme Organer for denne

Ide, som de for Resten gennem det samme affekterte og svulstige Sprog, hvortil vi allerede ere vante, idelig parodiere og karrikere, efterlade de Følelsen kold for alle de prægtige Ord, og Henrik Wergeland har saaledes her, som fast overalt, modarbeidet sit eget Oiemed. Historien har opbevaret os saa mange Minder om den norske Odelsbondes Færd i Raad og Daad, vi have i vor egen Erfarings-Kreds samlet saa mange Træk til det kraftige Billede, der endnu karakteriserer Kjernen af den norske Bondestand, at vi her nødvendigvis maa blive nøieregnende, — vi vente os Snildhed i Raadet og en djerv Naturlighed i Udtrykket. Heraf finde vi Intet i Sørgespillet; forskruede Rodomontader og en udtværet Snakken om Landets Skjønhed og Fortrinlighed, der ikke leder til noget Resultat, er disse Odelsmænds Sprog og hele Raadslagning.

Saaledes taler Gudbrand Seiglstad til Gubberne:

— — et Ord, som Eders Haar,
 der skinner mellem disse Drenges Lokker,
 Vaarsimmer lig, som hvide Nordlys mellem
 de gyldne Stjerner, reiser til en Sølvhjem,
 til alderstegne Løves sølvgraa Man,
 der opreist splitter Luften som en Saug
 — — — — — — — — — —,
 sligt Raab, slig Hjertestorm er Ban'ret, rakt
 med Orkenvindens røde Hvin mod Skyen,
 for Spydet svinges opad. Ha, Raab

et Chor af Seirsprofeter.

— — Jeg i Spidsen af den raske Flok,
der lig Sølvseptrer hæve deres Arme
fra deres Trone, Norges Fjelde, stolt af
den Frihed, som er Folkets Diadem —

— — — — —

— Vel — vort Land er skjønt
— — Men var det end foruden disse Dale,
der parre sig til gylden Frugtbarhed —
saa vilde — — den Frihed
— — hvoraf vi eie Kjernen, gjøre
det til en Seng, hvor Tapperhed og Dyd
og Stordaad avles (!) — o. s. v. —

Et Forsøg til Nuancering har dog Forf. anbragt paa dette Sted ved at fingere en ung Døl, der er forelsket; dette Menneske er derhos Poet, og bruges som saadan til at motivere Indrykkelsen af Sinklar-Visen:

— Forbandet være det Niddingsdrog,
som nu sit Blod vilde spare —
Hør Værfar Gunder, Maag min, jeg vil flette,
— hør mind mig paa det! — hvis jeg kommer hjem,
ind disse Ord:

Forbandet være det Niddingsdrog,
som nu sit Blod vilde spare —
ind i en Vise, ny og vakker nok
til Sigrids Langeleg, om Skottekrigen.

· Skjøn Sigrid ofrer. Her er Ved

(skaar paa sit Bryst)

og her

er Faklen (svinger sit Sværd)

og Sigrids Uskylds-Drøm er Lammet. --

Af denne meningsløse affekterte Replik kan man for Resten lære, at dette unge Geni fuldkommen er af Henr. Wergelands Skole.

Jeg har allerede dvalt for længe ved denne, i enhver Henseende forfeilede Digtning; imidlertid maa jeg til Slutning gjøre Læseren bekendt med en Figur i Stykket, som Forf. synes at vise megen Opmærksomhed, idet han blot til dens Bekvemlighed har indrettet et Slags Divertissement, der, som allerede forhen bemærket, aldeles ikke har nogen Indflydelse paa Stykkets Gang. Denne Figur er Lady Sinklar, et Fruentimmer, der allerede ved Scenens Aabning gaar omkring i en somnambul Vildelse, og siden, efter Broderens Bortreise, saa længe leger Himmelspret med sine Følelser, til hun omsider bliver daarekistegal og dør af Anstrengelse. Nogle ufordøiede Reminiscentser af Shakespeares Ophelia have uden Tvivl frembragt denne Skikkelse, og Forf. har formodentlig i den Grad forgabet sig i det Pikante ved Afsindigheden, at han glemmer, hvor strengt denne Tilstand maa motiveres, hvis den skal blive nogenlunde æsthetisk fordragelig. Nu er det allerede usandsynligt, at en Søster, der opmuntrer sin Broder til Daad, skal blive vanvittig blot fordi denne gaar

i Leding; men kommer hertil, at denne Søster intetsteds lægger nogen varm Tilbøielighed for Dagen, men blot synes ved Mindet om den uhevnede Fader at være knyttet til Broderen, hvem hun snart ved lange Passiarer om Solens Gang, dens drømmende Tilstand blandt Eskimoer og Indianer, dens Indvirkning paa Livs-Rørelsen o. s. v., snart ved kold Spot, søger at vække til Virksomhed, — da bliver dette Vanvid aldeles utaaleligt.

For nærmere at betegne Maneren, skal jeg levere nogle Citater:

(1ste Mellemspil: Lady Sinklar, til Robin, der græder).

— Ei bløde Dreng saa fisker Du, med Graad
i Øiet, Krabber? —

(2det Mellemspil).

— — en sølvblank Lilje — —
indunder gamle Dages Taagebue
paa Tiptiptiptipoldefaders Grav.
Magistren lærte ham (Sinklar) i Stilebogen
den Sandhed: *beneficium, qui accepisti, celerrime re-
pende.* —

(Efterspil).

— Syng ikke mer, I Dagens muntre Kilder,
Livskilder fulde af det friske Blod,
nu Nattens stivnede Blodsdraabe, Hanen,
af Midnatsmaanen smeltes hen i et
(galende) Oveove! Oveove!

— — — —

Ja — skumle skumle Aand — —

— — Klæk Vanvid ud — o min Forstand er stærk —
 — Men slip ei Ungen, for den er fuldvoxen.
 Thi ellers flyver den, som Myg til Lyset,
 strax over Helvedilden, svier Vingen
 og falder ned — —

Nu kommer Ranald, den eneste tiloversblevne Skotte — et Aar er imidlertid henrundet siden Sinklars Fald —, og han fortæller Skotternes Nederlag og sine Fata i Norge; han er grændseløs sulten. Lady Sinklar vil vide, hvor Broderen er bleven af. Ranald fremtager et Exemplar af Storms Vise, hvori han har indviklet et Ben af Sinklar:

Lady Sinklar:

Ja sandt som Himlen! — Ben, et Ben!
 Ret, jeg kan ikke lugte, om det er
 just Georgs Ben. O søde lille Kvist!
 Dog tror jeg, thi jeg folte Lugten dybt
 paa Hjertets Bund, som naar Iskjælder aabnes, — o. s. v.

Nu har hun manglehaande Planer med dette Ben; først vil hun hænge det om Halsen som et Smykke, og beklager blot, at Kjødets er borte; siden vil hun fugte det med Taarer og varme det med Kys, til der fremspirer en ny Sinklar:

— Ah ja, det voxer alt
 op til et Bjerg. Saa kys da, kys!

(kysser Benet heftigt).

Ranald.

Ak, I æder Eders Broders Ben næsten. Eders Naade! Eders Naade!

L a d y.

Ja jeg æder det. Er der ei mer tilbage? —

Siden vil hun gjøre en Fløite af Benet og holde Koncert med Hanen; hun vil bore Huller i det, men betænker sig:

„Synd hvis en Splint blev tabt af Georges lille Urne“. —
Det maa da tjene som „Kastagnet“. Her faar hun en ny Skrupel:

— Men var det ikke Georges,
men Kalve- eller usel Stymper's Ben?
Fy! Fy! Jeg da bedrog mig. Ranald!
Jeg da bedrog mig. Ve Ranald loi Du?

(griber Ranald i Struben).

Ranald besværges Benets Ægthed og tilføier, at han paa Grund af sin umaadelige Hunger uden Tvivl havde spist det op, dersom det havde været Kalve- eller Oxeben, — o. s. v.

Efter disse rædsomme Smagløsheder, der vist ei trænge til nogen Kommentar, synges Sinklar-Visen, og Lady'en og Sørgespillet have en forønsket Ende.

Blandt alle sine Skrifter synes Henr. Wergeland især at udmærke sit kæmpestore Verk: Skabelsen-Mennesket-Messias. For ret at vise denne sin For-kjerlighed belægger han det med Kjælenavne, som „Menneskehedens Epos“. „Republikanismens Kate-kismus“ etc., og han benævner sig ofte blot som Forfatter af dette Digt, ligesom i Følelsen af sin uhyre Afstand fra de lavere Aander. Den fornuftige

Iagttager har imidlertid let for tilstrækkeligt at karakterisere dette Skryderi. Forfatterens høieste Kval, ei at blive læst, benytter nemlig Henr. W., hvis ivrigste Bestræbelse det nu maa være, nogenlunde at holde sig paa sin usurperede Plads, til sin Fordel, og lader Bogens afskrækkende og imponerende Omfang sørge for Resten. Udgiveren af nærværende Skrift, der i alle Henseender mener det ærligt med Digteren, og engang har foresat sig, paa alle tilladelige Maader at vise ham i hans rette Skikkelse, ansaa det derimod for Pligt, i sit Ansigts Sved at gjennemploie dette taagefyldte, bundløse Verdenshav; og om end Hensigten med disse Blade kun tillader et kortfattet Overblik, maa dette dog tjene til at gjøre Henr. W. mindre tryk i sin Selvforgabelse.

Det vil uden Tvivl være i Fleres Erindring, at Forf., da han indbød til Subskription paa dette store Verk, havde en langt anden og mere indskrænket Plan for Øie; men han skrev og skrev, og da en Plan à la Wergeland i Grunden er ingen Plan, kunde denne naturligvis ikke genere ham, og saaledes opnaaede Digtet sin nærværende Kvantitet. Jeg anfører denne Omstændighed, fordi den indeholder Nøglen til flere af S sammensætningens Gaader og faktisk beviser Forf.s mageløse Uvidenhed om Anlægets Karakter og afgjørende Vigtighed.

Medens Jorden endnu ligger dampende og øde, fremtræder i Universet de himmelske Aander, Phun-

Abiriel, den grublende, og Ohebiel, den kjerlige, blide; den „graa“ Jord-Masse er Gjenstand for deres Tale; hin gaar i Rette med Gud, grunder over Tilværelsens Gaade og Hensigten med den nye Klodes Skabelse:

— Er Gud i denne Klump? Skal den tilbedes?

Se, Rummets bugnende Bug (!). O Hvo besvangred? — Ohebiel henviser ham til Guds Visdom og ordnende Kraft. Messias fremtræder som Guds Repræsentant; paa hans Bud opstiger Kajahel, Livets Aand, og Obaddon, Tilintetgjørelsens Aand, af Jorden. Kajahel fremkalder om Dagen blide Livs-Former. Obaddon søger at modarbejde denne Skaben ved af Nattens Skjød at udvikle vilde, ødelæggende Skikkelser. Kajahel er Kvinde, Obaddon Mand. De udgjøre til sammen et uenigt Ægtepar:

— Under Jorden, i dens Hvælv af Ild,
der staar vor Ægteseng med Luepill (?)

— — — — —

et Jordskjælv? ha, da svulmer vore Kroppe
i en Omfavnelse, som ryster til
Skyharpens Elskovsharpepil. —

Omsider skabes det første Menneske-Par af Kajahel; men de ere endnu kun døde Former. Da fremtræder Messias og byder Mennesket at vaagne og „herske over Skabningen og sig selv“. Hermed slutter Digtets første Afdeling (Skabelsen). — I det næste Afsnit (Mennesket) se vi det nyskabte Par trods Messias's

Bud endnu sovende. Phun-Abiriel aabner Scenen; han klager over sit elendige Liv, og kjeder sig ved sin Udødelighed. Denne Aand maa have gjennemgaaet en Art Sjelevandring; hans hele Vinding, siger han, er „den Viden, at Verden eier ham og han ikke den, at han faar sig selv og sin Form tillaans“; han mindes, at han var en Støv-Blomst som denne „Rør mig ikke“,

— der med Vellyst kaster ud sin Sæd
i Jordens lunkne Skjød og drømmer om,
ved lutter Balsaminesæd befrugte
den hele Dal — —

Dernæst var han et Dyr, og saa sig „med Fryd begravet i Kjød og druknet i Blod“. Nu skuer han Adams Søvn, beslutter at gjøre Ende paa sin Tilstand og smutter ind i den sovende Mand; Adam vaagner forskrækket: — „Lys — Luft“! Ohebiel, som, efter hvad man nu kan mærke, er Abiriels Elskede, ter sig yderlig fortvivlet over dette „Aandselvord“; ogsaa Messias vredes over hans Forvandling:

— Han har sin Guddom stænket
med Synd.

Han har sin Frihed lænket
til Dynd. —

Ohebiels Fortvivlelse stiger, da hun ser Kvinden:
— Ak Abiriels Himmel, fuld
af Vand og Muld,

vil gennem Ætten styrte brat
 i Kvindens Dyre-Nat —
 Gid Kvindens Skjød var lukt!

— — — — —
 Med Læbe, saa fuld
 som Maanehjul,
 og Tænder, der brænde i Nat og Blod (?)
 som Stjerneflod
 belyser hun geile Abiriel,
 som ødsler i Dyrebug sin Sjel (!) — o. s. v.

Omsider fatter hun en Beslutning lig Abiriels, og smutter i Eva; denne vaagner, og raaber forskrækket: „Lys! Ild!“ —

Forfatteren har saaledes dannet sig en Skabelses-Historie, der Intet har tilfælles med den mosaiske Tradition. Vi skulle senere faa at se, hvorvidt denne Fiktion harmonerer med Digtets øvrige Dele; en foreløbig Betragtning af Fremstillingen selv vil derimod her finde sit rette Sted.

Hovedmomentet i dette Afsnit er unegtelig Menneskets Skabelse. Ved det første Pars Opvaagen til Liv skal Spiren tillige findes nedlagt til hele Slægtens Karakter og Udvikling. For at iverksætte denne Operation har Forf. betjent sig af en Dæmonologie, der er sammenflettet af kaldæisk-persiske, pythagoræiske og gnostiske Maskinerier; men disse gribe dels ødelæggende ind i Planen. dels slutte de sig til Handlingen som en forstyrrende, overflødig

Staffage. Ved Scenens Aabning fremstilles Skabnings-Verket saa godt som fuldendt; kun vor Jord ligger endnu dampende og øde. Phun-Abiriel og Ohebiel have allerede gennemgaaet en Sjelevandring, og vare Beboere af en Klode, der paa det Nøieste maa ligne vor, med de samme Planter og Dyr, ja selv med lignende borgerlige Forholde, — hvilket man kan lære af følgende Abiriels Lignelse:

— Hjernen —

— mægted ikke —

Stjernens Flugt at boie (lig Tyrannen,
der ei kan Folkets Frihed og Kraft
fra deres Flugt neddrage til sit Skjul,
og saa fortvivlet sprænger sig i Luften). —

De ere fremdeles, trods deres Aandenavne, Mennesker som vi, have de samme Lidenskaber, selv ikke den krasseste Sandselighed undtagen. — Hvad har nu Digteren udrettet for sit Oiemed ved at lade disse Væsener forstikke sig i Adam og Eva? Skal hermed Artens Fald og mægtige Higen være forklaret? — Det Hele er jo kun en ny Sjelevandring. Figurerne ere de samme, kun Draperiet er forandret; den store Gaade er endnu uopløst. Henr. W. er kommen sig selv slemt i Forkjøbet og har uden sit Vidende dannet et Par Mennesker, for han vilde have dem. Abiriel og Ohebiel ere egentlig Adam og Eva; man kan derfor spørge: hvilken Aand for da i dem, eller paa hvad Maade fjernedes da de fra den oprindelige

Uskyldighed? — og saaledes videre i det Uendelige. Med denne Grundfeil styrter den hele kunstige Bygning overende, og man kan i denne Anledning anvende paa Henr. W. følgende Replik af Ohebiel:

— — — Vanvid

i Verdensdyb med kroget Gisning meder
og fisker op, saa flux det kaster ud
just Perlen som det ønsked', raaber: fundet!
skjønt Alle se kun tomme Krog. —

Den største Del af Digtets første Afsnit optages af Kajahels og Obaddons Skabnings-Verk. Disse Aander ere Efterligninger af Zoroasters Ormuzd og Ahriman; ligesom de, ligge hine i evig Strid med hinanden, adskilles ved Lys og Mørke, ved skadelig og heldbringende Virksomhed. — Deres idelige Kommen og Gaaen er imidlertid høist ensformig og trættende, og da deres Virkekreds for største Delen ligger udenfor Digtets Ramme, bliver denne spredte Fegtning dobbelt utaaelig. Messias, der egentlig skal udgjøre Trilogiens Forbindelses-Punkt, optræder i denne Afdeling som Gnostikernes høieste Æon (Demiurg), men hans Indvirken som saadan er i høi Grad forfeilet; han byder det nyskabte Menneske-Par at leve og vaagne, men hans Bud udretter Intet. Parret sover fremdeles, indtil Abiriel forbarmer sig over Adam; nu fortørnes Messias og raaber Ve mod den Vakte, skjønt ingen af hans Befalinger er overtraadt. Hans øvrige Repliker indeholde udtværede Raisonnementer,

et Slags Læredigte, over Menneskets Natur og Idrætter. Til Prøve paa det Sprog, Forf. har lagt denne sit Digts høieste Skikkelse i Munden, tjene følgende Linier:

— Han (Abiriël) frygter Graven (af Kjerlighed
til Kvindedyret, som slæber ham ned)
og hader Obaddon, som tør hans Skarn.

— — — — —
Han ser sin Kvinde, sin Hjertenslyst,
med Jomfruskjød og med Moderbryst — —
Ak, Skjødet, lugter han, stinker op
(som nys til Brystet
saa stærkt han krysted',
at ti Abirieler ud han rysted').
Ak, Orme vrimle
i Barmens Himle. —

I Adam og Eva have Abiriël og Ohebiël, der hidtil med fuld Bevidsthed erindre deres foregaaende Forvandlinger, tabt Mindet om hvad de vare. Gjennem utallige „Oh“ og „Ah“ og „Ha“ og „Ak“ tolke de hinanden deres gjensidige Følelser:

Eva.

(da hun ser Adam)

Ah! Jeg der? O..Du!

Adam.

O! Skjonnere end mig og Alt!

Eva.

Ei Et,

dog ei forskjellige i Meget.

Adam og Eva.

Ak,

jeg føler dog, at din Forskjel er skjønnest;

— — — — —

Adam.

Som „han“ skal være mig, saa er Du „hun“ — o. s. v. Derpaa skildres Adams Kamp med en Løve, der vil angribe Mandinden og hendes Barn; efter denne Daad føler Manden sin Kraft, og „hoverer over Lovens Aadsel“; herved skal da den første Synd være betegnet, og Himlen tordner i sin Vrede. For at forsonse de vrede Magter, ofrer Adam til Solen og Eva til Maanen. Men Adam omstyrter snart Solens Alter, ledet af en dunkel Hovmodigheds-Følelse; Eva sørger over Mandens Adfærd, og lægger til Forsoning sit afskaarne Haar paa Maanens Alter, hvorpaa Adam atter reiser Sol-Alteret. Nu fremtræder Messias som Epilogus, bebuder Følgerne af den første Synd, og leverer nogle psykologiske Bemærkninger over Tilstanden i Menneskets Indre:

— Han ser i sin Sjel, i den ranke og blanke

Livspalmes Læ

voxe det kvistede Kundskabens Træ,

med snoede Daadsgrene, Erfarings Mose paa,

Ordbladerasl og Tankekvistekvasl — o. s. v.

Forf. er hidtil gaaet sin egen Vei; han begiver sig nu ind i den mosaiske Mythe; Kain og Abel, som i nærværende Digt have skiftet Rolle, saa at hin er

Nomade, denne Agerdyrker, træffe sammen ved Abels indhegning. Kain dadler denne Indskrænkning af Menneskets og Naturens Frihed, river først Hegnet ned, og driver siden Broderen ud af Pladsen; derefter ofrer Abel og hans Kvinde. Kain kommer til, og har intet Offer. Abel viser ham sin Rigdom og terger ham:

Abel.

(triumferende)

Du har da intet Offer?

Kain.

(Abel styrter for hans Kølle)

Ha mit Offer..

Adam og Eva udstøde Forbandelser mod Sønnen; Kain flyr fortvivlet.

Lige efter Adams og Evas Dødsscene, der uden Tvivl indeholder de eneste Lys-Punkter i det hele Digt, skildres Synd-Floden. Denne bevirkes af en Komet, som ruger over Jorden. Skildringen er et Slags kortfattet Recept paa en Del Gyseligheder, der formodentlig skal tjene Læseren i Stedet for den egentlige Mixtur: En Moder taber sit Barn; en Mand støder en svømmende Kvinde væk, og opdager, at han har knust sin Moders Hjerneskal og seiler i hendes Blod; en anden Mand styrter en Kjerring ned; nok En styrter en Dreng ned, som er hans Søn; saa kommer der en Mand med en Sæk; en anden Mand styrter Manden med Sækken ned; denne

river den anden Mands Søn med sig; en Yngling træder paa en Piges Lig, som er hans Brud; en Mand styrter opad med en Kvinde og et Barn; han kastér Barnet bort; dette Par trænger sig til Toppen af et Fjeld, og styrter Alting ned omkring sig; Manden har sin Faders Graahaar klæbende om Benet, og er for Resten ingen Anden end Deukalion. Vi ere saaledes atter ude af den bibelske Fremstilling.

Forfatteren søger nu at antyde Oprindelsen til Konge- og Præste-Vælde. Til den Ende lader han tvende Mænd fremtræde; den ene fortæller, at han vil være Konge, og dræber for Exemplets Skyld En med sin Kølle; den Anden fremstiller i en Monolog det aandelige Herredømmes Magt over det verdslige, og kaarer sig selv til Over-Offerpræst. Messias. Digtets faste Epilogus, anstiller Reflexioner over denne Tingenes Status; under den yndede Signatur „en Mand“ indflikkes her en Udsigt over Menneskets Tilstand i Sølv-Alderen; de følgende Monologer af „Mænd“, „Folk“ og „Nogle af Folket“ skulle da formodentlig indeholde Klager over den frembrydende Kobber-Alder og Hierarkiets og Aristokratiets tiltagende Vælde. Herpaa følger lige til Slutningen af Afdelingen en Svite af de modbydeligste og mest oprørende Gemenheder. En Konge dvæler paa en Valplads, foran en brændende By; Valpladsen svømmer af Blod:

Kongen.

Ha, Ha! Det er
min blomstrende Hæders-piones (!) Dug

— — — — —

vel — — skjænder! brænder!

I Oldings-Sølvhaar tørrer Eders Sværd!

Og krænker mellem Luer døde Kvinder!

En Bramas Præst holder Taler til Folket; Nogle
kaste sig under Afgudsbilledets Vognhjul:

— Og det — saa siger Brama — er en Hellighed
at give hen sit Legeme til Føde
for Lusene — — . . Ve!

Forbandet den, som dræber een i Skjægget. —

En Kongesøn giver „en Mand“ den Bestilling at
myrde den gamle Konge paa hans Fødselsdag;
Manden vil gaa:

Kongens Søn (viser Manden en Dolk)

Nei bi! Du springer over dette Komma*).

Manden kommer tilbage med den blodige Dolk;
Kongens Søn gjennemborer ham til Løn for Daaden.

En thibetansk Præst giver det knælende Folk
Kugler af Lamas Exkrementer at spise:

— O ler ad Hindostan, knælende for Koen,
opslikkende Skarnet af Koen! —

En Konge giver Befaling til at dræbe alle sine
Sønner; en Præst bringer de Dræbtes Hoveder:

*) En smuk Skriftstøber-Allusion til Dolkens Figur.

— — Mine Sønners Hov'der — Alle
fra Førstefødte og til Die-Gluten!

— — — — —

Bring bort! Du drypper Blod paa Tronens Fod. —

I følgende Scene har dog Forfatterens Opfindsomhed i denne Genre ligesom kulmineret, og jeg skulde undse mig for at udskrive den, dersom det ikke var nødvendigt at fremføre et afgjørende Bevis paa Forfatterens grændseløse Frækhed og Uterlighed:

(Tempel. En Præst. En Kvinde. En Buk).

Præsten.

Hvad vil Du, skønne Kvinde, her i Pans
Allivets Tempel?

Kvinden.

O mit Blod
af Elskov syder til den hellige Buk.

(omfavner Bukken)

O jeg omfavner Gud!..Ah, Gud, optænd
din Brynde, din Allivsens Gnist!

Præsten.

Gaa ind,
og Guden dig forherlige!

(lukker Kvinden med Bukken ind i et Kapel)

(lyttende)

Tys han fnystrer!

Nu blusser Bukkens Brunst..Ah, Kvinden sukker!..

Kvinden.

(kommer ud med Bukken)

Jeg Salige!

Modtag mit Offer! Hellige!

(giver Præsten Offer og gaar).

Præsten.

(klør Bukken)

Nu, stakkels Bukkemads, Du lyster Salt?
 men bi — en anden Gang. skal Du faa slikke
 smukt efter mig; Du har saa alt for mange
 af disse Elskerinder.

Men Henr. Wergeland er langt fra ikke udtømt; han synes ligesom at have optændt sig selv til et Slags Raseri gennem alle disse Fæiskheder, og Læseren maa følge ham uden Hvile. En Konge har forelsket sig i en ung Pige; derfor maa nu Faderen, en Olding, lide Døden, og Sønnen tvinges til at forrette Exekutionen ved at indsmøre sin Fader med Beg og siden brænde ham. Samme Konge har ligeledes faaet Attraa til en ung Mands Kone; denne spærres i Haremet, hendes ældste Søn bliver gildet, for at bevogte hende, og de øvrige Børn fedes til Kongens Fornøielse. Dernæst kommer Historien om Urias, udstyret med de modbydeligste Tilsætninger. Et Par Præster, der vexelvis opramse Brudstykker af Mose-Bøgerne, afbryde disse kongelige Scener. Molok-Dyrkelsen indføres trods den ene Præsts Advarsel. Kvinder dandse om Molok, Børn steges; Jefta ofrer sin Datter; strax derpaa taber Naboth sin Vingaard og sit Liv; saa drikker Sokrates Gift-Bægeret; derpaa rives Hjertet ud paa et Menneske og stikkes i Munden paa en Afgud, Folket jubler; siden faar man de tre Mænd i Ovnen. Forf. har nu arbejdet sig frem til

Makkabæernes Tider. Som sædvanligt fortier han Hovedpersonernes Navne, formodentlig for at synes original, men leverer Begivenhederne desto kraftigere. Saaledes opvartes vi her med Fremstillingen af Antiokus's Grusomhed mod den jødiske Kvinde og hendes 7 Sønner; for at forøge Afskyeligheden har han endnu tilfoiet en ny Figur: Kvindens Fader, en Olding, der først tvinges til at spise Flesk, men spytter det ud og pines til Døde; den samme Operation foregaar med Drengene og Moderen; Hud og Haar flaaes af dem, Arme og Ben hugges bort, og den endnu levende Krop kastes i en „glohed“ Kjedel. Alle disse Grusomheder fortælles ikke, de fremstilles foregaaende lige for vore Øine. Dernæst følger Antiokus's Død; et Afsnit om den stoiske Filosofi, hvori en Mand gjennemborer sig selv, for at vise Aandens Herredømme over Legemet; en Trætte mellem en Farisæer og en Saducæer. Endelig fremtræder „en Mand“, der i en Monolog skal forberede Messias's Komme. — Hermed ender denne Digtets Afdeling.

Forf. har her villet fremstille Menneske-Slægts Udvikling og Tilstand før Kristi Komme. Denne Fremstilling bestaar, som vi have seet, af løse Excerpter, sammenskrabede af, Gud ved hvor mange, mythologiske og historiske Kompendier. Henr. W. har ingenglunde formaaet at opfatte den Epokes

Individualitet, han vilde skildre; som alle Fuskere er han bleven staaende ved en Gemenhed, der holder sig til det Tilfældige og overser det Vigtige, Nødvendige. I Stedet for ved kraftige Omrids at antyde de indre Bestemmelses-Grunde, der foranledigede Slægtens gradvise Forvildelse, de Gjæringer, der maatte forudgaa og ene kunne forklare de forskjellige religiøse og ethiske Fænomener; i Stedet for, gennem en sindrig Benyttelse af Lys og Skygge, at levere Billedet af en Stræben, der vel geraadede paa Afveie, men hvori dog Spiren levede til Forædling og Sandheds-Erkjendelse, sammenhober han en uformelig Masse af Scener, hvori Menneskeheden, uden en eneste Ytring af Frihed, i dum Underkastelse, langsomt pines af Uhyrer.

Forf. har villet idealisere den Tids Individualitet, han skulde fremstille; som man kunde vente, er der fremstaaet et Ideal af den høieste Afskyelighed. Den raaeste Grusomhed og den væmmeligste Priapisme dominerer hele Fremstillingen, og saaledes kunne vi med fuld Kompetents afvise den fra Smagens Domstol. Kun for dem, der tro at finde en særdeles Kraft og Genialitet i slige Raaheder, turde det være nødvendigt at tilføie en Bemærkning. At fremstille Affekterne i deres fulde Rasen har altid været anseet som et Stof under Kunstens Værdighed, fordi man ved at ophæve den moralske Kamp tillige ophæver det Intelligents - Princip, der gjør Mennesket til

Menneske: men Fremstillingen af denne Kamp er just Kunstnerens Triumf eller Nederlag, fordi han her, under en fuldkommen Ro og Klarhed, maa abstrahere sig Love for en Stemning, der er hans egen ligefrem modsat. Den vilde Lidenskab er derimod fuldkommen lovløs, og Fremstilleren af en saadan Tilstand har saaledes sat sig paa samme Standpunkt som sin Gjenstand. Den nærmeste Følge af denne Metode er derfor Tilintetgjørelsen af al Karakteristik; thi Mennesket, reduceret til Dyr, er under alle Zoner og til alle Tider ensartet.

Vi komme nu til Stykkets tredie Afdeling (Messias). Her finde vi Jesus (en ung Mand) i Ørken ved en Hules Aabning:

Jesus.

Er dette Menneskehedens Minderulle
som . . O jeg saa igjennem den, — — —

(brister i Graad).

Efter denne korte Replik fremtræder Messias. Han anstiller, som sædvanligt, Betragtninger over Begivenhederne lig de Gamles Chor, og forkynder denne Gang temmelig tydeligt Frelsens Nærhed:

Jesus.

(reiser sig)

Ak! O Hvad — ?

(sætter sig igjen)

Mon Himlens Aander tale til min Sjel? —

Han tvivler imidlertid om sin Kraft til at overtage det store Verk. Følgende Tirade er især mærkelig:

— Kan Skalden — ja jeg frygter for at være en:
at kun et Digt min nye Verden bliver:
at heller jeg paa Pergament, som Plato,
blot burde male. .O! o!
O ve! jeg tvivler!

(holder Haanden for Panden).

De Fristelser, der nu anefgte ham, fremstilles udspringende af hans eget Indre:

— Hvo frister? Hvilken Djævel i mit Hjerte
mod Helligaanden trodser? (!)

— — — — —
Hør Blodet, varmt omfavnende mig, hvisler:

— — — — —
— Nei unge Jesus, lev i Ro og dø
i Ro; og Abram, naar Du hviler i
hans Skjød, i Ro skal lyske (!) dine Synder! —

Jesu Forfatning under disse Anfegtelser gaar hyppig over til et Slags Vanvid, der røber sig paa den mest stodende Maade; eller hvordan skulle vi anderledes benævne Ytringer som følgende, udtalte af den reneste, klareste Menneske-Skikkelse, vi kunne tænke os:

— blegn Du Taage!
— Ha end en Djævel? Ak hvor mange Skygger
iblandt de lyse Tanker? Men de sværme
som Myg, og dø i Lyset. —

— — — — —
 Ha, end en Djævel?

Hvor glindsende er Du? Mon Staal, mon Solglands,
 idet Du snor Dig? Ah, Du Pjaltede,
 som lister frem Dig efter Nederlaget,
 hvor Lunkenhedens kolde Tudse knustes —

— — — — —
 Du hørte Djævel? Ak Du Latterlige —

— — — — —
 Du var jo kun en sulten Maves Pust!

..Ha, sure Gisp (!) vil Du en Frelser standse? —

Ærgjerrighedens Stemme synes især at virke lokkende
 hos Frelseren, og Forf. vover i denne Anledning en
 Fiktion, der er ligesaa stødende som overflødig:

— Men hvad kan mætte Dig, Du Djævel, som
 fremglittrer høiest, fagrest i mit Hjerte?

Ærgjerrighed, jeg kjender forhen Dig!

Da sad Du i mit Hjerte som et Kongeblik — o. s. v.

Efter Fristelsen møder Jesus Johannes; denne er
 kold, mistvivler aldeles om Jesu Kald og anser ham
 for et Verdens-Barn. Jesus udriver ham af Vild-
 farelsen ved at angive en indre Klarhed og For-
 trøstning som Grunden til sit glade Udseende. Hans
 Aasyn rødmer af

den blanke Salve, Gud mig salved
 med, da Helligaanden sved (!)
 ind i mit Hjerte Frelsernavnet. —

J o h a n n e s.

(knælende)

— O min Mester! Herre!

Min Messias, mig tilgiv! —

Johannes kaares nu af Jesus til Herold for den nye Lære, og Jesus fordyber sig ved denne Leilighed i en Monolog, hvori vi finde de gamle Reflexioner om Præste- og Kongevælde indtil Væmmelighed opkogte: Jordens Velsignelse, der var nok for Alle, slugtes af En, for at Millioner kunde sole sig i hans Purpur-Lys. Armod's-Hytterne bleve farvede sorte af

Trældoms Suk (lig helved-mørke
udhulede Forbryder-Hjerner
under ufortjente Krands!)

— — — — —

ja et Vellyst-Vanvid (o

med Guddoms Smiger det sig fostred'!) — o. s. v.

Saaledes tumler Tanken sig fort; snart gjelder det Præster, snart Konger; her er idel Morderstaal, purpurbehængte Troner, blodige Rettersteder, blodbesprængte Kaaber, Præsteskjelmeri, Lænker og Slavetegn, o. s. v. Det Hele saa plat, saa udhamret, saa aldeles uden Moderation! Endelig vender Talen sig til nogle af Oldtidens berømte Mænd:

— — Konfutses (hør
den Morgenrødens søde Tales)
klare Kilde — —

— — — — —

og Plato (hør det Aftenrødens
dybe, lange Ekkosvar!) — o. s. v.

Aanden (heder det) vred sig vel under alt dette i „de sammenkrympte Hjerter“, men den vaagnede dog ikke paa sit „blodige Leie, omhængt med Taaredopper“ (?) —

Johannes følger Opfordringen og udraaber for Folket Messias's Komme. Præsterne forarges, opkaste intrikate Sporgsmaale og lade sig dobe paa Skrømt, medens „et Tordenveir reiser sig“. Under dette kommer Jesus og beder om Daaben af Johannes; denne opfylder hans Forlangende efter de bekjendte Indvendinger; et Lyn glimter just „ovenover“, og Johannes beretter Synet og Røsten, der nedsteg fra de aabnede Himle; Jesus holder derpaa for Præster og Folket et Foredrag, der uden Tvivl skal indtage Bjerg-Prædikenens Plads. Men hvor forargeligt er det nu ikke, med det evangeliske Billede for Øie, at arbeide sig igjennem denne løse Frem- og Tilbagesnakken, denne ntaalelige Koketteren med allehaande Troper og Snurrepiberier, der idelig søndersplitte Talen og gjøre det umuligt at komme til nogen klar Forestilling om Indholdet. Slægtens Fald, der af Evangelisternes Jesus skildres i korte, fyndige Omrids, for at indskærpe den reneste, høieste Moral, gjøres her til Gjenstand for en endeløs Ud-krammen af trivielle og hule Sætninger.

— — Kjødets Liv ei parred
 med Aandens Liv sig —

— — — — —

Kjødets Seier Aanden
 forbitred med sin Anger, saa sig blended'
 i Syndens Jubel Sorgens Hvin.
 Til Anger (lig en undertvungen Kæmpe,
 der blot ved Bid i Seierherrens Fod
 sig værne kan) indskrumped Aanden. Ja,
 da Kjødets Seier nedboied Aandens Kraft
 — — — til Hang
 til Logn, til Sløvhed — o. s. v.

Og kommer man endelig efter denne udtværede
 Indledning til det egentlige Lære-Foredrag, finder
 man, med Undtagelse af de Ytringer, der ligefrem
 ere udtagne af Evangeliet, overalt Dunkelhed og
 Forvirring; Troen fremsættes som Grundvæsenet i
 den nye Tingenes Orden:

— Tro Dig gjør i Støvet alt
 til halvopvoxet Spire for en Salighed!
 Og Sandhed Spirens lyse Farver er;
 og Frihed Spirens Stamme-Marv og Grene;
 og Kjerlighed dens Blomst. —

Men hvorledes er det nu muligt, blot ved dette
 „Ordbladerasl“ og „Tankekvistekvasl“, at komme til
 Klarhed om, hvad egentlig Tro og Frihed og Kjer-
 lighed har at betyde? — Efter at Jesus til Slutning
 har fremstillet sig som Midler imellem Gud og

Mennesket, opstaar en Pause, hvori Folk og Præster ytre sig over Foredraget. Ved denne Leilighed udvælger Jesus tre af sine Disciple: Simon Jonas Søn, Johannes og Jakob. Derpaa fortsættes Talen i samme Smag som forhen. Nu knæler han i en kort Bøn blandt Folket, udvælger derefter sine Levnetsbeskrivere (!) Matthæus, Markus, Lukas og Johannes: „min Ligstens alle fire Siders Indskrift“, og indsætter de manglende Apostler:

— Andreas, mandige, Du Petri Tvekrog!
 Philippus, Du Oprigtighedens Ja
 og Nei! Nathanael, Du Storm i Taagen

— — — — —

Og Thomas, Du, Du Vemods aabne Saar (!) — o. s. v. Disse indvier han allerede nu, mod Evangeliets Beretning, til det mest udstrakte Apostel-Embedede:

— Gaar, raaber det til Ypperstepræsten!
 Gaar, hvisker Romas Imperator dette
 og han skal sortne i sit *domus aurea*. —

Man er i Øvrigt atter inde i Konge- og Præstesnakket:
 — hver Præst i Logn er *summus pontifex*.

Se lange midnat-sortte Præsterækker, se, lange luerøde Kongerækker. —

Jesus forklarer her Disciplene, ligesom allerede ovenfor Johannes, sin marterfulde Død; „Kvinder“, der maa have været tilstede ved Jesu Samtale med Apostlerne, omfavne nu hans Knæ, og love ham Kjerlighed, om saa Alle hade ham. Blandt Kvin-

derne er Jesu Moder Maria. Hun ytrer sin levende Æmhed for Sønnen; denne „hemmer sin Bevægelse“:

— — Kvinde

Du har ei mer Din Søn. —

Alle Marias Repliker skulle udtrykke Moderkjerlighed, og hun synes intet Andet at forlange af Sønnen end barnlig Hengivenhed; derfor dvæler hun ved Mindet om de frydfulde Anelser, hun havde, da han hvilede under hendes Hjerte, og den Glæde, hun følte ved hans Fødsel; derfor siger hun:

— Din Moder da tør

Dig elske og følge og pleie og tjene

som Først blandt disse? —

Vi kunne ikke begribe, med hvad Grund Jesus tilbageviser en Hengivenhed som denne, eller hvad Ytringer, som de følgende, egentlig skulle relevare:

J E S U S (rystende paa Hovedet)

Maria! Maria!

og:

Maria! O Du — Moder! .

De andre Kvinder (Maria Magdalena og Salome) blande sig i Samtalen:

J e s u s.

Maria Magdalena, Æmheds Sorgskrig

Du Angers Frydraab, Graad i ildfuldt Æie. —

E n K v i n d e.

Hvo tør Messias hade? Herren dø?

Har Du ei mine Sønner?

J e s u s.

Salome, Kjerlighedens hoie Digt,

Du himmelvendte aabne Aasyn!

Og dog Du — Kvinde! . . o. s. v.

Hvad vil nu alt Dette sige? Sandsynligvis er det Hele et voldsomt Forsøg paa at skildre endnu en Kamp hos Frelseren, mellem hans høiere Liv og hans jordiske Tilbøielighed, og det er da ikke første Gang, Forfatteren i sin aandelige Armod har malet med Tankestreger og tomme Udraab, som Enhver kan udlægge efter Godtbefindende. — Præsterne ere imidlertid blevne opmærksomme, frygte den nye Lære og anstille en Undersøgelse blandt Folket. To af Jesu Brødre, Simon og Josef, erklære sig mod ham; Judas og Jakob derimod hyldede ham. Nu følger Dandsescenen hos Herodes. Præster assistere Dronningen ved det Raad, hun skal give sin Datter; man bringer Døberens Hoved paa et Fad; Prindsessen dandser frem med Fadet. Tvertimod Evangeliets Udsagn, hvorefter Jesus forlader Egnen ved denne Begivenhed, lader Forfatteren ham nu fremtræde straffende for Herodes, og saaledes opstaar den Usandsynlighed, at Herodes, uagtet han ser Jesus, medens endnu det haandgribelige Vidne om Exekutionen er tilstede, dog anser Frelseren for Johannes:

Bort! bort! — Herodias, saa Du? det var

Johannes selv —

Folket beder Jesus stadfæste sin Sendelse ved Gjerninger; han opvækker Enkens Søn og helbreder den Verkbrudne. Præster udstøde Forbandelser og opkaste Spørgsmaalet om Konen, der blev syv Gange Enke; et elskende Par anstiller Betragtninger over Jesu Udsagn i denne Anledning; derpaa følger Scenen med Ægteskabsbrydersken, temmelig nøiagtigt efter Evangeliet.

I Forklaringen paa Bjerget finde vi Jesus bedende, afsides fra Disciplene Johannes, Petrus, Jakobus. Messias og Aander svæve ovenover. Disse tiltale Jesus; selv hører han endnu ikke Røsten, hvorimod de sovende Disciple høre den:

Joh. Petr. Jak.

(drømmende)

Jesus — Himlen raaber paa Dig, Jesus!

Messias.

Jesus! —

Jesus.

(til Læringerne)

Ah, disse ere herlige! De tænke,

de virke selv i Drømme for det Høieste.

Hvo drømmer: Fisk, er Fisker; hvo om Mad,

bør gaa i Kjøkkenet, naar han vaagner (!)

Messias.

Jesus! —

Jesus.

Min Sjel Du raaber? Ja, jeg vil ei hvile.

Nær tynged Kjødet mig i Slum som disse.

Disciplene.

(leende i Drømme) (!)

Ah, Englen raabte atter . . Sandt! Haha! (!)

Jesus.

Ha, i mit Hjerte raabte der Noget.

Disciplene vedblive at tale i Drømme, indtil en Storm farer over Bjergtinden og vækker dem; imidlertid har Messias forudsagt Jesu Død og Opstandelse. Nu flyttes Scenen udenfor Zions Tempel, hvor Præster oppebie Udfaldet af Planer, de have lagt mod Jesu Sikkerhed; et Par Stimænd komme tilbage med uforrettet Sag; den første er endog bleven omvendt. Leviter, der skulle friste ham med Spørgsmaale om Skattens Mynt og Offertjenesten, og et Bud, der skulde gribe ham, have ligeledes Intet udrettet. Under deres Samtale holder Jesus sit Indtog i Jerusalem. Flere af Jesus Helbredede blande sig mellem det jublende Folk:

Præster.

Ha, Jesus dette er din sidste Seier!

Ved Abram, Disses Lovsang er din Ligsang.

Præsterne holde Raad i Templet: Judas Iskariotes kommer, og bevæges omsider til at forraade sin Mester.

Jesu Afskeds-Tale til sine Disciple ved Nadveren er et Udtog af Talerne hos Johannes, og derfor temmelig fri for wergelandske Pletter; Scenen i Getsemane, der uden Tvivl er et af de mest rørende

Optrin i Jesu Liv, har derimod ved Forfatterens Mellemkomst faaet et saa forargeligt Anstrøg, at Frelserens høie Billede gaar tabt. I følgende Replik skue vi kun den svage Orm, der i viljeløse Trækninger krymper sig under Døds-Angsten:

— ... Hvo hylte? En Schakal, som fik sit Rov?

Mon Jesu Angershyl, at han sin Haand
i Satans Gab stak ind for Adams Born,
der mylrede som Ormene derinde,
at rive ud —

— — — — —

— Jordens Konger, I
af Oldet salvede, tilgiver mig!
men martrer ei! Jeg vil tilsværge Slaverne,
at I med Rette ere Lastens Fædre (!)

— — — — —

Jeg er af Kjød og Blod, lidt rask (!), dog øm;
O piner ei — jeg er ei værste Synder!
Ak, stakkels Mennesker, vedbliver kun
at haabe paa Messias.

— — — — —

Kald Jesus den ulykkelige Prøve

— et Sorgspil (ja en Farce for Ufølsomme) (!) —

Den trøstende Engel i Evangeliet ombyttes her med Messias. Vel indtræder nu en Fatning hos Jesus, der mod Slutningen af Scenen endog viser sig som rolig Fortrøstning, men vi kunne dog ikke Andet end anse følgende Udtrykke som aabenbart stridende

mod den fromme Hengivenhed, der burde udgjøre Hovedtrækket i hele Fremstillingen:

— Ha, blinde Dommere, ere I Andet end Svøber,
som piskede alle Jordens Synder paa
eet Hoved sammen? Det er Helveds Avner.
Det bedre Sædkorn og skal falde ud
af Eders Hjerter, mine Mordere.

I Forhøret hos Ypperstepræsten indføres de tvende Mordere, der siden korsfæstes med Jesus, som Vidner; den ene af disse beretter Udsagnet om Templets Nedbrydelse, den anden erklærer hans Beretninger for løgnagtige; i Øvrigt følges Evangeliets Fortælling temmelig noie. Judas har været tilstede under Forhøret; men da Præsterne enstemmig erklære Jesus skyldig til Døden, kaster han Pengene og styrter ud. Udenfor den romerske Statholders Bolig knurrer Folket: „Hvad sker med Jesus?“ „Hvo tør binde Frelseren?“ Pilatus lader vente paa sig, kommer endelig og undskylder sig med, at hans Kone ei var vel: hun havde drømt

Calpurnias Drøm, hun vaagned skrigende
da Cæsar sagde: „ogsaa Du min Brutus?“

Han sætter sig nu paa Dommersædet og spørger „Hvad er til Tjeneste?“ Jesus anklages for Opsætsighed mod Keiseren; Pilatus antager ham for en Stoiker, siden han ikke svarer, og gaar bort med ham; imidlertid oppirre Præsterne Folket mod Statholderen, som den, der haaner deres Afmagt:

Præster.

Knurr da (Judas) Løve!

Folket.

Løven brøler.

Jesus bringes til Herodes; denne fører nu en lang sofistisk Deduktion, der indtager sex Sider, om hvorlunde den sandselige Kjerlighed egentlig er aandelig, og dermed er ogsaa Scenen tilende. Præster ere imidlertid forsamlede ved Domhuset. Judas's Lig slæbes frem, og en Mand (Josef af Arimatia) fortæller hans skrækkelige Endeligt; men et puerilere og smagløser Forsøg paa pikant Foredrag end det, der indeholdes i følgende Linier, skal man neppe kunne tænke sig:

— Jeg hørte ham at tælle Ni . . ni . . ni
og ty — ve og — Tre . . Tre . . Tre . . Tre . .
di . . ve!

Men Klangen jeg i dette „ve“! ei glemmer.
Det lod, som stimled alle de Selvlydende
omkring et „v“ i fælles Smertes-Chor,
som „va, ve, vi, vo, vu, vy, væ“. —

Herpaa følger en, af de væmmeligste Detailler sammensat Beskrivelse af Judas's Dødsmaade: Ravnene udhakkede hans Øine „og bare dem endnu levende, ei brystne, til Klippens Top“; den Døende slider i sine egne Indvolde, fordi de allerede ere fulde af Snoge og sprettede op af Klippen, o. s. v.

Med god Grund kan Læseren i denne Anledning ud-
bryde med Præsterne:

— Hvad rage disse Rædsler os? —

Jesus føres nu ind i Domhuset; Folket ynkes over
hans lidende Udseende; Præsterne søge at opirre
det, som forhen, hvorpaa Mængden omsider raaber:

— Ha! Du Romer, frem

med Jesus! Korsfæst, korsfæst din Jesus! Jesus! —

Pilatus finder det klogest at lade Fatum styre Sagen
og beklager, at Mennesket er saa kortsynet: Hvo
der dog strax havde vidst, at alle Midler vare
frugtesløse!

— Jeg kunde lagt saalænge da paa Løibænken
og læst *Horatium Flaccum*. —

Ved Hudstrygningen bevæges Folket til Medynk, og
Præsterne bruge atter deres Indflydelse:

— Forstokkede Anklaget tit man saa

med Melke-Ansigt og Kommisbrøds-Ryg (!) —

I det Hele ere disse Forhør-Scener, hvis videre Ud-
maling aldeles Intet releverer med Hensyn til
Digtets Formaal, saa langtrukne og udtærskede som
muligt. Forfatteren har ladet sig forlede af det
Dramatiske ved Situationen. Han har her forefundet
et helt Maskineri af stridende Kræfter saa godt
som fuldfærdigt, og føler nu et Slags barnagtig For-
nøielse ved at lade Maskinen experimentere, uden
at betænke, at han er kommet til et Punkt, hvor
det gjelder „*ad eventum festinare*“, at koncentrere

den hele Kraft til det afgjørende Moment, hvorom alle Interesser dreie sig. Her er evige Gjentakelser af Jødernes dybt liggende Had mod de romerske Herrer, og disses Ringeagt mod hine; her er mytologiske og filosofiske Kjevlerier; her er latinske og græske Fraser:

— I Jesu Lære — finder man den gamle Thales
Perle

γνωθι σεαυτον —

og: Du faar da følge dem som I *in mente*
forglemmt ved Regnestykket.

— — — — —

.. *o risum teneatis amici!* — Han dør da? — o. s. v.

Her synges endog en hel Sang af Pilatus om alle Tings Oprindelse;

— Ild min Bedstefar,
Vand min Bedstemor

— — — — —

Klippen graahvidskaldet hist

er en gammel Tante vist — o. s. v.

Gjennem disse Krogveie udmattes Læseren til det Yderste og bringes, vist ei til Henr. W—s Fordel, til at erindre den schillerske Linie: „Was er weise verschweigt, zeigt mir den Meister des Styls“.

Omsider bringes Jesus til Golgatha. „Jesu Veninder“ udgjøre et fromt Chor, der synger Nænier mellem den oprørte Mængde:

— O Golgatha, Synder graa
 (ja Myrdedes Ben
 dit Oldingehaar,
 en Oldtids Profets kalkede Knok (!)
 din Ærværdigheds Lok!) o. s. v. —

Præsterne danne hertil en Antistrofe; i deres Sang forekomme følgende Toner:

— O kunde Du (Golgatha) gale, Du gol:
 Messias — eiha!
 Se: jeg . . se: jeg . . se: Golgatha. —

Senere forekommer en Vexelsang mellem Jesu Veninder og Disciplene, hvori disse opmuntres til at vise sig som Mænd og forsvare deres Mester:

— Ha usle, usle Jesu Venner, der
 bag Eders Mesters Ligtog snige Jer
 med blege Neb! —

Disciplene forskrækkes: „de røbe os. .Ove, de røbe“! Kristus bærer Korset, og Kvinderne følge ham „op paa Heien“. Omkring Korset høres en Art Vexelsang, mellem „Præster“, „Stemmer“, „Messias og Aander“, „Jesu Veninder, Disciple“ o. s. v.; Angeren hos Folket begynder allerede at udtale sig. Jesu Veninder fremtræde som et strafspaaende Furie-Chor:

— Ja gid Eders blodige Hænder
 til Fakler sig tænde

— — — — —

Med Sviden belyse
 hver Rædselens Vraa

hver Hjerterod,
 den hylende Vraa i det Dyb,
 der, hulet af Jesu Smertensdryp (!)
 ved Korsets Fod
 opslugede nu Eders Anger! — o. s. v.

I Messias's Repliker har Forf. søgt at forbinde Digtets Exposition med Katastrofen ved at indblande Abiriels og Ohebiels Navne:

— Saa reneste Abiriel, Jesu Sjel,
 i Alle indstraaler igjennem hans Ord,
 og spreder den Phuniel-Skygge, der end
 Abiriel følger. —

Disciple og „Mennesker“ fremtræde som Repræsentanter for den høiere Erkjendelse, der skal bekæmpe Trældom og Overtro (Præsterne). Korsfæstelses-Scenen er saaledes optagen af en allegorisk Kombination, hvorunder Handlingens historiske Dele af og til fremglimte. Efter Jesu Død følger et Slags Mellemspil af „Aander“, „Messias“ og „Jesu Aand“; Messias og Aanderne modtage den Salige og prise ham.

Jesu Aand.

O Straaler for Torne? Lys til Blod?
 En bævrende Fryd er min Hjerterod. —

Blandt Aanderne gjenkjender Jesus „sine himmelske Frender.“

— — — Jeg kjender Eder.

Hist Du Confutse, Du Sokrates heder.

Ah, Menou og Moses, Zerduscht og La,

Osiris og Hermes — ah Plato — Alle — o. s. v.

Dernæst skifter Scenen, og vi ere atter ved Golgatha, hvor Jordskjelvet og det indtrædende Mørke beskrives. — Udenfor en Gravhvælving pynter en Kvinde Jesu Lig; Petrus græder i Baggrunden, „Messias, Jesu Aand, Aander ovenover“. Denne Kvinde er hin Anklagede, som Jesus friede fra Præsternes Efterstræbelse; hun er nu ved Frelserens Død bleven vanvittig, og man ser af hendes Ytringer, at hun har næret en forsmaaet Kjerlighed til Jesus:

— Du flygtede, at ei en Kvinde
 (og denne Kvinde Rachel var
 med snevre Smil (?) Dig skulde binde

— — — — —

Du iled for at Rachel glemme, —

og:

Du, Jesus, dog een Pligt forbrød;
 thi ingen Kvinde Fryd Du bød,
 thi ingen Kvindes Fryd Du nød — o. s. v.

Hendes hoieste Ønske er at hvile i Graven med Jesus.

— — Ha tænk — Messias og en Synderinde
 samavle Maddiker derinde!

— — — — —

Men se, — naar jeg et Liv har angret,
 med lyse Abel-engle da
 jeg bliver evig, evig svanger
 og føder evig — ha! —

Disciplene, Jesu Venner og Veninder bære endelig Jesu Lig ind i Hulen; efter at Ligfølget har fjernet sig, dvæler endnu Rachel ved Leiet, indtil en Stridsmand støder til hende: „Bort — Ha ved Helved hun er død!“ — Nu følger hendes Apotheose:

Jesu Aand.

Ah Rachel, nu tør vi hinanden i Øinene se!

— — — — —

Ja milde Ohebiel, Abiriel elsker Dig end.

— — — — —

Min Kjerlighed heler i Himlen, som hisset paa Jord:

Den skal Dig helbrede. —

Med Kristi Opstandelse er Digtet endt, men Forf. har mellem denne Begivenhed og Gravlægningen voldeligen indtrængt et stort Tableau af de mest forvirrede Grupper og Figurer. Scenen er udenfor Jesu Grav. „Jesu Bekjendere, anførte af Disciplene, der opløfte Korset, omgive Graven nærmest. Dem omringer en stor Kreds, hvis ene Halvt bestaar af Menneskehedens verdslige Voldherskere, og hvis anden Halvt af Menneskehedens aandige Voldherskere, opløftende Baal og Fakler. Denne Kreds omringes af de forskjellige Folkeslag, hvoriblandt Krigshære. Israels Præster staa midt imellem Bekjendernes og Voldherskerens Kreds — Messias, Jesu Aand, Aander ovenover“.

Cæsar med en hel Koalition af „Konger og Adel, Sultaner og Schaker“, storme ind til Graven,

hidkaldte af Præsterne. Cæsar trodser paa sin Magt. men Præsterne fremstille Jesus som den første Republikaner. som den. der har tændt hos Folkene Higen efter Frihed. og henviser til Korsets Skare. Cæsar sender en Parleментær, der strax paa Stedet gjøres til Proselyt:

Jesu Disciple.

I Guds, vor fælles Faders, Navn
vor Broder, hils vor Broder Cæsar..—

Cæsar, Kongerne og Præsterne raabe til Vaaben for deres Herredømme. Nu følger Oprinet med Stefanus; Saulus (under Benævnelsen: Farisæeren) dræber ham, og gaar med Lænker henimod Korsets Skare; — han standser imidlertid grundende. og Resultatet af hans Betragtninger er hans Overgang til de Kristne. Her komme Repræsentanter fra de forskjellige filosofiske Skoler og forene sig med Korsets Skare. Efter flere Taler af Disciplene slutte sig endelig „alle Folkene“ til den nye Lære. Folkene raabe til Kongerne:

— Bortkaster Kronerne Brødre — den eneste
Forskjel mellem Drot og et Menneske —

og:

— Ei Drotten skuer bag sig, for ikke at se
Historiens Blæk (!). —

Cæsar og Kongerne sættes nu i stor Forlegenhed:

— Legionerne komme. Frem! Cæsar tramper! Cæsar
stamper. —

Nu tilbyder Adelen sin Hjælp: „Ha, Cæsar, Du er første Adelsmand, vi hjælpe Dig!“ Der beredes da en Kamp, hvis Løsen er: „I Døden for Troner og Altre, for Trældom“. Folkene svare: „I Døden for Frihed og Sandhed og Lighed!“ Messias og Jesu Aand afbryde Tummelen ved at anstille de sædvanlige Betragtninger om Lænker og Tyranner og Blodsudgydelse o. s. v.

Jesu Aand opfordres af Messias til at vise sig for Menneskene:

— Se hist i din Grav
end ligger dit øde Hjerte,
af Rachels Favntag omarmet,
af Josefs Myrrha end livsvarmet. —

Medens nu Tron-Herskernes Skarer vælte sig ind mod Folkene foran Jesu Grav og Moloks Præster synge Offer-Hymnen, forsvinder Jesu Aand af de Himmelskes Rækker, og Jesus ses ovenpaa Gravklippen. — Jesu Veninder og Disciple tilligemed Folkene nedknæle; ogsaa Tempel- og Tron-Herskernes Skarer boie sig i Støvet:

— Han er opstanden!

Hvad mægte vi? — Han er opstanden. —

Jesus holder en Tale til Folket, hvori Henr. W—s Skabelses-Theori med Abiriel og Ohebiel kortelig udvikles, hvorpaa „Tempel-Herskerne“ kaste Afguds-Billeder, Tiarer og Besværge-Staffe, og „Tron-Her-

skernes Skarer“ Kroner, Sceptre, Vaaben, Lænker,
paa Baalet:

— — — —
med Røgen driver bort!

Vort første Offer til Friheden! —

Hele Menneskeheden (!) fremstilles nu ved Graven („omarmende“), Jesus tilsiger den Fred; derpaa synker hans Legeme atter i Graven, og hans Aand opstiger til de himmelske Aander. Disciplene trøste Folket over hans Bortgang. Endelig istemmer Menneskeheden en Slutnings-Hymne, hvortil Messias, Jesu Aand, Himlens Aander, danne Choret.

..— — — —
Hver sin Tronehimmel i egen Pande har;

Hver i eget Hjerte har Altar og Offerkar:

Drot er Hver for Jorden, Præst er Hver for Gud!“ —

Man havde maaske villet, at jeg under Revisionen af det Verk, hvormed vi nu have beskæftiget os, først skulde have angivet den Grund-Ide, hvorpaa Fremstillingen skal være bygget, for saaledes med større Tydelighed at kunne paavise Delenes Betydning. Vel erkjender jeg i Almindelighed Rigtigheden af denne Fremgangsmaade, thi Ideen skal saa at sige være Digtets indre, cirkulerende Blodstrøm, hvoraf Delenes ydre Livs-Rørelse udspringer og modificeres. Men hvor dette Livs-Princip er forstyrret eller kvalt, hvor Delene gjore sig gjeldende som

afsondrede, vilkaarligt arbejdende Masser, — hvor det Tilfældiges Subordination under det Nødvendige, der er Betingelsen for ethvert Kunstverk, ikke er tilstede, — hvor saaledes Maskinen ikke kan siges at gaa, — der er det først nødvendigt ved Blottelsen af Delene at godtgjøre dens Standsning. I nærværende Tilfælde burde ogsaa hin Ideens Antydning være overflødig, fordi Sujettet, i det Omfang det her er bearbejdet, fornuftigvis kun tilsteder en eneste Grund-Anskuelse, nemlig Menneskehedens Fald og dens moralske Gjenfødelse ved en overordentlig guddommelig Foranstaltning. Forsøg paa her at indtrænge et nyt Element maa nødvendig komme i Strid saavel med Stoffets indre Væsen og høie Betydning som med dets historiske Kilder og Resultater.

Det kan ikke være undgaaet Læserens Opmærksomhed, at Forf., trods hans Stræben mod et originalt Standpunkt, dog er bleven overvældet af Stoffets historiske Momenter og saaledes mod sin Vilje hændt i en Retning, der ligefrem leder til Katastrofens ren-religiøse Opløsning; men Henr. W. har desuagtet villet gjøre en politisk Tendents gjeldende som Digtets Hoved-Ide, og har saaledes indpodet i Stoffet et destruerende Element, der under de mest skjærende Dissonanser opløser den hele Organisme og levner kun et hult, formløst Skabilken.

Den kristelige Religion er Fuldendelsen af Guddommens Aabenbaringer for den sunkne Slægt. Mennesket har nu fundet Veien til den høiest mulige Fuldkommenhed; ved den moralske Renhed er den indre Fred og Guds Billede gjenvundet; en lutret Kjerligheds Lov, saaledes som den ene kunde opfattes og udtales af en himmelsk Aand, forener Skabningen med sit Ophav; Folkenes adsplittede, egoistiske Virksomhed sammenknyttedes ved Forsoningens evige Symbol til den reneste Universalitet, til en forenet Stræben mod et Maal, der ikke længer omsluttet af jordiske Interesser.

Dette er Kristendommens Væsen og Kjerne, dens indre Dygtighed til at opfylde Spaadommen: „Der skal blive een Hjord og een Hyrde“, og i denne Aand tilbedes dens høie Stifter af Millioner.

Vor Forf. har forsmået at gaa denne Vei, han har ikke begrebet, at Kristendommens Ide omfatter Alt hvad der hæver og lyksaliggjør Mennesket, og at den ikke kan gjængives uden i denne sin Totalitet; han har villet skabe noget Nyt, og har udbragt en Hoben forvirrede og triviale Sætninger om en politisk Emancipation, der, efter hans Theori, skal være den umiddelbare Følge af Jesu Sendelse og Død, og saaledes har han ødelagt det hele prægtige Træ for at gribe en af dets Frugter!

Under en Bestræbelse som denne maatte selv en langt eminentere Genius end Henr. W—s komme

til Skamme, men det bliver dog vist, at en saadan vilde have indrettet sin hele Plan i Overensstemmelse med sit Formaal; han maatte have begyndt med at fornegte ethvert historisk og ethisk Spor af Aabenbaringens Synsmaader, og saaledes skabe sig en Række af nye og selvstændige Kombinationer. Henr. W. har derimod benyttet Evangeliets Historie og Læresætninger, og saaledes stillet Læseren paa det evangeliske Standpunkt, medens han selv havde et andet for Øie. Da nu disse tvende Synsmaader, den evangeliske og den wergelandske, ei have kunnet gjennemtrænge hinanden, og da Digtets Enhed saaledes er gaaen tilgrunde, bliver det nødvendigt ved Rekapitulationen af det Hele at betragte Planens Forhold til dem begge.

Det er noksom bekjendt, at den kristelige Religion er grundet paa den jødiske, og egentlig at anse som en Fortsættelse af den guddommelige Aabenbaring, der modtoges af Patriarkerne, og siden under gunstige lokale og politiske Forholde opbevaredes hos det israelitiske Folk. Derfor hente Jesus og hans Lærlinge sine Forestillinger og Billeder af denne Kilde, og forudsætte som bekjendt, hvad der i det gamle Testamente læres om Menneskets Fald, om en eneste Gud og hans Væsen, o. s. v.; men heraf følger tillige, at Henr. W. under Bibeholdelsen af de evangeliske Former nødvendig maatte komme i Strid med sig selv ved ganske at tilintetgjøre den mo-

saiske Fremstilling af Skabelsen og Syndefaldet, ligesom Digtet i og for sig vist Intet har vundet derved, at den tillokkende Naivetet, der karakteriserer den bibelske Mythe, som al Urpøesi, ombyttes med en forskruet og, som forhen bemærket, aldeles intetsigende Aandelære. I ethvert Tilfælde er det klart, at dette Afsnit aldeles ikke kan staa i nogen organisk Forbindelse med den wergelandske Synsmaade af Forsoningsverket. Den følgende Afdeling (Mennesket) skal egentlig indeholde de forberedende Elementer til det store Problems politiske Oplosning: Præste-Vælden understøtter her ved Overtroens Hjælp det verdslige Despoti til Folkenes Undertrykkelse. Det er allerede ovenfor bemærket, hvorledes Forf. ved idelig at urgere disse Forholde har tabt al Karakteristik af Sigte. I dette Afsnit er et uhyre Tidsrum af Menneskehedens Historie gennemløbet, men de vekslede Epokers Særkjender og Udviklingsfølge ere intetsteds fremhævede; Begivenhederne ere endog uden kronologisk Orden kastede om hverandre, og saaledes er selv Kontinuiteten, en af Fortællingens første og simpleste Rekvisiter, tilintetgjort. Ved denne Methode har Henr. W. givet Præste- og Konge-Magten en Udstrækning i Tiden og Rummet, hvortil Historien Intet kjender. Vel er det saa, at Præsterne, medens de mythiske Religions-Former endnu med Ærefrygt omsluttedes af Folkene, vidste at skaffe sig Herredømme over disse, og saa-

ledes bleve Redskaber for politiske Hensigter; men alt som Reflexionen tog Overhaand, og det religiøse Stof bearbejdedes af Filosofi og Poesi, maatte Præsteskabets Virksomhed synke tilbage til den rituelle Gudstjeneste. Heraf fulgte tillige, at det religiøse Element fortrængtes af en Spekulation, hvori blot enkelte snevre Samfund deltog, medens en atheistisk Epikuræisme havde bemægtiget sig den store Masse af Folket, og saaledes var, ved Kristi Komme, Tidens Trang hos de mest oplyste Nationer rent religios.

Det vil dernæst ikke være vanskeligt at paa-vise, at det verdslige Despoti i Oldtiden netop udviklede sig eller tiltog til samme Tid som Præsteskabets Magt dalede, fordi den hoiere Kultur, der tilintetgjorde de ældre Tiders enfoldige Pietet, ogsaa slappede den Haardførhed og Energi, hvorpaa Demokratierne vare grundede, og hvorved de ene bestode. Imidlertid kunde denne Forandring ei anses som voldelig indtrængt eller staaende i Strid med Gemytternes Stemning, saa meget mindre som de Statsformer, den tilintetgjorde, allerede vare raadne og ei længere stode til at bevare.

Henr. W—s Fremstilling af det aandelige og det verdslige Despotis gjensidige Forhold i hine Tider er da ingenlunde historisk grundet, ligesom de Farver, hvormed han udmaler Præste-Kastens Færd, langt fra at være kostunrigtige, meget mere ere

hentedes fra et sildigere Fænomen, der maa ansees som en Udvekt paa den kristelige Religion: fra et hierarkisk Herredømme, der udviklede sig af misforstaaede og tildels af Jodedommen laante Begreber om Kirkens Supremat og Inspiration. Hvad nu den udbredte Kongemagt angaar, der af Forf. gjøres til et almindeligt Tidsmærke, da kan man ikke lade ubemærket, at den demokratiske Forfatning, der er Henr. W—s Ideal, og som efter hans Theori skal være Kristendommens nærmeste Frugt, som bekjendt, netop i Oldtiden findes udviklet til en Renhed, der ei er opnaaet af sildigere Folkeregjeringer. Men Forf. har omgaaet dette vigtige Punkt, og til Vederlag opvartet med Scener fra ubekjendte og med Hensyn til Opgaven indifferente Folkefærd, der ikke hørte til den Cyklus, hvori Kristendommen ved sin Fremtræden skulde virke, hvis Forfatninger synes at være stereotyperede for alle Tider, og hvorpaa Jesu Religion, selv i vore Dage, ei har kunnet udøve nogen væsentlig Indflydelse.

En Ide om Kristendommens Betydning for den hele Menneskehed har vistnok foresvævet Forf., og den har uden Tvivl ledet ham ind paa det fortvivlede Arbejde at udspænde en Art Drama af Slægtens Skjæbner mellem Skabelsen og Kristus. Ved denne Fremgangsmaade har han imidlertid bortrykket Kristendommens historiske Grundvold, og saaledes atter kvitteret en stor Digt-Masse, der ikke

har nogen Forbindelse med det Legeme, hvortil den skal høre. I ethvert Tilfælde kunde man spørge: hvortil leder vel den Samling af Grueligheder, Forf. har kompileret, og af hvilken historisk Epoke skulde man vel ikke kunne uddrage noget i det Væsentlige aldeles Lignende? Vi skue vel Ulykke og Elendighed overalt og som Følge heraf vistnok Trangen til noget Bedre; men hvor se vi den styrende Genius, der gaar trøstende gennem Tidens Kampe og danner Begivenhedernes Ide og egentlige Forbindelse? Thi det kan i denne Henseende Intet nytte, at Messias optræder af og til med sine Freds-Spaadomme, da denne Figur ikke er dynamisk udviklet af de gjærende Masser, men blot en vilkaarlig, mekanisk Tilsætning af Forf. Men her gjelder tillige et andet Spørgsmaal: Er den høiere guddommelige Styrelse, der ved Kristendommens Forberedelse virkede gennem usædvanlige Foranstaltninger, antydet og udhævet? Er den underbare Kilde, hvoraf vor Religion egentlig udsprang og gennemtrængtes, tilstrækkeligt paavist og hævdet i den oprørte Strøm af Begivenheder? Og her maa Svaret blive benegtende. Den mærkelige Nation, hvoraf Frelseren udgik, dens Indstiftelser, der bevarede Spiren til den lægende Urt for Tidens moralske Onder, burde tillige have dannet Hvilepunktet i Henr. W—s Fremstilling. Orientens Natur-Forgudelse, der snart udartede til en outreret, udsvævende Symbolik, til et Spil med

alskens mystiske Hieroglyfer, eller personificerede Jordens og Luftens Kræfter til hele Skarer af venlige og fiendske Aander, snart nedsank til en kras Tilbedelse af Planter og Dyr, — selv Grækernes høiere Stræben, der gennem sofistiske Undersøgelser tabte den religiøse Retning af Sigte og overlod en Fabel-Lære, hvis oprindelige Betydning var forsvunden, til et Apparat for Poesi og Kunst, — disse Elementer kunne ikke begrunde nogen religiøs Gjenfødelse. Hos Jøderne havde derimod en ren Monotheisme og en varmere Følelse for det Guddommelige vedligeholdt sig; hos dem var en mægtig Higen efter aandelig Frihed kraftigen udtalt, og Haabet om den kommende Frelser knyttet til de hellige Skrifters Udsagn og Aabenbaringsens Autoritet.

Ved at overse dette vigtige Led i den store Kjæde har Henr. W. ikke alene afkastet Broen, der skulde føre ham over til Digtets blidere Egne, men tillige ophævet den guddommelige Myndighed og Betydning, hvormed Kristus skal optræde som Verdens Lærer. Og virkelig er Forfs. Jesus intet mindre end et guddommeligt Væsen; vi kunne ikke engang anse ham for meget mere end et almindeligt Menneske, hvis Kraft ei alene vakler i de afgjørende Øieblikke, men endogsaa taber sig i en brødefuld Svaghed. Den pure Rationalisme, hvortil Forf. synes at helde, har han imidlertid søgt at dæmpe ved at lade en høiere Aand, Messias, frem-

træde med personlig Indvirkning; men herved er opstaaet en Frelser-Dualismus, der er ligesaa absurd som uhjemlet i Aabenbaringens Begreb. Den evangeliske Lære, at Kristus var til før alle Tings Begyndelse, har vel gennem alle Tider været underkastet Strid og mangehaande Fortolkninger; men man har dog været enig i enten at forkaste den hele Theophani eller at antage Messias's fuldkomne Identitet med Kristus. En gnostisk Sekt vilde rigtignok vide, at den guddommelige Aand nedsank i Frelseren ved Daaben og siden forlod ham ved hans menneskelige Lidelser; men Henr. W. er gaaet endnu et Skridt videre fra Kirkens Lære. Hos ham ere de adskilte Personer, og kun ved enkelte Leiligheder og navnlig der, hvor han altfor slemt har karrikeret Frelserens Træk, lader han Messias's Replik danne et Slags indre Stemme hos Jesus, og hermed skal det ilde tilredte Billede være ophjulpet; i næste Øieblik ere de dog atter adskilte under forskjellig Virksomhed. Dette Kunstgreb er imidlertid saa grovt og fuskeragtigt, saa aabenbart et Surrogat for den plastiske Kraft, der karakteriserer den modne Digter, at dets nærmere Vurdering maa være aldeles overflødig. Saa meget er dog vist, at Henr. W.—s Messias er en orkesløs Udvekt, der ingensteds formaar at assimilere sig med Digtets Bestanddele, en Tilsætning udenfra, der lig en Stræbepiller kun vidner om Bygningens Bristfældighed. Havde Forf. for-

staaet at opfatte og gjengive Frelserens Billede i dets fulde Renhed og Storhed, havde han ingensinde behovet at give denne høie Skikkelse en *spiritus familiaris* ved Siden; og havde han havt en Anelse om, hvad det vilde sige at danne et Anlæg i Overensstemmelse med det Stof, der skal bearbejdes, skulde han kunnet undvære en staaende Epilogus for at tvinge den balstyrige Plan inden Stoffets Grændser.

Men jeg vender mig atter til Digtets egentlige Hovedperson. Denne kan man, efter hvad forhen er oplyst, vanskeligt betragte anderledes end som en Repræsentant for Henr. W—s politiske Troesbekjendelse. Men Jesu Lærer-Bane, der nu engang er beskrevet af Evangelisterne, indeholder ingen Handling, der kunde gives politisk Betydning; tvertimod findes Exempler paa, hvorledes Frelseren afviser ethvert Forsøg paa at indlede ham i denne Retning. Da nu Henr. W. har benyttet Evangeliets Historie, og i selve Begivenhederne ikke statueret noget væsentligt Nyt, har han maattet indsmugle sin egen Artikel i Jesu Taler til Folket; men det hele Foredrag er intet uden drøvtyggede Sætninger om Despotiets Afskyelighed, en evig Opramsen af de groveste Kjendetegn paa Volds-Herredømmet, intet Spor af Indtrængen i Sagens Væsen, som oftest kun en rasende Huggen-løs med trivielle Betragtninger, saaledes som de kunne leveres i enhver Kro, af

misfornøiede Bønder. De israelitiske Præsters Frygt for denne Del af Jesu Virksomhed, og deres Samholden med de verdslige Magthavere, er atter en historisk Feil; thi det er dog bekjendt nok, at det jødiske Stats-Begreb var rent theokratisk og saaledes ikke engang erkjendte Gyldigheden af noget verdsligt Overhoved. Fremmed Vælde havde dernæst i den senere Tid saa betydeligt indskrænket Præsternes Virkekreds, at det verdslige Herredømme maatte være dem ligesaa afskyeligt i sin Ide som stridende imod deres vigtigste Interesser. Af Jesu egentlige Lære-Foredrag fremstaar en mærkelig Blanding af evangelisk Sempelhed og wergelandsk Bombast; hele Tirader ere nemlig her uddragne af Evangeliet og stillede ved Siden af Sætninger af Forfs. egen Fabrik. Den Hulhed og Kulde, der udtaler sig i disse, det uhyre Forraad af Troper, der atter skal erstatte Savnet af indre Gehalt, og en ilde anbragt Erudition, der ikke kan tænkes tilstede paa den Tid og hos det Folk, hvortil Talen er henvendt, gjør det ubegribeligt, at den forsamlede Mængde kunde røres af eller blot forstaa Frelserens Foredrag.

Med Hensyn til Forfs. Benyttelse af den evangeliske Historie kunde vistnok gjøres mangehaande Udsættelser, og neppe har han her truffet noget skjønsonst Valg. Vi ville ikke opholde os ved de flere Anakronismer, han har tilladt sig, uagtet det vistnok bliver et Spørgsmaal, om adskillige af disse

virkelig gavne Fremstillingen; ogsaa ville vi lade det staa ved sit Værd, at han med Udelukkelse af Kristi Fødsels- og Barndoms-Historie lader ham strax fremstaa som Lærer. Men den trættende Bredde, hvormed han udmaler ubetydelige eller med Hensyn paa Momentet mindre væsentlige Begivenheder, medens han overser de presserende (og hertil er allerede forhen givet Exempler), fortjener dog noget nærmere Omtale. Under den poetiske Behandling af Kristi Liv og Virken kan man vel, uden at træde Aabenbaringens Autoritet for nær, tillade Friheder, der lede til større Klarhed og Runding i Fremstillingen. Frelserens Høihed og Værdighed maa være det Middelpunkt, hvorfra Digteren udgaar, og hans Valg af Begivenheder maa afhænge af disse. Flere af det nye Testaments Fortællinger ere af den Beskaffenhed, at de ikke vel kunne benyttes ved den ideale Behandling af det evangeliske Stof; andre have en Side-Interesse, der ikke lader sig indbringe under den koncentrerede Form, et Kunstværk udfordrer; endelig ere nogle af en tvivlsom Ægthed, og derhos sjelden af nogen særdeles Vægt. — Kort, indrømmer man det Tilladelige i at optage Evangeliets Elementer under visse Kunstformer, maa man ogsaa indrømme de Betingelser, ved hvilke dette Øiemed ene kan opnaaes. Nu har Henr. W. vistnok taget sig Friheder, men uden at anvende dem til Andet end Forvirring og Ulempe. Til sit poli-

tiske Formaal har han ingen Forandring foretaget, med mindre det skulde være den; at lade Jesus fremtræde for Herodes efter Johannes's Mord; men dette har da Intet bevirket, siden Herodes lader sig bringe bort af Frygt for Spøgelses, og saaledes Forhandlingen afbrydes. Under Fremstillingen af Kristi Færd som Folkelærer har han derimod ofte benyttet sig af sin poetiske Ret; men de selvgjorte Scener ere uden al Holdning og Sandhed, intetsteds indgribende i Frelserens eller Begivenhedernes Karakter (man erindre sig Optrinet med Jesu Moder og de øvrige Kvinder. Samtalen om Judas's Død mellem Præsterne og Josef af Arimatia, o. s. v. Hans Fremgangsmaade i at bruge Evangeliets Beretning kan endnu følgende Exempel, foruden de ovenfor anførte, oplyse: Ved Jesu tredie Ophold i Jerusalem, under Tabernakel-Festen, forekomme i Evangeliet Jesu frimodige og salvelsesfulde Taler i Templet, paa samme Tid som Farisæerne og Præsterne have lagt Planer for at gribe ham; denne Begivenhed forbigaar Forf., uagtet det er et af de Tilfælde, hvori Kristus midt i sine Fienders Kreds forkynder sin høie Sendelse og forestaaende Død, og bliver erkjendt af Mange blandt Folket; derimod dvæler han med megen Udførlighed ved Scenen med Ægteskabsbrydersken, der hos Johannes følger umiddelbart efter hine Taler i Templet, men af Henr. W. stilles i en tvetydig Nærhed af Optrinet

hos den skamløse Herodes. Den hele Fortælling er for Resten efter al Sandsynlighed interpoleret og vistnok af liden Betydenhed i Jesu Liv; Henr. W. har imidlertid ikke hvilet ved at anbringe den, men meget mere lagt den til Grund for en hel Episode, hvori der ordentlig fingeres en Kjerlighedsforstaaelse mellem Synderinden og Jesus, som denne vel søger at undgaa i Livet, men siden som salig Aand vedkender sig. Vi vide ikke, hvortil slige Kunster skulle lede; det er dog øiensynligt, at de nedsætte Frelserens guddommelige Værdighed og udstykke Forestillingen, der stedse burde udgaa fra og dreie sig om Handlingens høie Betydning, til smaalige og forstyrrende Tilfældigheder.

Samle vi nu i een Betragtning de Træk, hvoraf Henr. W. har dannet sig Kristi Billede, da kunne vi ikke Andet end harmes over det Udseende. Menneskehedens Ideal her har modtaget under Fuskens Hænder. En Reformator skue vi vel, men en af dem, Historien viser os i Mængde, der uden indre Klarhed vakler i sine egne Lærdomme og omsider falder som et Offer for en forfeilet Stræben. Evangeliets høie Haller omgive denne Skikkelse og vi se af Væggene, hvor vi ere; men det Hele er som en Drøm, hvor Livet rører sig klangløst og skyggeagtigt, hvor en regelløs Fantasi har indtrængt grelle Parodier. Det er denne evige Konflikt mellem Evangeliets og Forfs. Jesus, der

udmætter Læseren til det Yderste og tvinger ham til at væmmes ved dette usle Spil med det Hellige. I Stedet for den himmelsendte Stifter af et aandeligt Samfund, hvis Higen og Foreningspunkt hæver sig over Tidens Grændser, hvis Skjelnemærke fra alle jordiske Forbund er indesluttet i Frelserens Udsagn: mit Rige er ikke af denne Verden, finde vi en politisk Friheds-Prædikant, der, om han end havde formaaet at udtale sine Meninger med Klarhed og Bestemthed, om han end havde fremstaaet paa en Tid og blandt et Folk, hvor hans Tale kunde finde Gjenklang, dog aldrig vilde havt mere end et endeligt og underordnet Formaal for Oie; og vi kunne under denne Forudsætning ikke længere begribe, hvorfor Himmel og Jord skal sættes i Bevægelse, Aander fremmanes, Slægters Færd gjen-nem alle Tider fremdrages, for at bevirke en „ulykkelig Prøve“, hvis nærværende Elementer blot existere i Forfs. Hjerne, siden Kroniken ikke vedkjender sig dem: Projektet til en almindelig Stats-Reform, der i alle Fald her kommer for tidligt, da Historien endnu ikke har opstillet det.

En Anelse om, at Digtet dog maaske var forfeilet, og at den doktrinelle og historiske Modstand dog arbejder for stærkt imod Katastrofens politiske Retning, synes at have grebet Forf. ved Digtets Ende; det er uden Tvivl derfor han har tilføiet en halv-allegorisk Slutnings-Farce, for saaledes at give

det Hele et Slags symbolisk, eventyrligt Anstrøg, og ligesom med en Trumf ophjælpe den fuldkomne Brist paa Betydning, der maatte være en Følge af Sammensætningens Natur. Anderledes kunne vi i det Mindste ei forklare dette uhyre Brud paa den historiske Gang, Fremstillingen hidtil har vedligeholdt. Det er vistnok vanskeligt at vide, hvad man egentlig skal udbringe af dette Gjøglespil. Begyndelsen indeholder Scener af Apostel-Historien, udsirede med Grupper af Præster og flere Sorter verdslige Potentater, der skulle sandseliggjøre Forfølgelsen mod Folkefrihedens Talsmænd. Jesu Aand og Messias, der selv i de Saliges Regioner ei ere forenede, deltage som Tilskuere ved disse Optrin; thi endnu er ikke Kristi Legeme opstandet af Graven. Imidlertid foregaar en evig Parlementering mellem Cæsar og Konger etc. og Folkene om Bibeholdelsen af det gamle Herredømme og Oprettelsen af Frihed og Lighed; men efter at Kristus har forladt de himmelske Aander og er legemligt opstanden af Graven, indtræder et almindeligt Forlig, og hele Menneskeheden staar i Omarmelse. Vi ere saaledes flux inde i et Slags kiliastisk Tilstand af en evig Fred paa Jorden, og Frelserens Opstandelse efter hans Død falder her sammen med hans Ankomst til Jorden, ved Stiftelsen af det tusindaarige Rige. Henr. W. har derved paa en Maade skaffet sig Ret til at benævne sit Verk „Menneskehedens Epos“; thi han kan i det

Mindste vise en berømt Theologs Autoritet for, at den Tingenes Status, hvormed han ender sit Digt, vil indtræffe i Aaret 1836. Dog, det er meget ligegyldigt, hvad Forf. har statueret i dette Efterspil; har han ikke kunnet udbringe Enhed og Betydning af Digtets Indre, vil en saadan Tilsætning udenfra lidet hjælpe ham.

Hvad Verkets Art som poetisk Frembringelse angaar, da er det vistnok i sit Væsen episk, da det i løbende Række fremstiller en stor Forgangenhed; men man fordrer tillige af et Epos en rolig, fortællende Tone, i jevne, værdige Versformer, og denne Opgave kan ene løses af den objektive og tekniskdygtige Digter. Henr. W. har vel vogtet sig for en saadan Prøve; han har derimod valgt den dialogiske Indklædning. Da nu denne i det givne Tilfælde ikke er forbunden med nogen egentlig dramatisk Betingelse, falder den vistnok Fuskeren meget beleilig; thi her kan man bryde af naar det skal være, supplere ved tilfoiet Forklaring, hvad man ikke mægter at fremstille, og saaledes mageligt løbe om fra Gjenstand til Gjenstand. Men saaledes benyttet, maa denne Maneer ogsaa til sidste Rest tilintetgjøre al Klarhed og Holdning, og vi kunne heller ikke tænke os noget Digterverk, der i en høiere Grad mangler disse Egenskaber end det nærværende. Versene i Digtet ere allerede tilforn af en, for Resten panegyrisk, Anmelder i „Norsk Maanedsskrift“ i

høieste Maade dadlede, og virkelig ere de i alle Henseender fast saa slette som muligt; som oftest bestaar deres Existents som Vers kun i den typografiske Grille at gjøre Linierne ulige lange.

Et saadant indre og ydre Udseende har dette Digt, hvortil Forf. med saa megen Trods og Selvbehag ved hver Leilighed appellerer. Man nævne mig nu nogen sand poetisk Dyd, som det har kunnet bevare, eller nogen poetisk Uselhed, hvormed det ikke er befængt; og jeg vil have Uret i mine Paa-stande. Jeg har blot kunnet dvæle ved Hovedmomenter; Detaillens mangehaande Bommerter har jeg maattet forbigaa, og efterlader en rig Mark for Enhver, der gider studere dette mærkværdige Produkt af aandelig Hovmod og Umodenhed. Meget er allerede vundet derved, at denne lukkede Bog nu er aabnet, og saaledes en større Anledning given til at kontrollere Henr. W. bag en Forskandsning, hvor han hidtil troede sig sikker. Da Forf. imidlertid kunde fordre, at man tager nogen Notits af hans offentlige Ytringer om Digtets Bestemmelse og Ide, tilføier jeg endnu et Par Uddrag af en Anmeldelse i Morgenbladet No. 187 for 1830. Digtets „Karakter som filosofisk (!) og med Hensyn til Tidens Aand og Fordringer angives maaske kort og bestemt ved at anføre, at det er tilegnet nogle af vore Dages genifuldeste og herligste Sandhedens og Frihedens Forfegtere“ — — „Det antyder ved sit Omfang og

sin Ide i det Mindste Stræben efter at kaldes og agtes for et Nationalverk". — Det indsees ikke, hvad en saadan Karakteristik, hentet af Tilegnelsen, kan relevare. Vi kunne vel ikke Andet end tilstaa, at det omhandlede Verk er af et Omfang, der virkelig var i Stand til at gjøre det til et literært Særsyn, om saa aldrig Indholdet havde bidraget til at stadfæste dette Fænomen; men Agtelse fortjener det neppe som Nationalverk, skjønt det desværre vistnok kan siges at være et saadant, forsaavidt vanskelig nogen anden Nation kan opvise Magen. Verkets „Karakter som Digt“ skal dernæst være udtrykt ved følgende Linier (Skabelsen - Mennesket - Messias, Side 100):

— — — — se Drøm,
 Du farve skal i Hast hvad jeg saa sent
 udbilder i den hvide Hjerne rent.
 Du blæser fyrigt i min tunge Harpe.
 Hvor Eftertankens Meisel grov for skarpe
 og dybe, yndeløse Træk,
 med bløde Pensel mildner Du dem væk.
 Men begge vil vi trofast bilde ud
 af Stjernetræk og Blomstersmil en Gud. —

Dette „se Drøm“ findes ikke i Originalen, men her var dette eller noget Andet nødvendigt til at intonere med. Det Hele vil i Øvrigt ikke sige Andet, naar man godhedsfuld lægger Mening i slige Vendinger, end at Forstand og Fantasi kunne i Forening

bringe det Høieste tilveie. — Men hvad vil en hvid Hjerne sige? Og hvorledes kan en Drøm blæse fyrigt i en Harpe? Og kan en Pensel mildne en Meisels Skulpturer væk? Og hvor findes i Hr. Forfs. Fuskerarbeide Figurer af enten Meisel eller Pensel?

Jeg ved ikke at levere et bedre Modstykke til disse Anbefalinger og mere passende slutte denne Udsigt over Henr. W—s Mesterverk, end med følgende Ytringer af en tydsk Forfatter; de ere brugte om et vist Slags Tragedier, men passe ikke mindre her: „Es giebt eine Klasse von Dichtern, welche das Trauerspiel zum Hohlspiegel einer (sogenannten!) philosophischen Ide machen. Wenn nun diese eine Fratze ist, so muss, vermöge der Eigenschaft des Hohlspiegels, nothwendig eine recht grosse Fratze daraus hervorsehen. Oft fliesst auch, in gewisser Entfernung, das ganze Bild in einen blossen Klecks zusammen, in welchem gar keine bestimmte Umrisse zu erkennen sind.“*)

Vi have nu betragtet Henr. W—s alvorlige Muse i dens forskjellige Ytringer; men han har ogsaa en komisk. Derom vidne de mægtige Farce-Rækker, hvormed han til forskjellige Tider har hjem-søgt Publikum. Forf. synes dog her at optræde med noget mindre Suffisance. Dette viser det pseudonyme „Siful Sifadda“ og selv Titelen „Farce“; thi denne

*) M. Enk. Melpomene oder Über das tragische Interesse.

er en af de usikre Benævnelser, hvorunder Digteren fast kan indbringe hvad han vil, naar han blot holder sig Kunstens almindelige Love efterrettelig. Læseren maa allerede efter de foregaaende Prøver være enig med sig selv om, hvorvidt Henr. W. kan siges at kjende til eller at have Respekt for disse Love, og en Revision af hvert enkelt af hine Produkter vilde paa Grund af deres store indvortes Lighed kun lede til en trættende Ensformighed. Jeg skal derfor i muligste Korthed blot give nogle Bemærkninger over det hele Genre. Med Flid har jeg levnet denne Del af Forfs. literære Virksomhed til sidst, dels fordi Henr. W., som ovenfor bemærket, ikke synes at lægge saa megen Vegt paa den, dels fordi hans Farcer egentlig danne Overgangen til hans Polemik og saa at sige udgjøre dens Arsenaler og Vaabenpladse. Nu er det allerede ved denne Omstændighed klart, at disse Frembringelser ikke kunne have den fulde og varige Interesse som selvstændige Smagsverker; thi er det Tilfælde med lokale og temporære Karakter-Malerier af denne Art, at de ere Øieblikkets Børn og tabe deres Betydning ved Omskiftningen af de Forholde, der frembragte dem, hvor meget mere maa da ikke dette indtræffe med Fremstillinger, der skyldes Individets smaalige og selv for Samtiden uforstaaelige Kjevlerier? Men om vi og for et Øieblik se bort herfra og erkjende, at hin Polemik kun er en Ingredients af disse Skuespil, finde

vi dog Grunde nok til i enhver Henseende at betvivle deres Værd som Kunst-Frembringelser. Den burleske Komik kan vistnok ikke, som Flere have troet, ligefrem bortvises fra Kunstens Gebet; thi den er i og for sig ideal, og forudsætter de samme Grundbetingelser hos Digteren som enhver anden poetisk Opgave. Men den fordrer ifølge sin Natur den høieste Varsomhed, hvis ikke Forf. selv skal synke ned til den Gemenhed, han revser, og ved en idelig Sammendýngen af Fjælebodstreger forfalde til det Platte og Lapsede. Satiren er dette Genres indre Rensningsmiddel og nødvendige Bestanddel. Men det er en Misforstaaelse, naar man tror, at alt det Latterlige er komisk og enhver Grovhed Satire. Det blotte Latterlige ligger udenfor Kunstens Forum, thi det virker umiddelbart ved Gjenstanden; først naar Videt laaner det en særegen Form, bliver det komisk. Satiren reflekterer over dette Spil og giver det moralsk Betydning. Disse Elementer danne i det burleske Drama det forfeilede Karakteristiske under en karrikeret Form; thi Dramaets Væsen fordrer Karakteristik, og Karrikaturen er uden al Betydning, naar den ikke lader sit Grundbillede tilsyne.

Men Henr. W—s Farce-Personale er Karrikaturers Karrikaturer, blotte Repræsentanter for Latterligheder, som Konvientsen engang har tillagt enkelte Stænder o. s. v., og derved Intet uden et Slags

personificerede Abstrakta. Han kan saaledes i Middelalderens Sprog siges at „lege en Komædie med nogle Dyder og Laster“. Men under denne Fremgangsmaade naar han aldrig den komiske Effekt; thi her savner man netop hin særegne Form, her postuleres det Komiske. Om Karakteristik kan da naturligvis ikke være Tale, og en Satire, der skal udgaa af saadanne Elementer, kan vanskeligt have meget mere Vægt end det Tyboiske: „Mosø Kristoffersen! Han er mafoi en Nar!“ — Et af Henr. W—s Midler for at bringe et Skin af Kraft i den matte Sammensætning er, som vi kunne vente, at drive Artskarrikaturen til det Yderste; saaledes, naar en af Nutidens Officerer optræder, heder det*):

— Den er Kujon, ja ret en spytsmurt Feig
 — ha hør det Vidner! — som ei duellerer
 med mig .. ha en to tre! Nu bli'r I bange?
 I denne Knebelsbart vel hænger Død
 i Enden af hvert Haar, — — — en Dødens Dæmons
 sortladne Sky, og med hvert Ryk et Liv!

og:

Trommelommelommelommelom!

Ha en Tromme! —

Er det en Kunst-Liebhaber, saa knæles der for Virtuoserne, deres Klæder kyskes, o. s. v. Er det Damer, da daane de over Stumper af følsomme Romaner, o. s. v. Det er aabenbart, i hvilken hoi Grad

*) „Irreparabile Tempus“.

saadanne satiriske Attentater maa forfeile den tilsigtede Virkning; thi ikke at tale om, at de som oftest ene grunde sig paa nogle staaende og forældede Formler, er dog deres Begreb altfor almindeligt og deres Ytringer for usande til at de skulle ramme Nogen. Men af denne Mangel paa objektiv Kraft til at individualisere fremstaar et andet mærkeligt Fænomen: vi finde nemlig overalt Henr. W. bag de bisarre Masker; det være Dosmeren, Markskrigeren, Leilighedspoeten, Baronen etc., det er dog i Grunden Ingen uden Henr. Wergeland, hans Sprog og hele Udtryksmaade. Undertiden falder han endogsaa i den Grad ud af Rollen, at han træder ganske blottet frem og anstiller Betragtninger for egen Regning. Denne Forglemmelse gaar et Sted saa vidt, at Forfs. høiest spændte Foredrag, saaledes som det kan forekomme i hans fyrigste Ode eller mellem Lady Sinklars og Ragnhilds Repliker, uvilkaarligt fremsættes som Prove paa Svulst og meningsløs Tale; man efterse Stedet: *Irreparabile Tempus*, Side 19—20. Her instruerer „Mode“ Kathinka i den Rolle, hun som Dame har at antage, og til Exempel paa det Sprog, hun skal bruge for at dupere og ansees for høi og interessant, anføres denne mærkelige Tirade:

— o Lord Cochrane langtfra har

mit Haab, saa tørstigt efter Blodet, læsket:

Hvor er hans Sværd og Seir, og hans Klinges røde

dugfulde Blomst?.. Ha Hellas Sukke
 hvinende igjennem Søndenvinden!
 O at dette Mod som kvæles af
 en Kvindebarm, lig Heklas fraadige
 bugtfulde Flamme under Sneen, kunde
 fremskyde i haarrige Muskler som
 Lavastrømmen, svulmende med Røg paa!

— — — — —
 Hvi styrter Nordens Kraft ei fra de høie
 Fjelde, lig en Fos af Sværdebølger,
 bedækket af de hvide Fjæres Skum — o. s. v.

Kathinka svarer hertil: „min Gud da! Moster skal jeg mene med den hele Tale?“ — Mode: „langtfra . . . nei mit Barn! nei vist! Beundring vil du vinde“, etc. Henr. W. er paa denne Maade høist egentlig bleven sin egen Satires eneste Gjenstand.

Farcens egentlige Virtuositet er en rig og interessant Opfindelse i Situationen og Vittighed i Diktionen. Det er ofte nok i det Foregaaende vist, til hvilken høi Grad Henr. W—s Kompositioner mangle den første af disse Egenskaber, og vi kjende kun en eneste af hans Farcer („Ah“), hvori der findes Spor af komisk Situation; for Resten søger han at erstatte denne Mangel ved allehaande Narrestreger og Buffonader. Man erindre sig Sjelevandrings-Vrøvlet i „Fantasmer“, den evige Klappen og Skraalen Bravo, med samt Tromme-Scenen i „Harlekin Virtuos“, o. s. v. Hvad Henr. W—s Vittighed angaar, da

er den vistnok hyppigt bleven anprist saavel af ham selv som af hans Tilhængere. Man vil imidlertid finde, at den sjelden er af det ægte Slags; thi vel er det ligegyldigt, om Ligheden eller Forskjelligheden i de sammenstillede Led existerer med streng Virkelighed; imidlertid maa det tilsyneladende Forhold, om end frembragt ved et Fantasispil, dog ikke være vilkaarligt, men have sin Grund i en naturlig Hentydning. Dette *tertium comparationis* savne vi altfor meget i Henr. W—s Præstationer af denne Art; det rent Tilfældige hersker her som overalt i hans Frembringelser, og derfor er hans saa kaldte Vid som oftest plumpt eller hult og intetsigende. For ikke at gaa længere, vil man finde Bilage nok til denne Paastand i de Vittigheds-Prøver af Forf., jeg senere i dette Skrift bliver nødt til at fremlægge.

Jeg tilføier endnu kun nogle Ord om den polemiske Retning i Henr. W—s Farcer. Der bliver i alle Fald et stort Spørgsmaal om en Forfatters Ret til, uden streng Nødvendighed, at delagtiggjøre Publikum i hans private Stridigheder, skjønt man sjelden er nøieregnende, hvor et saadant Arbeide udføres med Aand og Urbanitet. Men hvad der hører under Formen har altid været Henr. W. ligegyldigt; han vil blot, som han kalder det, „fremdrage“ sine Uvenner. Og da han mangler alt Øie for det Karakteristiske og oftest ikke engang har Bekjendtskab til de Personer, han saaledes har med at gjøre, søger

han kun at faa dem indkastede under en Rubrik, hvis Skjelnemærke allerede er fixeret, eller paahængt nogle Kardinalsnyder, og dette kalder han at tegne efter Naturen! Spil med Navne og andre saadanne jammerlige Kunster tjener ham ved slige Leiligheder til Mærker paa den Individualitet, han har i Sigte; men en Satire, der er saa tam og vidløs, at den maa tage sin Tilflugt til Vaaben af denne Natur' fælder ingen Mand, uden den kaade Fusker, der frembragte den, og en Selvtægt, der søger at hevne virkelige eller indbildte Fornærmelser ved Skumlerier og Drengestreger, fortjener neppe at tilbagevises, uden det skulde være med korporlige Argumenter.

Efter saaledes at have fulgt Henr. W. gennem hans literære Virksomhed, tør jeg med frit Mod vedstaa den korte Karakteristik af vor Forf., hvormed jeg begyndte dette Skrift.

Man glemme dog ikke, at Kunstens og derfor ogsaa Poesiens høieste Formaal er Skjønhed, det vil sige, at det Ideale saaledes gennemtrænger og forbinder de vekslede Forestillinger, at det i en ren Støbning staar levendegjort for vort Blik og skjenker os en klar og kvægende Beskuelse, og at det er en Stupiditet, naar man formener, at nogen vis Titulatur, eller hvilkensomhelst specifik Hensigt med et Kunstverk, den være nok saa for-

trinlig, kan erstatte den indre Brist paa Kunstens Grundvæsen. Man give dog engang Slip paa denne aandløse Udkrammen af klingende Gloser, saa længe man ikke engang forsøger paa at forbinde dem med noget fast Begreb. Hvad nytter det, idelig at bære „Digter-Frihed“, „Genialitet“, „Begeistring“, paa Tungen, naar man ikke kan godtgjøre, hvad man egentlig har med disse Sager at bestille? Vel er Kunstens dybeste Grund instinktartet; men herved kan den mennéskelige Aand ikke blive staaende, fordi den just i denne tilsyneladende Tvangløshed maatte føle sig tvungen og strengt begrændset. Gjennem Studium, gennem en harmonisk Udvikling af Sjele-Evnerne naaes Kunstens egentlige Frihed, og under denne Proces aabenbarer sig just den sande Genius derved, at den paa det Inderligste tilegner sig de erhvervede Skatte, gennemtrænges helt af dem og danner saaledes den underbare Forening af det Ideale og det Individuelle; og herved opstaar et Slags høiere Instinkt, det vil sige en indre Infallibilitet, der leder Kunstneren sikkert mod Maalet for hans Stræben, og gjør ham det umuligt at synke ned til Raahed og Ubændighed. Fra dette Standpunkt tør Digteren tale om sin Frihed, om sin Høihed over Regel-Tvang og smaalige Skranker. Men Henr. W. har ingenslunde gennemgaaet denne Proces; hans aandelige Hovmod lod ham strax overse sin Umodenhed; han vilde strax gribe efter det

Høieste, og standsede derved voldsomt sin Progressivitet, som det lader, for alle Tider. Uheldigvis har han, hvilket ogsaa fremlyser af flere hans Ytringer, allerede tidligt ladet sig bevæge af Aander som Byron og Shakspeare til den Ide at præstere noget Lignende, og som alle stymperagtige Efterlignere er han bleven staaende ved at kopiere deres Feil eller hvad der hos dem maa ansees for tilfældigt og underordnet. Man dadler hos Byron den skjødesløse Form, den idelige Opdyngen af Pragtvendinger, den skarpe Overgang fra Overfylde til Mattelse og Mangelen paa Karakteristik; alle disse Feil ere hos Henr. W. drevne til den høieste Karrikatur, ja udgjøre i denne Skikkelse fast hans hele Poesi. Hertil har han fra Shakspeare hentet et Forraad af dramatiske Fraser og denne grelle Fremstilling af Menneskenaturens frygtelige Anomalier, hvorpaa „Sinklars Død“ giver kostelige Exempler. Under disse forfeilede Bestræbelser har han mere og mere fjernet sig fra sig selv, og vi se ham nu nedsunken i en Affektation, der endelig har konstitueret sig til Maneer. Den mærkelige Kamp i hans Indre, der nødvendig maatte opstaa af dette System, den høie Kontrast, som al Verdens Kunstliv maatte danne mod denne Retning, som hans Egoisme dog ikke tilsteder ham at lade uhævedet, bidrage end mere til at fremhæve det Bizarre i hans Frembringelser. Han er saaledes indmanet i en Tryllekreds, som han selv har dannet sig; udvor-

tes fører han Frihed paa Læberne, men indvortes er han en Træl af Autoriteter og en forfeilet Stræben. Vi kunne af alt dette slutte, hvorledes hans Genialitet og Begeistring er beskaffen. Den selvstændige Skabekraft, der af et rigt, harmonisk organiseret Indre omformer det Bestaaende og danner nye selvstændige Skikkelser, forsmaar aandløse Efterligninger og har Intet med Vildhed og Bombast at skaffe, hvor meget end disse under et skuffende Skin søge at usurpere Gentets Plads. Den sande Begeistring er altid forbunden med en klar Bevidsthed af det høiere Liv, der rører sig i Sjelen; den er en kjerlighedsfuld Hensynken i det Stof, der beskæftiger Tanken, hvorved Personligheden hengives og ofrer sig i sin Gjenstand, for med ublandet Renhed at gjengive den i dens fulde Væsen. Denne Tilstand er saaledes vidt forskjellig fra den forvirrede Sværmen, der uden nogen fast Grund driver om fra Henrykkelse til Henrykkelse, og fra hin kunstige Pathos, der ved alskens mekaniske Apparater laver sig Enthusiasme og Rasepunkter.

Man kunde vente, at en Forf. af Henr. W—s Art maatte protestere mod enhver Dadel, der angaar hans Produkters ydre Beskaffenhed; og de almindelige uklare Begreber om Formens Betydning have understøttet ham heri. Menigmand tænker sig nemlig under denne Benævnelse kun Anvendelsen af Metrum, Vers - Arter, Rim, o. s. v., og tror saaledes

at have nogen Grund, naar han anser Formen af mindre Vigtighed. Denne Misforstaaelse har nylig givet Anledning til langvarige Stridigheder i den danske Literatur, men maa dog uden Tvivl nu ansees hævet. Det synes ogsaa ubegribeligt, at man her kan kives om Begrebet; men det er i ethvert Tilfælde ikke af liden Vigtighed at rense en gangbar Terminologi fra den Dunkelhed og Forvirring, som gammel Slendrian omsider paafører den. Form betyder i Almindelighed den Skikkelse, hvorunder en vis Kraft ytrer sig, og Maaden, hvorved det Mangfoldige forbinder sig til et Helt. Og hermed er allerede Formens Betydning i Kunsten given, saa længe man ikke kan negte, at Kunstens Skjelmærke fra Videnskab netop bestaar i Fremstillingen. Videnskab vil Belæring, Kunsten vil Beskuelse, eller med andre Ord, den fordrer, at Ideen nadskilleligt slutter sig til Fremstillingen, saa at den overalt kommer tilsyne og antager saaledes, harmonisk bearbejdet i alle Retninger, et bestemt, karakteristisk Ydre. Kunstens egentlige Væsen og Virken er derfor en Stræben mod skjønne Former, og den Nydelse, et Kunstverk skjenker ved Klarhed, Sandhed og Livlighed o. s. v., skyldes ene den fuldendte Form. Idet vi nu have bebrejdet Henr. W., at de Ideer eller Stoffer, han har lagt til Grund for visse Fremstillinger, enten i deres oprindelige Forhold til disse blive absurde og ubrugelige eller kvæles og

tilintetgjøres under selve Behandlingen, have vi vistnok havt med Bedømmelsen af Formen at bestille.

Versifikationen med hvad dertil hører slutter sig til Formens Skjønhed som den sidste Politur. Endskjønt nu denne ifølge sin tekniske Natur ikke kan have den Betydning, som Digtets høiere Plastik, er det dog vist, at den i sin Fuldendelse besidder en henrivende Virkning, idet den tilfredsstillende en dyb Følelse i Menneskenaturen, der overalt stræber efter Ligevegt og Velklang; og det er ene Brutalitet, eller en fuldkommen Miskjendelse af Kunstens Væsen, der kan bringe Digteren til at ringeagte denne Del af hans Virksomhed. Thi det ligger i Kunstens Higen mod Skjønheds-Ideale, at den ikke kan hvile, før dette er gennemført og udtalt i Fremstillingens yderste Grændser. Det er den ikke nok, at Tønen hæver sig over Prosa-Livets almindelige Tale; den fordrer en ydre Rhythmus for den mægtige indre Rørelse, den fordrer Stilens høieste Melodi. Den drengagtige Fornemhed, hvormed Henr. W. hæver sig over disse Kunst-Fordringer, er saa meget mere ynkelig, som det ved mangfoldige Exempler kan godtgjøres, at det ikke er saa meget en bisar Ide, som Bevidstheden om teknisk Udygtighed, der bringer ham hertil, og at det saaledes ikke er nogen virkelig, men en affekteret Ringagt, han søger at gjøre gjeldende. Hvor han bestræber sig for Korrekthed i Vers-Former og Rim, er det nemlig tydeligt, at disse domi-

nere ham i den Grad, at den hele Regel-Tvang bliver synlig, og han befinder sig saaledes selv i den samme nødlidende Tilstand, som han søger at gjøre latterlig hos Folk, han anser for Rimsmede og Poetaster. Han burde vide, at selv den blotte Rim- og Rhythme-Færdighed, naar den danner sand Velklang, skjønt ikke forbunden med nogen egentlig poetisk Dybde, er en Kunst, der fortjener Anerkjendelse, og at den sande Digter ikke alene maa besidde denne Dygtighed, men at den tillige hos ham maa udstømme som en naturlig Ytring af den indre Harmoni, der adskiller hans Væsen fra mindre begunstigede Aander. Han burde endelig for Alting have vidst, at den lyriske Poesi, hvorfra han gik ud, og hvis perverse Behandling har havt saa afgjørende Indflydelse paa hans hele Digter-Retning, allermindst taaler nogen skjodesløs Fremgangsmaade. Fremstillinger af denne Art ere Digtekunstens Kabinetstykker; de skulle betragtes nærvæd og stedse vinde ved Betragtningen. Det er sjældne Momenter af en høi indre Klarhed, som her skulle fastholdes og gjengives; gjøres denne mistænkt ved en keitet Fremstilling, er Virkningen for stedse tilintetgjort.

Efter saaledes korteligt at have vist den fuldkomne Opposition, hvori Henr. W—s digteriske Virksomhed i Almindelighed staar til sand Poesi, maa jeg endnu dvæle nogle Øieblikke ved en Ingredients af hans Digtekunst, der efter al Sandsyn-

lighed har bidraget væsentligt til den Smule Digter-Renommee, han hist og her nyder, og foranlediget denne evige løse Snakken om Geni-Glimt og Høihed i Udtrykket, — en Maade at kritisere paa, der er aldeles intetsigende, om ei af anden Grund, saa dog fordi saadanne Enkeltheder aldrig give Ide om det Totale, hvorefter en Forfatter ene fuldstændigt kan bedømmes. Det er Henr. W—s Billedsprog og stadige Symboliseringen, jeg her vil oplyse med nogle Bemærkninger. Det er 'en Vildfarelse, man ikke noksom kan modarbeide, at det Poetiske konstituerer sig ved et Aggregat af udvortes Pragt og stærkt farvede Forsiringer. Allerede den Skjønheds-Ide, der er Kunstens Grund, modsiger en slig Anskuelse; thi Skjønhed er Delenes Harmoni, og denne udgaar af indvortes Betingelser, er sig selv nok, og forsmaar laante Prydelser. Den sande Digters Produktion er i sit Væsen symbolisk, for saa vidt den gjengiver Universets Skjønhed, saaledes som den nedsank i hans Indre, under en ideal, koncentreret Form. Det Symboliske er derfor her givet og sammenvoxet med det hele aandelige Liv, der træder os beskueligt i Møde. Fuskeren derimod arbejder stedse udenfra; han har ikke formaaet at holde Bygningen selv i Karakteren; denne Feil maa nu erstattes ved allehaande paahængte Skjerme og Repræsentativer. Heraf følger, at det partielt Billedlige sparsomt forekommer hos den sande Digter, og er da en nød-

vendig Ytring af den dannende Kraft; hvorimod det af Fuskere maa anvendes hyppigt og røbe sig, ved sin uorganiske Forbindelse med Formen, som ydre Prunk. Hos Henr. W. er dette Billedkræmmeri drevet til en saadan yderlig Grad af Udsvævelse, at det omsider har ansat sig som et Konglomerat, der overalt bedækker og stivner Fremstillingen. Hvad der oprindeligt udgik som Surrogater for indre Dygtighed og Tankefylde, er senere drevet til et Slags Virtuositet, og har saaledes opnaaet en yderst for-dærvelig Selvstændighed; i Stedet for alvorligen at stræbe tilbage mod Kunstens Renhed og Sandhed, har Henr. W. behaget sig i den angivne Retning, og med hovmodig Blindhed tabt alle fornuftige Øiemed af Sigte. Det følger af sig selv, at den urokkelige Regel, at ethvert Billede er overflødigt, naar det ikke bidrager til at sætte den i Billedet indsluttede Gjenstand i et klarere Lys, ikke her kan ventes opfyldt; thi, vel at mærke, her er Billedet til for sin egen Skyld, det er ikke længer Middel, men Maal, og saaledes finde vi ofte Billedes Billede o. s. v. Digteren diventerer sig med at gjøre Kunststykker, og imidlertid er Gjenstanden, der egentlig fremkaldte disse Øvelser, tilbagetrængt eller glemt. Det udgaar dernæst ligefrem af den nysnævnte Regel, at Billedet ikke maa udmales over det Punkt, inden hvilket Ligheden er udtomt, og at modstridende Billeder fornuftigvis ikke kunne underlægges den

samme Gjenstand, da derved al Klarhed nødvendig gaar tilgrunde. Af saadanne Betæneligheder lader imidlertid Henr. W. sig ei genere; og det er saaledes ikke alene den overdrevne, og med Hensyn til Kunstens Grundvæsen forfeilede, Symboliseren, men tillige dennes egen Skjevhed og Usandhed, man kan bebreide ham.

Det kunde synes overflodigt at belægge disse Paastande med Exempler, medens de Citater, jeg allerede, skjont' i en anden Hensigt, har anbragt, indeholde en Mængde af saadanne, og da jeg vel ved, at Enhver, der kjender noget til den wergelandske Poesi, vistnok maa være enig med mig i det paaankede Faktums Tilstedeværelse, om end ikke Alle ville erkjende hvad jeg har angivet som dets Grund og Følger. For at fatte den falske Symboliserens Udstrækning over den hele wergelandske Digtekunst, gives der i ethvert Tilfælde intet andet Mittel end at gennemstudere denne; Enkeltheder kan man imidlertid fremdrage, og da mine Udsættelser ogsaa ere rettede mod disse, og jeg nødigt vil, at man skal kunne beskyldes mig for at fare frem uden Beviser, vil jeg til end større Tydelighed citere.

Der gives iblandt Henr. W—s Produkter intet, der med et større Forraad af Exempler godtgjør mine Paastande end Dedikationen til H. Steffens, der danner Ouverturen til Skabelsen-Mennesket-Messias; thi den er helt igjennem konstrueret af Bille-

der, der ikke synes at have anden Hensigt end at vise et Slags ekvilibristisk Færdighed i at snappe efter alskens brogede Kugler, og saa igjen slippe dem for at gribe nye. Dette Spil fører ham fra Hedemarken, Mjøsen og Skreia, over Stellas mange Yndigheder lige til Høisangens Billedverden:

— Se, Øinene friske Kilder,
Munden en fuld Terebinthe.
Se Kinden en Palmelund, som
glindser i Morgenrøden — o. s. v.

Mjøsen er „Fædrelandets bankende Hierte“ og „Helge-Øen er Moderbarmens Rubinkrone“, „Melkeknop, der øser af Angest ud al sin Vellugt“, fordi Mjøsen skvulper. Toten er en Dreng, der har sluppet Brystet, „mæt som en Gud“. Alt dette kan klinge kunstigt og smukt nok, men Ligheden er dog her aabenbart et Magtsprog. Thi Alt, hvad Mjøsen kan have tilfælles med et Hjerte, er den ubetydelige Omstændighed, at den i Storm reiser Bølger og saaledes viser en bevæget Tilstand; og til at være Norges Hjerte har den dog altfor liden Betydning for det hele Land. Man maa under dette Billede nødvendigt tænke sig en Gjenstand, der udøver en væsentlig Indflydelse paa sine Omgivelser, og uden hvilken disse ikke vel kunne bestaa; men nu er det indlysende, at Norges Forfatning kun lidet vilde forandres, om saa aldrig Mjøsen var til. Naar derimod en anden Forf. kalder Rigsforsamlingen paa

Eidsvold Norges bankende Hjerte, da er dette et smukt og sandt Billede, fordi Landets Kræfter virkelig her havde koncentreret sig til et Legeme, der da indesluttede Nationens Livs-Princip. Toten kan maaske siges at die Mjøsen, for saa vidt som denne frugtbargjør og beriger de omliggende Bredder; men Helge-Øens Betydning i den brugte Allegori kan i alle Fald ene grunde sig paa dens isolerede Situation i Mjøsen.

Henr. W—s 'Harpe har „halvhundrede Strenger“; disse ere „Stellas gyldne Kongeriger“:

— og over alle hersker nu Sorgen
lig en liderlig Munk. —

Jeg overlader til Læserens Skarpsindighed at udfinde, hvad dette delige Billede har at betyde.

Om Stella siges:

— O Gud ved, hvor hun hæver sit Smils Scepter,
som Straalen mildt, der løber, sitrende af Fryd,
blandt Blomsterne om, de Solens Undersaatte,
at melde: nu kommer Han, Sultanen!

Ah, delige Oine, en Engels, en Stjernes Herskers
himmelblaa Tunik. —

Dette er et af de Tilfælde, hvor Billedet udmales over det Tilbørlige, thi Tillæget om Forkyndelsen af Sultanens Komme har intet Tilsvarende i selve Gjenstanden, men staar meget mere i Modsigelse med den umiddelbare Suverænitæt, Stellas Smil tillægges ved Udtrykket Scepter. Metaforen

med den himmelblaa Tunik indeholder i al sin Pomp dog Intet, uden det fattige Udsagn, at Stella har blaa Øine.

Skjønt jeg allerede har citeret nok, maa jeg dog endnu tilføie et Par Exempler, der forekomme mig saa oplysende, at de ikke bør forbigaaes: I Skabelsen-Mennesket-Messias, Side 419, beskriver Jesus Veltalenheden som en Fiskekrog, der fanger

: Taarer snart (lig sølvhvid Sild), snart Smil
lig gyldenrød Forellestime. —

I „første Ring Digte“, Side 155, omtales en Elskerinde, hvis

Øie ser ud som en ynglende sort Pudel. —

Sammesteds, Side 142, betegnes Venskabet som en blaa Blomst paa sin Stengel; først ligner den en Hjelm paa en Guld-Landse, saa er den en Stjerne, svømmende i Morgenskyer, dernæst et Stella-Blik, glimrende paa Kindens Morgensky, og endelig en blaavinget Due, som har i Rosenbusken sit Rede og spreder ud fra sin Blomsterseng violette glindsende Vinger. Det er uden Tvivl klart, at intet af disse Billeder, der saaledes fortrænge hverandre, i fjerneste Maade oplyser deres Gjenstand, men at de ene ere at betragte som et tankeløst Koketteri med Læseren.

Det følger imidlertid af Sagens Natur, at en Forf., der bruger en saa forceret Billed-Jagt, af og til virkelig maa opdrive noget Ordentligt; og disse

lyse Øieblikke kunne, selv hos den Dannede, der ikke har sat sig ind i Digterens hele Maneer, lede til en gunstigere Bedømmelse, skjønt denne, som ovenfor bemærket, paa Grund af dens store Ufuldstændighed aabenbart maa være af liden Betydning. Blandt den store Hob findes derimod et Publikum, der i Blinde lader sig imponere af saadanne Pragt-Masser. Det kjender for lidet Kunstens Væsen og Grændser til at kunne stille sig paa det rette Standpunkt; tilfreds med hvad der umiddelbart ryster Sandserne, med uklare Begreber og dunkle Reminiscenser om Noget, man kalder det Utvungne og Sublime i Poesien, har det en stupid Ærbødighed for hvad der forekommer det ubegribeligt, uden at undersøge, om dette er at skrive paa dets egen eller paa Digterens Regning, eller til hvad Nytte et saadant Fænomen egentlig er tilstede. Det ligner enkelte Folkefærd, der anse Afsindigheden for inspireret og lytte med Ærefrygt til dens Ytringer.

I en noget rigere og kjernefuldere Literatur end vor skulde en Poesi som Heur. W—s, med al dens Slethed, ansees som en lidet farlig Udvekt; men hos os maa den nødvendigst have en Betydning, der fordrer ganske andre Forholdsregler end taus Lige-gyldighed. Man betænke denne Forfs. stærke Produktion og hans Arbeiders Omfang, og man vil med

Forbauselse finde, at fast vor hele skjønne Literatur er optagen af en Umodenhed; en Frækhed og Smagløshed, der turde være uden Sidestykke i Al-Litteraturens Aarbøger. Det kan vistnok ikke negtes, at Henr. W—s Digter-Retning har fundet al den passive Modstand, der nogensinde kan bringe en Forf. til at indse, at han ikke anerkjendes af det Publikum, hvis Dom bør være ham magtpaaliggende; men man har her med en Person at bestille, der ikke skyr noget Middel for at tilvinde sig i det Mindste Skinnet af en Vigtighed, som det paa Fortjenestens sikre Bane er ham umuligt at opnaa. Saaledes se vi ham overalt fremtræde med det mest uforskammede Skryderi, med en Trodsen paa sit Digterværk og en Lumpenhed i sine Angreb, der i og for sig afgive Grunde nok til at frakjende ham den indre Renhed, der er den sande Digtters skjønneste Eiendom. Hovedretningen i hans Taktik gaar imidlertid ud paa at gjøre hans egen Sag til Nationens. og paa denne Vei har han skaffet sig en Horde af tankeløse Skrigere, der troligt assistere ham i hans Operationer. Planen i denne Fremfærd synes egentlig at være den, lidt efter lidt at isolere Landets aandelige Udvikling fra al Forbindelse med fremmed Kultur. Det Afsindige i dette Projekt er vistnok indlysende; men det er beregnet paa en Del umodne Hoveder, der saaledes føle Nationalforfængeligheden smigret og deres bornerede Ideer om

Uafhængighed stadfæstede. Og herpaa grunder sig dette dumme Had mod en agtværdig Nation, til hvilken vi ved Sprogets Baand paa det Nærmeste ere knyttede, — hvis Aands-Virksomhed maa have en væsentlig Indflydelse paa vor, — der endelig for Øieblikket er os saa overlegen i Videnskab og Kunst. at en Animositet, som den nævnte, øiensynligt kun kan falde ud til vor egen Skade. Vi kjende meget vel de Ideer, man søger at bringe i Omløb for at begunstige en saadan Retning; men det vilde føre os for langt fra vort Maal, nærmere at berøre dem. Hvo der har iagttaget den fanatiske og ensidige Retning, der i den senere Tid udtaler sig gjennem flere af vore offentlige Organer, vil tilfulde kunne vurdere deres Vegt. Henr. W. var det magtpaaliggende at svække Indflydelsen af den Kontrol, en beslægtet og moden Literatur maatte udøve over hans Frembringelser, og nu skulde den hele Nationalitet provoceres. for at autorisere Enkeltes Angreb. Et maadeligt Theater med dansk Personale, og den hyppige Anvendelse af hine karakteristiske Malerier af det danske Folkeliv, forøgede Rama-Skriget, og Sinklars Døds og Farcernes Forfatter fik saaledes Anledning til at lægge Fuskerens hele Hovmod for Dagen. Vaudeviller og dansk Literatur, Landsforæder og Vaudeville-Forfegter, bleve under denne Tingenes Orden Synonymer. Imidlertid havde man ikke undseet sig for den mageløse Taabelighed at

ville omstøbe vort Skrift-Sprog og saaledes fremtvinge et eget Tungemaal. Hvad der er Aarhundreders Verk skulde her gjøres i en Ruf, for at tilveiebringe en fuldkommen Afsondring. Dette wergelandske Sprogfordærveri har desværre fundet Efterlignere, og han er saaledes i det Mindste bleven Stifter af et Slags nordisk Lingva franca. Her kan nemlig ikke være Talen om nogen indgribende Forandring, thi her gjelder det blot at indtrænge en Hoben provincielle Gloser; man begriber ei, at det ikke er de lexikalske, men de grammatikalske Egenskaber og Ligheder, der danne Sprogenes Adskillelse eller Slægtskab, og at det ene er nøie Bekjendtskab til vort Oldsprog, der kan give en saadan Bestræbelse Fasthed og Konsekvents. De forskjellige Dialekter, hvoraf man sammenjasker det nye Sprogforraad, have ogsaa for liden indbyrdes Overensstemmelse til at de enkelte Udtryk skulde blive almindeligt forstaaelige; og saaledes er, ogsaa fra denne Side betragtet, det hele Foretagende i høieste Grad forfeilet. Hvor lidet bekjendte ere dog ikke Ord som: Skolt, Svolk, Kampp, Raane, Frivil, unnaslap, o. s. v.? Og hvilken Babels Forvirring maatte der ikke opstaa, hvis enhver Forfatter paa denne Maade vilde gjøre sit Hjems Idiom gjældende?

Jeg har sagt, at Henr. W—s Stræben er for-dærvelig for Nationens sande Kultur, og denne Paa-stand har vistnok allerede Erfaringen godtgjort.

Dobbelt fordærlig bliver den, fordi denne Raahedens Propagande drives under Frihedens og Fædrelandskjerlighedens hellige Navne. Den ubefæstede Iagttager anser saa let Frækhedens Tryghed og egne Energi for Frihedssind. Mangen Patriot, der søger at indskrænke sine legemlige Førnodenheder til Landets egne Produkter, tror vel ogsaa, at Aandens Fordringer bør underkastes den samme Patriotismens Lov, og at det Maadelige ogsaa her maa sanktioneres ved dets Indfødsret. Han betænker ikke, at Videnskab og Kunst af deres Begreb udelukke alle Surrogater, at de ere de sande Kosmopoliter, hvis Hjem er overalt, hvor de i Sandhed dyrkes og hyldes, og at et Folk ene ved at deltage i og tilegne sig den almindelige Udvikling kan gjøre sig værdigt til at træde i de oplyste Nationers Række.

Men Henr. W—s Retning leder ligefrem til det vildeste Barbari og derhos til en Kaadhed, der truer med at omstyrte al god Samfunds-Orden. Med de frækkeste Vaaben har han søgt at afvæbne Kritiken; det er endog lykkedes ham at indjage et Slags Skræk, og man har taget i Betænkning at indlade sig med et Menneske, der fast intet Mere havde at tabe.

Jeg har imidlertid ikke kunnet afholde mig fra at protestere mod dette Uvæsen, og saaledes har jeg i flere Aar havt hyppige Feider med denne Vildhedens Apostel. Hvorledes man under saadanne Omstændigheder endnu kan have den Uforskammen-

hed at udgive mig for en troløs Ven af Henrik Wergeland, vilde være mig ubegribeligt, dersom jeg ikke vidste, at denne Person med Konsorter bruger ethvert Middel for at tilvende sig et Slags Skin af Seir. Studenter-Samfundets Blad var vor første Kampplads, og det er herfra den Strid, der nærmest har givet Anledning til dette Skrift, er udgaaet. I Slutningen af forrige Aar (1831) indsendtes til Samfundets Redaktion et Bidrag af Henr. W., der indeholdt en Opfordring til ved Gilderne at afsynge som Rundsange alskens rimede Personalier mod nævnte Personer. For nøiere at antyde Maneren, fulgte en Mængde saa kaldte Stumper, til en bekjendt Kommers-Melodi. I disse Nid-Vers bleve selv hæderlige Mænd og uberygtede Møer givne til Pris for den yderste Kaadhed og Spot: ogsaa jeg saa mig betegnet paa Henr. W—s Liste:

— Lig Phaeton Solgudens Hjul,
vil Welhaveu Vid probere;
saa ser man liden Sommerfugl
i Støvler voltigere.

En Flyvetorsk tror sig være Fugl,
naar over en Sjø den skvætter:
Welhaven skrev et Vers til Jul,
og tror sig Apollos Fætter. — o. s. v.

Jeg fandt det ved denne Anledning beleiligt at standse Herr Siful i hans Drengefærd, hvortil jeg desuden

som Angreben havde den skjelligste Grund. og saaledes fremkom mine tre Tylvter „Supplementer til Siful Sifaddas Stumper“. Denne Strid har senere faaet en saa høi Grad af Offentlighed, at den trænger til den fuldeste Belysning, og jeg kan ikke paa bedre Maade tilveiebringe denne, end ved at levere et Uddrag af Samfundets Redaktions-Protokol, for saa vidt den indeholder vor Feide. Kun maa jeg beklage, at jeg saaledes er bleven nødsaget til at blotte nogle løst henkastede Forsvarslinier, der aldrig vare bestemte til at benyttes i nogen offentlig Kamp:

„Supplementer til Siful Sifaddas Stumper.

Forord.

Herr Siful Sifadda har godhedsfuld betænkt vort Samfund med en Mængde kraftige Sager, som han meget karakteristisk kalder Stumper, og hvoraf den største Del er krydret med de væmmeligste Ingredientser for at erstatte det manglende Salt.

Det kan ikke forundre mig at finde mit Navn paa Herr Sifuls Liste; thi jeg har havt langt frapantere Exempler paa den Hadskhed, hvormed han søger at hevne sin saarede Egoisme. Han har ikke engang taget i Betragtning at beskyldte sine Modstandere ligefrem for Misundelse; og medens man forgjæves søger at efterspore de Fortrin, der berettiger ham til denne Kjendelse, har man vanskeligt ved at udfinde, hvad der gjør ham mest ynkværdig:

hans Arrogance eller hans Barnagtighed. Herr Siful er i Øvrigt ei ulig en gammel Porthund, som, just fordi han ei kan afholde sig fra at bjeffe, paanøder Vandreren den Bemærkning, at Dyret har tabt sine Tænder. Det er mig derfor kjert, at han atter har givet mig Anledning til at vise, hvor lidet jeg frygter hans Angreb.

Denne Gang sigtes jeg for at ville glimre med en Aands-Retning, der ikke er mig given; og det viser sig her, som næsten altid, naar Herr Siful befatter sig med Skive-Skydning, at man staar sikrest ved Skiven. Enhver, der kjender mig, ved, hvor lidet jeg har søgt at gjøre noget Digter-Talent gjeldende, og at min Pen fast har indskrænket sig til, efter Evne, at oplive en Kreds, der i saa mange Henseender var mig kjer. Imidlertid skal denne samme Pen være stærk nok til at vise Herr Siful, hvor tosset han handler ved at provocere Satiren, saa længe han selv tilbyder den det taknemmeligste Stof, samt at hans væmmelige Skryderi og plumpe Vaaben ikke altid sikre ham for de Puf, han saa rigeligt har fortjent. Jeg overlader saaledes Herr Siful den første Tylvt af mine Supplémenter til hans Stumper; skulde han siden lade høre fra sig, skal den anden Tylvt følge, o. s. v.

Første Tylvt.

1.

Herr Siful og Herr Henrik ved,
hvad gammel Vedtægt siger:
Bajadsen følger altid med
hver ægte Markedsskriger.

2.

De hulde Ni til Henriks Pen
saa bly 'bag Sløret skotter:
„Nei se! nu faa vi jo igjen
en Mængde Papillotter.“

3.

Et Vomitiv i Kolera
formilder Dødens Parcer;
o, skjenk os snart, Herr Sifadda,
et Apothek af Farcer!

4.

Der er en ganske egen Vegt
i dine Epigrammer:
Du stjal dem vist, din Tyveknegt,
fra Gammelstrands Madammer.

5.

Du drømte tit om Lyrens Klang,
om Drik af Hippokrenen;
Du vaagnede blandt Vægtersang,
og laa i Rendestenen.

6.

Herr Siful har en vinget Hest,
saa ellevild og spinkel;
o, ynker dog det arme Best.
den faar for meget Finkel.

7.

Hver Høker-Sjel, hver Kræmmer bli'r
slemst tugtet af din Svøbe;
o, tryk dog blot paa stærkt Papir,
saa vil de Folk nok kjøbe.

8.

Du Viddets Fane fører kjæk,
min drabelige Henrik!
Sig, fik Du hine Sabel-Smæk
i Egenskab af Fændrik?

9.

Lig Frøen pustede Du svart
bag mangen velfødt Oxe;
Glück auf! Du har alt Kalvens Art,
og kan fremdeles voxe.

10.

Mod Daarer hvæsser Du dit Sværd,
ak, en usalig Vane!
Betænk, i saadan Ledingsfærd
bli'r Du din egen Bane.

11.

Ak Siful, dine trykte Ark,
de sprænge rent Krediten;
sig, har Du ogsaa trende Mark
tilbage af Falliten?

12.

En Farce-Plan din Færd Dig gav;
friskt Mod! Tag fat paa Evnet,
saa har Du dog lidt Glæde af
dit eget Liv og Levnet!

 Replik fra Siful.

Welhaven! jeg vil ikke paa nogensomhelst Maade give Dig Anledning til at trække Dig tilbage fra Stumpe-Kampen. Det vilde være baade ufornuftigt af mig, der har givet mig engang af med at dechifrere din Karakter, og endnu har Dig, og formedelst dens virkelige Originalitet længe endnu vil have Dig, under Mikroskopet, som og barnagtigt af mig at henslænge Dig, efter at jeg har sat Dig i Bevægelse som min Lege-dukke. Ja vel! Du er det, Welhaven; men der er mere Alvor i min Leg med Dig, end med en sædvanlig levende burlesk Halling (f. Ex. O. R. H. — H. T. W. — J. S. — T. H. — B. — atter B. — N. — o. s. v.) og Du lader Dig i dit Forhold til mig snarere ligne ved en Figur, hvormed en Fysiker, en Mediciner eller Deslige anstiller deres Experimenter — f. Ex. galvaniske

Forsøg — ja galvaniske, mine ere galvaniske. Det er grusomt med et levende Menneske. Men det sker for min Videnskabs Skyld. Jeg eksperimenterer videre — jeg anatomerer videre. Du har kun Lov til at vride Dig under Experimenterne, saa meget Du vil. Jeg har havt altfor megen Tilfredsstillelse af det første Experiment til at jeg skulde aflade; thi med et Slags superbia vatis har jeg af enkelte af dine Udbrud, der vare en forudseet intenderet Følge af de moralske Krampe-træk, Punkter-Naalen maatte — læg Mærke til dette maatte — sætte dit Væsen i, seet dette forud aldeles træffende skildret af mig i en for længere Tid siden forfattet, „Løier i Holyrood“ betitlet, dramatisk Satires eller Farces Repliker, nemlig i en Karakter, hvis Naragtighed jeg har — med Tilladelse — laant af din, saaledes som jeg, efter den omhyggeligste Indsamling af Smaatræk, har den inde.

Hvilken herlig Correspondance er nemlig ikke heri, at hin Farce-Skygges Repræsentant i det virkelige Liv, ved at benytte sig af det Rygte om min Drikkældighed, som jeg allerede efter at have været i et halvt Snes Studenter-Lag havde ufortjent erhvervet mig, og som gode Venner havde søgt af al Magt at bevare, berettiger mig til at have lagt min Maske, efterat en Stemme har tilraabt ham:

„Der en Satire er, som ikke taaler Latter,
thi den er Dommens Røst, ja idel Sandhed blot,
og derfor kold og klar, ja uden Sky af Spot.
Du trodser ikke den; thi den er Lynets Datter.“

følgende Ord i Munden:

„— — havde jeg Dig fat, jeg flaaede rent Dig af,
og saa Dig skjære Prygl paa nøgne Nerver gav.
Det er: jeg Ære Dig ei for en Styver levner,
paa dit moralske Rygte jeg mig mordisk hevner;
jeg skriver „Drukkenbolt“; jeg skriver til „en Tyv“,
og tager om en Horkarl Motto af Per Syv. —

— — — — —

Hans Rygte tærer Skam, Død staar i Knegtens Blik,
thi Kvintessenten han af en Satire fik.

Sligt Døds-Skud vover Du ei ren Satire kalde?
Hvo brygger bitrere end den, der brygger Galde?
Kom frem da, hvo som tør, og faar et Klaps
fra „Skurk“ og „Tremarks-Mand“ og nedad indtil
„Laps“.

Kom frem! kom frem! kom frem! kom frem!

Nei, Ingen vover!

De Herrer se da, hvem paa Laurbær sover;
I hørte, at jeg vandt: hvem gav det sidste Spark?
Nu ve den Stemme! thi nu strømmer Galden over!
I sorte Vover skal den strømme paa et Ark.“

Jeg tør sige, at jeg har opfattet Dig, min lille
varmblodede, koldhjertede Mikro - Don - Juan - Karakter.
Jeg siger, som Du, ved et vellykket Kridt-Strøg: „Jeg
har dig.“ Don-Juan-Karakteren er blot behandlet fra
den ene Side hidtil: fra Sandselighedens. Vi havde
hidtil blot en Don-Juan, der opofrer Alt for sin
Sandselighed, og denne er ikke den værste. Men den

anden Livs-Drivefjeder, Egoismens Don-Juan have vi ikke; og Du, unge Welhaven, synes allerede at have Konturen til en saadan. Don-Juan-Karakteren er, ligesom Gausta, lige forfærdende at betragte fra begge Sider. Vel — jeg stiller mig paa min Plads — jeg lader den lille Don-Juan dandse — jeg lader Alrunen skrige — Juaniden hoppe — jeg pirker — jeg ser — jeg pirker, naar det falder mig ind — jeg eksperimenterer videre — — —

Stumper.

(Fortsættelse).

Jans Hoved Emne godt nok er
for sifulinske Lire;
hans Hjerte og hans Karakter
for Djævelens Satire.

Fredman kom &c.

Jan, for at døve Sifuls Sang,
hugg Tylvten — ikke mindre,
thi Sangen evig gjennemklang
som Hug hans hule Indre.

Fredman &c.

Jan hugg en Tylvt og loved fler;
han Norges Lov vil prøve,
at gribes Øxen atter, er
der ingen Skov at kløve.

Fredman &c.

(Efter det Franske*)

Jeg bandte i min Ungkarls-Stand
ved Satan og hans Flamme;
det ei forslaar. — Som Ægtemand
jeg svær ved min Madame.

Ecce quam bonum &c.

Stump.

Strax vil Du blive Millionær
(Elv blir ved Aaers Yngel),
Du tage 3 Mark af Enhver,
som tror, Du er en Slyngel.

Fortsættes, si placet.

Svar til Siful.

Henrik, saa Du er da fremdeles den gamle; det samme hule Praleri, den samme Udygtighed til at udtrykke dine Tanker med Klarhed og Sammenhæng!

Du befatter Dig med Menneske-Studium? — Nei virkelig! — Hvor skulde man kunne ane saadant Noget, naar man har arbeidet sig igjennem dine Farcer, hvor det hele selvgjorte Marionet-Personale staar paa Hovedet eller kryber om paa alle Fire, efter Omstændighederne, og vrænger Ansigter til Publikum, da de arme Stakler ei kunne være morsomme paa nogen anden Maade?

*) Saa redelig burde Welhaven været, at gjøre opmærksom paa, at det bedste af hans Epigrammer, det 9de, er stjaalet af det Tydske. Siful.

Det er da mig, Du har ment med denne kostelige Jaen i Holyrood, der drager omkring med Fyrster og Potentater, der er Hof-Poet, der lader sig betale for Høitids-Vers, og som for Resten fører en ligesaa vanvittig-høitravende Passiar, som Du selv i dine bedste Oder! — Du er da en uforlignelig Portræt-Maler! Rigtignok har Du paa en nydelig Maade faaet mit Navn indblandet i alt det Samsurium*), men det er nu et gammelt Kneb; thi Du har vel hørt tale om hin Landsby-Fusker, der paa et Skilt malede en Klump med fire Støtter under, og siden havde den Konduite, for Sikkerheds Skyld, at skrive paa Maleriet: Dette skal være en Elefant.

Men sig mig nu, min bolde Henrik, hvad ved Du om mit Indre og min Karakter? Skal jeg da absolut være i Bund og Grund infam, fordi jeg frimodig har sagt, at Du er en Smag-Fordærver og en Bombast-Kræmmer? — Ak, den bedste Del af Nationen deler min Anskuelse, og Du har saaledes en skjon Anledning til, paa din Maade, at skrive de mest rørende Sager om dit Fædrelands dybe Fald, f. Ex.

Ha, Folket gaber slovt ved min Sang, lig en Døl efter Ølkveis! —

*) „Han som sang saa vel i Haven“.

(Leier i Holyrood).

— Ha, Hevn! jeg iler,
 jeg iler til Tyrken,
 eller til
 Paven *).

Du roser Dig af at have forudseet, hvorlunde jeg vilde søge at ramme Dig ved at berøre de af dine Idrætter, der ligge udenfor dit offentlige Liv. Jeg maa i denne Anledning erklære, at jeg i Almindelighed stedse vil finde slige Anfald upassende; men jeg skal tillige, én Gang for alle, erindre, at jeg overalt i mine Supplementer har søgt at bevare Allegoriens Enhed. Saaledes ere f. Ex. i mit 5te Epigram Udtrykkene „Lyrens Klang“, „Hippokrenen“, „Vægtersang“, „Rendestenen“, tilhobe Metaforer, der fornøftigvis blot skulle oplyse min Anskuelse om dit Forhold til Poesien og om den Sfære, hvori Du som Poet bevæger Dig, og det er da din *superbia vatis*, at man maa minde Dig om saadanne Abc-Sætninger. At der i Øvrigt under Allegoriens Slor kan skjule sig et Slags *jocosa imago*, der undertiden drager Sløret lidt tilside, er Noget, jeg villigt indrømmer.

Jeg kan ved denne Leilighed ikke negte mig den Fornøielse at gjøre opmærksom paa en Kuriositet. Man har nemlig, ved Henr. W—s Bemærkninger, modtaget Forelæsninger over Satirens De-

*) Noget Lignende har virkelig Henr. W. truet med; se hans Annonce i Morgenbladet Nr. 228, 1830.

korum af et Menneske, hvis kaade Pen endnu aldrig skaaenede noget Forhold, — af et Menneske, der, lig Jordloppen, søger at trænge ind mellem Hud og Kjød, for der at nedlægge sin impertinente Yngel. Dette er et af de Tilfælde, hvor Henr. W. dvæler ved erkjendte Sandheder, uden at erindre, at de i hans Mund maa klinge som Parodier.

Men jeg vender mig atter, min fortræffelige Henrik, til dit Raisonnement om mit Væsen og min Karakter; denne tror Du da paa et Haar at have opfattet og satirisk behandlet i en af dine Farcer. Længer nede faar man at vide, at just dette Emnes Udførelse er — Djævelens Arbeide! — Altsaa — skulde det virkelig være muligt? — Du er da til Slutning ingen Anden, end den livagtige Herr Satan, Urian, Fluekonge, m. m.! Nu, til Lykke med Værdigheden! — At Du har givet Dig selv Diplomet, skader Intet; thi dette er da Tilfældet med alle de høie Værdigheder, Du for Tiden beklæder. Hvo skulde have tænkt saadant Noget, den Gang Du endnu var et ærligt Skind og kun, ifølge en umaadelig Genialitet, undertiden spillede Æsel eller Vildsvin, som det kunde falde sig? I alle Tilfælde er Du en yderst daarlig Satan, og det er da intet Under, at Du taber din Kredit med hver Dag.

Dernæst gad jeg gjerne vide, hvad Du egentlig vil med dit Sniksnak om denne Don-Juan, der skal

mangle Sidestykke. — Har Du da aldrig seet en Karakter skildret, der beherskes af sin Egoisme? Eller skulde Du maaske have mere Løier af at se begge Don-Juan'erne forenede til et Individ? — Har Du maaske i dit eget Portræt tænkt at give os dette interessante Janus-Hoved?

Dine Rodomontader om, hvorlunde Du opererer, anatomerer og galvaniserer mig, skulle ikke anfegte mig videre. Skryderiet er Afmagtens sidste Tilflugt, og det har altid sin Nytte, for saa vidt det vækker inderlig Medlidenhed. Vi ere nu engang i Kamp sammen, og de Laurbær, Du sanker paa denne Maade, kan Ingen misunde Dig.

Du sigter mig for at have stjaalet mit 9de Epigram fra det Tydske, og dette er ligesaa vist en Usandhed, som det er vist, at jeg kan gjøre Ed paa, aldrig at have kjendt noget Epigram af lignende Indhold. Endnu giver Du mig Stof nok til mangehaande Reflexioner; naar der ikke er mere, skal jeg have den Ære at takke for Afbenyttelsen:

Anden Tylvt.

1.

Du tømred af Guds frie Natur
 et Bur med frække Hænder;
 nu staar Du bag din egen Mur
 og skjærer dine Tænder.

2.

Du stormer, rasende og blind,
imod dit Fængsels Gitter;
det kalder Du, med daaret Sind,
at spille smukt paa Cither.

3.

Grimasser, Fjælebods-Kommers,
kan hver en Fusker gjøre:
en skøn Moral af dine Vers
og af din Farce-Røre.

4.

Du saa i Aanden skarpt og kjækt,
hvad ingen Vis formoder;
tænk blot! — Du saa en Efterslægt,
der læser dine Oder.

5.

I ægte komisk Line-Dands
er Siful vis paa Latter;
dog er Fortjenesten ei hans:
man ler kun, naar han dratter.

6.

Herr Sinklar stormed Klippens Mur,
og fik et Skud for Panden.
Herr Henrik tog ham under Kur;
da gik han fra Forstanden.

7.

I don-ranudisk Hunger sad
Herr Siful ved sin Kjedel:

til Frokost, Middags-, Aftens-Mad
kun Wedel, Wedel, Wedel.

8.

Et gammelt, brunrødt Syleskaff,
tre Knapper til en Trøie:
der har Du din Satires Kraft
og Lønnen for din Møie.

9.

Herr Henrik skrev et Bibel-Digt,
og kan' man døie Sangen,
da har man lært den skjønne Pligt,
at ta' Fornuften fangen.

10.

Vær Cæsar eller Intet vær!
det vidste Henrik længe;
og se, han alt i Spidsen er
for Byens Gadedrenge.

11.

En Herostrat vandt evigt Navn
ved Skjændsels Brændemærker;
lev evigt, Henrik. men ved Gavn,
kort sagt, brænd dine Verker!

12.

Høit stiger Henrik Wergeland
med al sin Visdoms Bylter;
han kan, hvad andre Dverge kan,
gaa kæmpehøi — paa Stylter.

Sifuliner.

Af Skjærsliber, Barber Løvestads Rekommandations-Bog.

Han drikker — det er sandt — som Fa'nen;
og da kan Næsen springe vel foruden Skjæg og
Ragg.

Men den, hvis Næse er saa lang som Reberbanen,
kan taale sligt et Tag.

Saaledes sige Folk, at siden Mester L.

en Stump af Næsen min tog bort en Lørdags-Kvel,
saa er jeg bleven bedre, ja neppe lig mig selv.

Welhaven.*)

Til sidst han traf det eller Portrættet, Vise til Wel-
haven & Kompagni.

Melodi: *Esse quam &c.*

1.

Sig portrætere selv vil Jan;
thi han sig tidlig lærte,
at han det Tække har, som kan
erstatte Sjel og Hjerte.

2.

Med Penslen, som han stod og gik
med genialske Hue,
han malte sig, da blot man fik
en simpel Nar at skue.

*) Det er mig ubekjendt, om DHrr Wergeland og Løvestad ogsaa i Virkeligheden saaledes have benyttet sig af mit Navn.

3.

Han slængte Lærredet i Krog,
da sukked Rasmus Kjaster:
„Jan ligner deri mangen Klog,
at bort sig selv han kaster!“

4.

„Ak, sønderriv det Billed ei!“
— skreg Rufus Æsthetikel —
„Det kan dog forestille mig,
om det kun halvpert ligner Dig,
og Ære blir der end; thi jeg
er ikkun dit Vehikel.“

5.

„Ja kun det ligner halvdels Dig“
— skreg søte vesle Jyden,
som paa en Disk har reddet sig
ifra Amager-Gyden —

6.

„Thi Du, ved Felsenborgs Digter-Drot!
end simpel Nar er mere.
Hæng Billedet op i Boden blot,
saa skal jeg Alt supplere:

7.

„Det genialske Næsesmil“
— jeg sige vil til Kunden —
„har tvende Slyngel-dito til,
som orme sig om Munden.“

8.

Gjenopstod vise Tyksak fier
 blandt Klubbens Bagateller.
 Han lo og satte sig. Men der
 hans Skratt for Tale gjelder.

9.

Han sad der mellem dem saa bred,
 alvorlig som en Romer,
 stod op, saa lo han, sank saa ned
 — en Verden blandt Atomer.

10.

Han sidder stor og stille end
 som mellem Glas Pokalen?
 Ha, saa den klinger, bank Du den,
 Du Genius for Talen!

(Denne Vise, tilegnet den welhavenske Æstetikernes og
 Poetikernes Klub, fortsættes, *si placet*). Siful.

Supplementer til Siful Sifaddas Stumper.

Tredie Tylvt.

1.

Du glemmer i en evig Rus
 den Sump, hvori Du stikker;
 saa tømmer Drankeren sit Krus
 af Sorg, fordi han drikker.

2.

Herr Henrik sværmer; sku og føl!
 høit bruse Sangens Vover.

Saa længe rystes Skillings-Øl,
til Skummet flyder over.

3.

„Herr Henriks Geist er Stormens Flugt“;
ak, derfor fyldes Boden
med store Dynger nedblæst Frugt,
som endnu ei er moden.

4.

Din Pæn skal grunde Friheds Mur
mod Magtens Kanonader;
ak, Bunker af Makulatur
er' slette Barrikader.

5.

Af Musens Tryllesmil forført,
vil Henrik Glutten eie;
da bli'r han patriotisk rørt,
og ta'r en norsk Budeie.

6.

Du taaler intet fredet Hegn;
Du spotter Grændse-Loven.
Ak, det er Egennyttens Tegn;
thi Du har Svin paa Skoven.

7.

O Nora, du har ingen Nød,
selv midt i Dyrtdis Udbrud;
Herr Henrik laver dig en Grød
— hvor nationalt! — af Ukrud.

8.

Her nord er Veiret sjelden tort;
man Henriks Væv kan takke,
at Musen gaar i Verkens-Skjørt,
Apoll i Vadmels-Frakke.

9.

Ak Norge, faa er' dine Mænd,
og glempt er Fædres Kjækhed;
o, lær i Tide af din Ven,
af Henrik, Dreng-Frækhed.

10.

Ha, Vellyd! Henrik, høi og rig,
og Siful Toner skabe,
og Bjørnens Grynten blander sig
med Hvinet af en Abe.

11.

Skjønt tit Du er i Knibe bragt,
Du frier Dig som en flink Fyr;
man væmmes ved den ækle Jagt,
at sætte efter Stinkdyr.

12.

Du vil bekæmpe Lethes Flod;
jeg tvivler paa, det nytter:
Kulturens Aand er stærkt imod
at reise Ulfelds-Støtter.

Epilog.

Farvel for denne Gang! — Med Peltsen spækket,
 og lidt genert maaske, af trende Tylvter Pile,
 lidt tør i Halsen, noget lungesvækket,
 Du trænger uden Tvivl til Hvile.
 Desuden var din jammerlige Færd
 kun lidet Pileskudet værd.

Ser Du, hvad nytter vel den megen Skrigen,
 de merveilleuse Fjælebods-Tirader?
 Tror Du, man bringer Laurbær hjem fra Krigen
 ved lutter Jakob-von-Tyboiader? —

Dog, Du har engang sat i Veiret Næsen,
 og en og anden høist godmodig Fyr,
 der slog sig plat paa Dit sublime Væsen,
 har gloet paa Dig, som et sjældent Dyr.
 Nu er det vistnok tungt, at trække fra Parade
 i aaben Retirade;

Du faar da holde Miner, bede Fanden ta' Dig,
 til Skam og Ærgrelse ta'r Livet af Dig.

Naar Du for Resten paa dit stolte Tog
 vil tvinge Folk at hylde dit oprørende,
 til dyrisk Søleri og Vildhed førende,
 dit ækle Surrogat for dannet Sprog;
 naar fræk Du vil, at Afmagts Nerve-Krampe
 og Fantasiens dybe Dolhus-Jammer
 skal vise sig som Kraftens høie Kampe,
 som Aandens frie, ætherrene Flamme, —
 og naar det lykkes Dig langs Norges Strande

at tromme sammen en fortvivlet Bande,
 da maa den Ringeagt, der lod en Tid Dig raade,
 omsider byttes om med aaben Strid,
 og trods dit vilde Skrig, dit Øgle-Bid,
 er Du af Marken dreven uden Naade.

Imidlertid jeg vøgte skal dit Spor,
 og hvor Du tænder Herverks frække Lue,
 der skal jeg møde Dig med Sværd og Bue.
 Farvel til da! — Jeg bryder ei mit Ord.“

Jeg kunde naturligvis ikke forhindre, at der blev taget Afskrifter af disse mine Indlæg mod Henrik Wergeland; men jeg var langt fra at ane, at de nogensinde skulde finde en større Offentlighed. Dette indtraf imidlertid for en Del derved, at mine Tylvter uden mit Vidende trykkedes i Trondhjem under Titel af „3 Dusin Komplimenter til Henrik Wergeland“. Denne Straf var for drøi for Henrik W.; et Skamskrift blev udgivet, hvori min Karakter paa det Skjændigste blev angreben med Skumleri og Løgne. Foruden en oplysende Indledning skulde dette Flyveblad indeholde Gjenpart af min Modstanders Repliker i Samfunds-Bladet, og Henrik W. havde den Uselhed at lade som om han ikke selv var Udgiver af dette Produkt; men de betydelige Forandringer og Tilsætninger, man her havde tilladt

sig, røbede Manden tilstrækkeligt*). Her berøres naturligvis ikke Stridens Grund med en Stavelse; her omtales blot min uhyre Fordærvelse og Forfatterens store Medynk med et saa elendigt Menneske; her fortælles, at jeg af Hevn-Tørst, fordi Siful med uforstilt Latter virkelig holdt mig „for Nar“ (!), med Ondskab og Lumskhed havde opereret i hans Ryg og saaledes bevirket mine Tylvter udgivne i Trondhjem. Denne Løgn skal jeg blotte ved at anføre Uddrag af Herr Assessor Schwachs Erklæring i den nordenfjeldske Journal Nr. 12 den 11te April 1832 og af hans Skrivelse til mig, denne Sag vedkommende. Erklæringen foranledigedes ved et Angreb paa mine Tylvter i bemeldte Journal, hvor en Anonym gik ud fra samme Forudsætning som Henrik W.

„— — Denne Erklæring vilde imidlertid ikke have fundet Sted, dersom ikke Indsenderen havde tillagt Komplimenternes Forfatter den lumske Hensigt at udsprede dem blandt et Publikum, hvor Wergeland var mindre bekjendt, for derved desmere

*) Saaledes er det 5te Epigram:

„Fra Welhaven Mangen vil paastaa
at Vittigheder fløde.

Stor Synd, han jager dem; vi faa
dem derfor næsten døde“ —

en „Stump“, der oprindeligt var rettet mod en af vore
Universitets-Lærere.

at skade denne. For denne Beskyldning er det min Pligt at frigjøre Komplimenternes Forfatter, ved at erklære, at det er mig, som væsentligst har bidraget til at sætte dem i Omløb hersteds. I et Privatbrev fra en af Forfatterens Bekjendte vare de hidsendte. Da jeg fik dem at se, morede de mig, som sagt, og med mig mange Andre, der paa samme Tid lærte dem at kjende og, ligesom jeg, ønskede at faa en Afskrift deraf. For at spare mig selv og Andre Arbeidet ved Afskrivningen, lod jeg nogle Exemplarer deraf trykke — naturligvis ikke til Salg, men som Manuskript og anonymt“.

I Herr Schwachs Brev heder det blandt Andet: „Det gjør mig meget ondt, hvis min Divulgation af Komplimenterne skulde indlede Dem i Ubehagelighed, — — — men jeg skylder Herr Assessor Dunker, som fra hans Søn havde faaet Bladet, at bevidne, at Trykningen er skeet uden hans Vidende. Han havde udlaant det til en Bekjendt, der atter viste mig det og laante mig det til Afskrivning; da mange Andre, der paa samme Tid saa det, ogsaa ønskede en Kopi deraf, lod jeg Kopierne tage med Sværte i Stedet for med Blæk, og tør forsikre, at Bladet paa denne Maade ikke er kommet til meget større Offentlighed, end det ved skrevne Kopier vilde være kommet“.

Til end større Tydelighed vedføier jeg endnu Herr Student Dunkers Vidnesbyrd:

„Som Medlem af det norske Studenter-Samfund havde jeg Adgang til dette Selskabs Ugeblade. Jeg tog Afskrift af Herr Welhavens Epigrammer mod Wergeland og sendte disse, aldeles uden Forfatterens Vidende og Vilje, til min Familie i Trondhjem. Det faldt mig ikke ind at tænke paa, at de kunde blive offentliggjorte, — Noget, der visselig heller ikke kunde eller burde formodes. Tvertimod saavel mit som min Faders Ønske og uden vort Vidende ere de, saaledes som Herr Schwachs Erklæring og Brev til Herr Welhaven viser, paa tredie Haand blevne trykte.

B. Dunker.“

Om man nu end kunde skrive hin Beskyldning af Henrik W. paa den hoieste Ubesindigheds Regning, og saaledes paa en Maade undskylde den, kan man dog ikke længere bruge en saadan Lemfældighed, naar han efter rum Tids Forløb, og efter at Oplysninger fra en agtet Mand, som de ovenfor anførte, ere fremkomne i et offentligt Blad, endnu vedbliver at udbrede Bagvaskelsen paa Prent. Denne mageløse Nederdrægtighed er produceret i et nylig i Kristiania udkommet Flyveskrift, betitlet „En lumsk Avindsmand, trukken frem og skildret efter Naturen i anden Række Sifuliner til en Student Jahn Welhaven“. Her fortælles atter, at jeg udsendte mine Komplimenter fra Trondhjem, for at de en Tid kunde virke i Wergelands Ryg, o. s. v. Jeg

anser det for et ligesaa overflødigt som forgjæves Arbeide at gennemgaa denne Paskvil i dens Helhed. Den gaar ud paa intet mindre end at fremstille mig som et fuldkomment moralsk Uhyre, med alle de Aandens og Hjertets Brist, der danne Billedet af en moden Forbryder. — Hvo der ikke her fatter den stærkeste Mistanke om min Modstanders Ærlighed, hvo der ikke indser, at en literær Hevn, der antager denne Karakter, maa falde tilbage paa Skumleren selv, hvo der ikke i sit Inderste oprøres ved dette Hadets høieste Raseri, en Saadan har ingen Stemme, og hans Dom er mig ligegyldig. Jeg skal imidlertid, foruden den anførte og allerede tilbagedrevne Kalumni, endnu levere nogle af Henrik W—s Beskyldninger, om hvilke Publikum maaske kunde ønske min Erklæring:

1) Jeg skal være en literær Tyv, og mine Epigrammer mod Henrik W. stjaalne. — Denne Paastand har givet Stof til hele 10 Sifuliner i de tvende i Trondhjem og Kristiania udgivne „Rækker“, men er ingensteds bilagt med Noget, der kunde ligne Exempler eller Bevisførelse. Jeg tør i denne Anledning opfordre til den strengeste Undersøgelse. Og for at fordoble Iveren hos Vedkommende, fremlægges herved tvende wergelandske Tyvekoster, uddragne af Samfundsbladets sifulinske Stumper:

„Selv Frelseren kun med væbnet Haand
af Templet Høkre fører;
blot ved sin Tale *—*) kan
forjage hver Tilhører.

*— gav *— slig Besked:
Dem sidst jeg Hjertet giver.
Han trøster sig, thi da han ved,
hans Tur det engang bliver.“

Disse Epigrammer lyde i Originalen (Choix d'Anecdotes, Paris 1827, Pag. 361) som følger:

„Jésus, un jour, chassa du temple
la troupe impure des vendeurs;
Griffon nous donne un autre exemple:
Il en chasse ses auditeurs.

Ça, m'aimez-vous un peu? Voyons où nous en
sommes,
dit Eraste à Doris. — Monsieur, de tous les
hommes
vous êtes le dernier que mon coeur choisira.
— Parbleu! j'en suis ravi, mon tour arrivera.

De aandlose Eftersnakkere, der have stolet paa
Henrik W—s Udsagn, og offentlig sigtet mig for
Plagiat, kunne tillige heraf lære, at deres egen Chef
bevisligt er en literær Tyv.

*) Alle mulige Hensyn forbyde mig naturligvis her at anføre de haanede Navne.

2) I et af vore mest læste Blade skal jeg have skrevet Nid-Vers mod Henrik W., og ved Hjelpere og Hjelpershjelpere udspreedt disse i Danmark. — Da min Anonymitet engang er røbet, gider jeg ikke længere dølge, at jeg er Forfatter af den i Morgenbladet Nr. 227 for 1830 indrykkede Apostrofe til Henrik Wergeland. Denne med Konsorter har altid benævnt disse Linier Smæde-Vers, Nid-Vers, Haan-Vers &c; men der findes dog ikke en eneste Stavelse, der kan give Anledning til saadanne Navne. Mine Ytringer om Henrik W—s Digter-Færd udgik fra en inderlig Overbevisning, som jeg fremdeles vedkjender mig. Saa længe nu denne afpræger sig ren i min Skrift, afviser jeg med fuld Beføielse alle saadanne Uartigheder. Beskyldningen om, at jeg ad Snigveie har søgt at udbrede mine Linier i Danmark, er ligesaa løgnagtig som den er taabelig. Hvad der har faaet Plads i et Blad, der holdes i Danmark, behøver ingen overordentlige Insinuationer for at blive bekjendt der, og jeg kjender intet andet Middel end Morgenbladet selv, der kan have bevirket mine Strofers Optagelse i danske Blade.

3) Jeg skal have krøbet og hyklet for Henrik W., og i en Kreds af fælles Bekjendte tilbudt mig at være hans Ven; der anfores endog Udtrykke, som jeg ved denne Leilighed skal have brugt. — Dette hele Sammenspind

erklærer jeg paa det Bestemtteste for Løgn; og efter hvad der allerede er oplyst fordrer jeg som en Ret, at mine Ord troes over Henrik Wergelands *). De faa personlige Berøringspunkter, jeg har haft med min skamløse Modstander, skal jeg til enhver Tid fyldestgjørende kunne oplyse; kun finder jeg det upassende, her at opholde Læseren med en Fremstilling af private Forholde, der vilde indtage et betydeligt Rum, uden at give andet Udbytte end intetsigende Smaaligheder. Jeg har ingensinde hverken attraaet eller staaet i Venskabs-Forbindelse med Henrik W.; men jeg har aldrig været saa borneret at forvexle Personen med dens Frembringelser, og der var en Tid, da jeg kjendte for lidet Henrik Wergelands Karakter til at afsky denne i samme Grad som hans Muse.

Jeg skal ikke meget længere dvæle ved disse Udgydelser af et vanvittigt Had. Naar man frakjender mig „Religiøsitet“, „hver Gnist af Hjertevarme“ og „enhver anden Følelse, end den laveste

*) For at give et Begreb om Henrik W—s Troværdighed i denne Anledning henviser jeg Læseren til Morgenbladet Nr. 52 d. A. (1832), hvor Herr Student Chr. Hansson med uomstødelige Dokumenter har overbevist min Modstander om et Hykleri og en Krænkelser af Venskabs-Forsikringer, der endnu er langt nederdrægtigere end den Opførsel, man her vil imputere mig.

Egoismes“, — fremstiller mig overantvordet til en skjændselfuld Fremtid, o. s. v., — da maa jeg fritages for at levere noget Forsvar, saa længe jeg ikke finder mig forpligtet til at æske vederheftige Mænds Attester om mit gode moralske Forhold, det eneste Forsvar, som her var tænkeligt. Publikum maa her overlade det til min Vandel at gjøre alle min Modstanders Beskyldninger til Skamme. — Det kan imidlertid ikke Andet end glæde mig, at mit Liv er saa armt paa slette Streger, at selv min arrigste Fiende ikke har seet anden Udvei end den, at tillægge mig en total Fordærvelse. Ad Rettens Vei kunde jeg vel hente al den Opreisning, jeg behøvede; men denne Umage gider jeg dog ikke give mig med et Menneske, der ved saa mange Lumpenheder endelig har afnødet mig den dybeste Foragt, og som desuden fast ved hvert af sine Skridt udvikler Spiren til sin borgerlige Opløsning. Intet hindrer mig imidlertid i at behandle ham som en Domfældt, — og jeg giver ham hans „Løgnprenter“ og „Æreskjænder“ tilbage med al den Sikkerhed, som en Masse af Beviser kan forskaffe. Henrik W. burde begribe, at han ikke længer staar paa det moralske Standpunkt, at han med Grund kan vente, at nogen Retsindig skal vredes over hans personlige Angreb eller frygte et Manifest, der kun kan finde Indgang hos Bærmen af Publikum. — Man beretter, at jeg foragtes af den bedre Del af mine Kammerater, og

hvis hades og foragtes her skal gjelde for ensbetydende, har man hermed antydet, hvad jeg vel vidste, at Henrik W. og Konsorter anse sig for denne bedre Del. Den Agtelse og det Venskab, mine hæderligste Kommilitoner hidtil have skjenket mig, kan imidlertid fuldeligt trøste mig, om jeg skulde behøve nogen Trøst i dette Slags Modgang. Min eneste Forbrydelse er ellers den, at jeg har vovet misbilliggende Ytringer om Henrik W—s Poesi, og at jeg som Angreben har betjent mig af Nødværgets Ret, og det paa en Maade, der maa ansees som yderst lemfældig, naar man betænker, at jeg havde med en Lømmel at bestille, der paa Lømmel-Maneer opkastede sig til *ensor morum*. Læseren kjender nu de Frækheder, hvormed man har søgt at forvanske denne Sagens simple Sammenhæng. Med denne Skjændselsplan i Sindet har min Modstander endnu vovet at tale om sin Agtelse for Sandheden og Afsky for lumske Vaaben, og jeg behøver vel neppe at gjøre opmærksom paa, hvilken moralsk Perversitet, hvilken indre Ubluhed en saadan Fremgangsmaade lægger for Dagen. Et ydre Mærke paa sin Lumpenhed, der maa være selv den stumpeste Iagttager iøinefaldende, har Henrik W. selv paaheftet sine Flyveblade. „Trykt som Manuskript“ heder det paa Titelbladet, og dog udhøkres de under denne Signatur i alle Landets Egne.

Henrik W. kalder det en latterlig Tanke, at

ville berøve ham hans Navn som Digter, og han vil vide, at jeg har søgt at naa et berømmeligt Navn ved at bringe denne Tanke til Udførelse. — Digternavnet har Henrik W. berøvet sig selv; har jeg bidraget til at vise dette, til at sætte Raaheden og Ubændigheden Skranker, da har jeg vistnok foretaget noget Berømmeligt, og tillige ved dette Foretagendes Retmæssighed kvalt Skumlerens Hentydning til lave Bevæggrunde.

Theatret.

(1832).

Skjønt dybt jeg ærer Norskhedens Forfegtere,
 for saa vidt de i Piben, Klemten, Raaben,
 i et Slags medfødt Kjerlighed til Vaaben.
 langt overgaa de fleste andre Vægttere,
 og skjønt de vistnok ofte lade se
 en mægtig Varme for en smuk Ide,
 jeg mener dog, man vanskeligt kan negte,
 at Korpset altfor vidt det driver,
 naar de i Luften hugge los og fegte
 af overvættes Embedsiver,
 samt at den yderlige Antidanskhed,
 der vrager Slettens Frugt og gjør sig til,
 skjønt selv man kun Potetes har og Sild,
 er en elendig don-ranudisk Spanskhed.

Al Kunst maa læres, — da først er den fri;
 thi Frihed vindes kun i Tvangens Skole:
 Infanteristen paa en utæmt Fole
 er udsat for hver Smaadrenge Drilleri.

Men naar man tappert i Avisen prater
om norsk dramatisk Kunst og Nationaltheater,
man glemmer, at den hele norske Kunst
er kun en Bjeldeklang, en luftig Dunst,
saa længe der — Gud naade os! — i Staten
ei findes Spor af Anstalt, Institut,
hvori man danne kan en duelig Rekrut
til Nytte for dramatiske Etaten.

Nu har dog Dansken vant sit Oie til
en klassisk Scenes mesterlige Spil,
og hvis han har et Glimt kun af Geni,
formaar han dog at give en Kopi,
der ei er halvt saa ækel og fatal,
som — ak! — en vaterlandsk Original.

Og nu vor sceniske Literatur,
hvad gi'r den for et skjønt Repertoire! —
En ravnekrogisk pralende Fanfare,
hvor Musen spiller Hakkebret og Lur:
Komødier, hvor Karakterens Tegnelse
er laant af en og anden Abeslægt,
Tragødier, hvis tragiske Effekt
er Smagens ynkelige Ligbegegnelse;
og endelig — de sifulinske Bunker!
de skjøne Farcer, der med Vold og Magt
vil sætte sig hos Publikum i Agt
som Poesiens frækkeste Halunker. —
Der har man noget nær den hele Skat
af Urter fra den norske Scenes Have;

hvor bandsat kraftig mod det „danske Pjat!“ —
en deilig Samling for en Strudsemave.

Hvor gjerne saa jeg ei, at Norges Jord
frembragte ædel Frugt og fagre Blommer;
men vel jeg ved, at et Kommando-Ord
ei tvinger Vaaren frem til moden Sommer.
Og hvor man ene higer efter Brød,
hvor Politiken fylder Alles Høder,
der maa nødvendig Musen lide Nød;
thi hun var aldrig tjent med daarligt Foder.
— Men I, hvis Tanke henrykt svæver i
et norsk dramatisk Vadmels-Væveri,
tror I, at Kunsten klædes vil i Klude
til Husbrug, til at holde Kulden ude?
Og vil I, at vor Nationalitet,
mens rask den skrider frem mod bedre Tider,
skal plette sine ypperlige Sider
med Smagsfordærv og Bestialitet?

Hvad Kunsten bringer os fra fremmed Strand
bør Norges Sønner vide klogt at nytte,
og varligen det ædle Frø beskytte,
til smukt det spirer i vort Klippeland.

Vidar.

(Indlednings-Digt til Ugeskriftet Vidar,
udgivet af det norske Studenter-Forbund.)

(1832).

Paa gyldne Skyer, reist af Asers Vælde,
staar der en hellig Borg fra Hedenold;
dens Afglands luede trindt Nordens Fjelde
fra Skaldens Strengelæg og Kæmpens Skjold;
hvad ingen Berserk mægtede at fælde,
hvad der gjør Styrken elskelig og bold:
det rene Heltesind i Daad og Tale,
det var en Skjenk fra Valaskjalfens Sale.

Thi Jettekraften, der i Kampen raser,
steg hisset lutret over Mimers Brønd,
og hos de stærke, alvorsfulde Aser
sad Yndets Disa evig ung og skjøn.
Med Kraft fra Blodet af den vise Kvaser
klang Brages Tone-Strøm til Kampens Dron,
og Saga vogtede de gamle Skrifter
om Heltens Kraft og seirende Bedrifter.

Men stødt i Dybet ned af Aser hvide
 staar Jötun-Skaren, truende og vild,
 og mægter den de stærke Baand at slide,
 da stunder Ragnarøkurs Mørke til.
 De fromme Guder maa til Kampen ride,
 mod Himlens Hvælving flammer Nastronds Ild,
 og for den vilde Hær, den frække Lue,
 nedbrister Bifrøst's underskjønne Bue.

Men Valas Spaadoms-Kvad i Natten lyder,
 og Asgaards Sønner glemme deres Harm:
 „Se, Asa-Vidar gennem Mulmet bryder,
 og splitter Fenris Gab med vældig Arm;
 de frelste Guder op til Fest han byder,
 thi Dagen straaler evig klar og varm,
 og over Norden, i de rene Himle,
 der staar urokkeligt det høie Gimle.“

Den dybe Røst i Sagnets vise Tale
 med Varsels-Toner gennem Tiden faldt:
 Skal Nordens Kraft ei splittes ad og dale,
 da maa den formes til en ren Gestalt. —
 Naar da Uhyret vaagner af sin Dvale
 og Gjallar-Hornet har til Striden kaldt,
 da gjelder Løs'net: „Vidar, Fenris Bane!“
 — Der kan ei sværges til en bedre Fane.

Kommentar

over trede Artikler i Kjøbenhavns-Posten om
Henrik Wergeland.

(1834).

(I Sammendrag fra Kjøbenhavns-Posten.)

Medens Aandsfrembringelser af en ædel Genius, lig en duftsvanger Vaarluft, synke frit og kvægende i Folkets Indre, samle de slette Skribenters Udsondringer sig i tunge, døde Masser. Men disse Masser ere ei saa orkesløse som man i Almindelighed antager. De udbrede sit Kvælstof i større eller mindre Kredse; og kun hvor Literaturen udvikler ideligt nye Livsstrømme, kunne deres Virkninger svækkes eller dæmpes. Literaturhistorien opbevarer Navnene paa flere slette Skrifter, der, uden at have noget egentligt Publikum, dog i sin Tid vakte en Hoben Galskaber, og naaede ved ydre Omstændigheder en Celebritet, der ellers i Almindelighed varede for kort eller var for tvetydig til at give Vedkommende Erstatning for det dybe Mørke, der siden indhyllede dem.

Jeg er overbevist om, at Henrik Wergelands Skrifter høre til denne Klasse. Forfatteren, jeg og Een til kjende dem; hvor heldigt, at hans sande Publikum neppe er større, og at han saa selv her har to Beundrere for een Dadler!

Hvad jeg aldrig har frakjendt H. Wergeland & Comp. er energisk Travlhed. Kun Skade, at der er saa liden Plan, saa liden Kløgt i dette Firmas Foretagender! Kan en Digter ei tilsynge sig Almenhedens Yndest og Anerkjendelse, hvorledes skulde han da kunne tiltrumfe sig den? Tror man da for Alvor, at man ved udhængte Skilter og pralende Manifeste, paa Markskrigervis, kan bringe dannede Mennesker til at føle og tænke om igjen! Og ved man ei, at Nederdrægtighed og Logn i det Mindste maa haandteres med Virtuositet, hvis de et Øieblik skulle daare den Tænkende? — Dog, det trykte Bogstav har en underlig Magt, og *semper aliquid hæret*. Dette ved man, — og saa fortvivlet kunne Sagerne arte sig, at man omsider har Intet tilbage uden denne Galgefrist.

De sidste Attentater af den wergelandske Propagande (se Kjøbenhavns-Posten Nr. 81, 129, 130, 134 for 1834) synes at gaa ud paa at skaffe H. Wergeland Indgang hos det danske Publikum, og hertil har man brugt baade Trodsighedens og Tiggeriets Midler. — Der ligger dog en ubeskrivelig Enfoldighed i disse Forsøg.

Først skal det se ud som om ene Bagvaskelse og en ondsksfuld Kritik havde hindret Wergelands Digte fra at blive læste og kjendte, — og herunder tillægger man Poeten en saadan Storhed, og Kritiken en saadan Uselhed, at det bliver vanskeligt at fatte, hvad Begreb DHrr. Forfattere gjøre sig om det literære Liv i Almindelighed, og hvad de under saadanne Omstændigheder søge hos det Publikum, de stræbe at vinde. — Dernæst heder det, at Wergeland og hans Parti slet ikke have Noget imod Oehlenschläger og de andre danske Forfattere, men at „de gode danske Verker findes ligesaa hyppigt i deres Bog-Reoler som i selve Danmark“. Skulde altsaa den danske Almenhed af Arrighed have besluttet ei at læse Noget af denne Wergeland, da er det nu Tid at gjøre Feilen god igjen. Saaledes er Alting færdigt. Hvilke skjønne Vehikler for Geniets Triumftog!

Jeg vil nu blot opholde mig ved nogle Udladelser i Kjøbenhavns-Postens Artikler, der angaa mig selv.

Det heder, at jeg forhen har været „en Beundrer af Henr. Wergeland“. Mod denne atter og atter opvarmede Usandhed kan jeg kun sætte en Hoben bekjendte Dokumenter, der blandt Andet vise, at jeg ved mit første Bekjendtskab med hans

poetiske Virksomhed traadte i aabenbar Opposition til denne.

Det heder videre, at jeg „med ublu Frækhed“ (klinger smukt i Forfs. Mund) „har anført Vers“ (af Wergeland), „som Wergeland aldrig havde skrevet“ etc. Denne latterlige Beskyldning, som Forf. efterlaller efter Bogen „Henr. Wergeland forsvaret som Digter og som Menneske, m. M.“, sigter til et Sted i mit Skrift*), hvor allerede Kontexten viser, at de paaankede Linier ei kunde være af Wergeland, og hvor en Note til Overflod oplyser. For Resten vedgaar jeg med Fornøielse, at det virkelig staar i min Magt at skrive wergelandske Oder, og det ligesaa expedit som den store Digter. Men dette kalder dog vel ikke Forf. en Forbrydelse? — En saadan Ode søgte jeg at faa optagen i Kristiania Morgenblad; men hertil viste Redaktionen sig uvillig. Jeg havde til Hensigt at spille Wergelands stupide Beundrere et Puds, og bringe deres Idol, der hvert Øieblik pralede med sin Uforlignelighed, til at frakjende sig et Aandsverk, som jeg var forvisset om at Hine vilde admirere og tage for ægte. Jeg lod siden Oden indrykke i Studenter-Samfundets Blad. Men jeg havde da opgivet Hovedhensigten med dette Produkt; thi her kunde den sande Forfatter vanskeligt hemmeligholdes, saa meget mindre som Werge-

*) Side 130 i nærværende Bind.

land og jeg den Gang laa i aabenbar Feide med hinanden, og man desuden i denne Kreds var vant til at finde hans pseudonyme eller virkelige Navn under hans Bidrag. Nogen Tid efter fik jeg at høre, at Digtet var blevet indleveret til „Skilderiets“ Redaktion. Her gjør Wergelands Forsvarer i det ovenfor nævnte Skrift en forskrækkelig Harangue, kalder det „Træskhed og Underfundighed, hvormed man vil modarbeide Wergelands stigende (!) Agtelse hos Publikum“ — en naiv Ytring, der betegner, at det her kun gjelder et Navn og en Illusion —; han opfordrer mig endelig til at bringe Rede i denne Sag, — og her gjør jeg det, udførligere end Forf. kan have ventet, uden at frygte nogen ufordelagtig Dom over en literær Mystifikation, der hverken er uretmæssig eller ualmindelig.

Jeg finder her det mest passende Sted til at oplyse, hvorledes det har sig med de „falske Citater“.

I Skriftet „Henrik Wergeland forsvaret o. s. v.“ fremsætter Forf., Side 86, et af mig citeret Sted af „Sinklars Død“, og her griber han mig i nogle høist ubetydelige Skriv- og Trykfeil; men mit Skrift er desværre slet korrigeret, og man vil uden stor Møie finde langt grovere Errata i min egen Text, — dette er det Hele.

Jeg skal ikke opholde mig ved at kommentere „en Normands“ Skjøn over mit Skrift mod Henr. W. —

Naar det heder, at jeg „ene og alene fremsætter de formentlig slette Steder af Wergelands Verker, uden imidlertid at antyde, hvori dette Slette bestaar“, da kan jeg rolig henvise til Skriftet selv. Hvo der ei kjender eller gider undersøge dette, vil alligevel, efter hvad der allerede er oplyst, neppe give disse Ytringer nogen synderlig Vegt. Men jeg tror her at burde gjøre Rede for min Taushed efter Apologien for Henrik Wergeland med dens „ulidenskabelige, grundige og videnskabelige Tone“.

Det er mig meget ligegyldigt, hvo der er Forfatter af dette Skrift. Men det er interessant at bemærke, hvorledes det wergelandske Parti ogsaa her kryber i Baghold. Her maa nu en „Kandidat Dahl fra Bergen“ underskydes, for at dække den virkelige og, i det Mindste i Norge, almindeligt bekjendte Forfatter, hvis personlige Forhold til sin Klient strax gjorde ham mistænkt for Partiskhed.

For mig har denne Omstændighed kun havt liden Betydning; thi her kan intet Væsentligt med nogen blivende Virkning fordølges. Defensor er ikke Dommer, og Rabulist-Manøvrer og Spilfegterier maa man overlade til Enhver, der gider vove sin Reputation for hvad herved er at vinde. — En literær Strid bør være endt, naar begge Parter have ytret sig, og Publikum bør da være sat istand til at afgive sin Kjendelse. Polemiken har ellers ingen Grændser og

udarter, som Erfaring noksom viser, til idel Personligheder og Ordgyderier.

Imidlertid vil man saa gjerne udfegte sin Sag til det Yderste, — skjønt man virkelig her arbejder paa den inkompetente og ubearbeidelige Del af Publikum, — og jeg har desværre selv undertiden givet efter for denne Fristelse. Ogsaa denne Gang indlod jeg mig paa en Duplik; men tvingende Omstændigheder afholdt mig i længere Tid fra at revidere dette Arbeide. Herved havde jeg dog faaet Leilighed til roligere at overveie Sagen, og da jeg atter gennemgik Akterne, besluttede jeg at lade det Hele hvile. Jeg fandt ikke en eneste af mine Paastande rokket, end sige svækket, ved Forfs. Kunster, og det forekom mig usandsynligt, at nogen Tænkende skulde lade sig vildlede af disse. Interessen hos Publikum var imidlertid kjølnet for dette Anliggende, og jeg havde ikke Mod til at paatrænge det Stridigheder, der omsider vare blevne mig selv modbydelige. — De Feil, jeg selv opdagede i mit Skrift, nogle umodne og ufuldstændige Raisonnementer, og en og anden Keitethed i Fremstillingen, der vidnede om min uovede Pen og det Hastverk, min Modstanders skjændige Attentater paalagde mig under Redaktionen af Forsvaret, efter et noiagtigt og udmattende Studium af H. Wergelands talrige Skrifter, kunde jeg ikke længere udslette, — og jeg haabede altid

at opnaa en anden og bedre Anledning til at overbevise Almenheden om min Perfektibilitet.

Man vil finde Apologien for Henrik Wergeland tilstrækkeligt vurderet i „Svenska Literaturföreningens Tidning“, 1833, Nr. 15. Jeg henviser hertil, og tilføier endnu nogle faa Bemærkninger.

Apologistens Taktik gaar i Hovedsagen ud paa at forklare Poetens Følelser, — udfylde de manglende Led i hans Tankegang og parafrasere hans Udtryk, — at lave et skole-ret Schema, en vel ordnet Historie af den forvirrede Plan og den skjeve Tegning i de større Digte. Det, han saaledes har sat i Stedet for Digterens Produkt, underkastes nu en udførlig kritisk Prøvelse, og se, Alting er saare godt! Herpaa følger i Almindelighed en moralsk Nutz-Anwendung eller Seirens Hanegal. Under denne Fremgangsmaade overtager Forf. snart Poetens Rolle, idet han aabenbarer hvad denne netop dadles for at have fortiet, fordunklet, eller været udygtig til at sige, — snart borttrykker han Gjenstanden, der skal behandles, og illuderer imidlertid Læseren med en Kritik over en Anmeldelse.

Disse Kneb kunne dog blot være beregnede paa yderst troskyldige Gemytter. Hvo kan ei udbringe en Fabel af selv det sletteste Drama, — fremhitte de Karakterer, Forfatteren har villet give sine Personer, og saa udraabe: Her er jo Plan, her er jo Karakter-Tegning; — hvad ville I mere? — Kort,

Reisers Ildebrands-Historie og beslægtede Smagsverker vente blot paa en lignende Exeget for at blive ligesaa høit hævede over Kritiken som de nu ere dybt under den.

Ifølge dette System anvendes en Trediedel af den hele Antikritik paa at redde en eneste werge-landsk Ode. Her har Digteren og Apologisten endog havt den enorme Smagløshed at forfatte og optage en rimet og metrisk bunden, udtværet Parafraze over den oprindelige Ode-Text, for at vise, „hvor lidet det koster Forf. at forme (!) og rime“, — og nu skal da Metret og Rimene være Skyld i, at Produktet er blevet mat og tvungent!

For Resten fordyber Apologisten sig her i de smaaligste Undersøgelser og Kombinationer, for at man dog skal forstaa Digteren. Ak, Herr Scholiast, dette er ikke Sagen! Man forstaaer omsider en stammende Tunge, et lallende Barn, eller en Ud-lænding, der med Nød og Neppe hugger sig igjennem med sine brogede Sprogstumper. Og paa samme Maade forstaaer man Deres Klient. Men saa meget er vist, at et rent lyrisk Digt, der for Samtidige og Sprogfæller behøver en saadan Interpretation, nødvendig maa være over al Maade forfeilet.

Og efter alt Dette udbryder Apologisten i følgende komiske Tirade: „Efter saaledes med Læseren at have opmærksomt gjennemgaaet dette Sangstykke, — — — antager jeg Krediten for Hr. Wel-

havens Kritik for at være i den Grad svækket, at jeg i det Følgende vover, uden Frygt for at skade den miskjendte Digtets Sag, at fritage mig for detailleret Analyse, og at indskrænke mig til enkelte Anmærkninger og til saa kort Svar som muligt, hvor Svar behøves“. (!) Det er her „en Normand“ med barnagtig Veneration forkynder: „En større Grad af Upartiskhed kan vel neppe tænkes!“

Læseren vil allerede af et Udtryk i det Citerede have seet, at Apologisten neppe har nogen rigtig Forestilling om den poetiske Form, — et Udtryk, der ellers nu begynder at blive „ækelt“. Men kjendte han det nu omhandlede Skrift, vilde han lettelig opdage, at Forf. her, det være nu med Flid eller af Uvidenhed, i den Grad har fjernet sig fra Stridspunktet, at enhver Besvarelse maa blive overflødig. Han fingerer en Modstander, der kun fegter for det Tekniske i Poesien, og støtter sin Polemik til Argumentationen i en Afhandling af Edinburgh Review, Vol. XLII, der er rettet mod Pope's Skole og et aristotelisk Pedanteri, der i det Mindste paa Kontinenten neppe har en eneste virksom Repræsentant. Derfor sammenligner han Formens Skjønhed med „Snit paa Klæder“, der forandres med Tiderne, og ivrer mod Snorlivs-Tvang, o. s. v. Dette er da en Kamp mod Veirmøller. Man mærker paa hver Side, at Forf. er en Doktrinær fra forrige Aarhundrede, der stræber at tilegne sig liberalere Kunst-Anskuelser,

uden ganske at kunne give Slip paa det gamle *Gradus ad Parnassum*, og uden at forstaa den nyere Skoles Mening.

Ogsaa i dette Skrift finder man den ugrundede og anmassende Beskyldning, at jeg kun fremhæver Detailler, naagtet man i min Kritik ofte vil finde, at jeg dadler denne Maneer, og helt igjennem lægger den modsatte Fremgangsmaade til Grund for min Undersøgelse.

Hvor Henr. Wergeland skal forsvares som „Menneske“, er det maaske interessantest at iagttage Apologisten. Her ere fast alle Tingstude-Kneb anvendte; og ved alskens futile Kunster og Vendinger søger han at paahænge mig et Synderegister i mit polemiske Forhold, der ved at indbringes under en Hoben Ankeposter, hvoraf jeg ikke engang fatter Halvparten, giver i det Mindste et Slags quantitativ Overvegt til min Skade.

Min Polemik mod Henrik Wergeland har udsat mig for en literær Forfølgelse, der er mageløs i Literaturen. Wergeland med Konsorter have fornødret sig saa dybt, at de frisk væk beskyldte mig for at drives af Avind og allehaande hæslige Motiver. H. Wergelands Forsvarer har den Djervhed at dadle min Adfærd deri, at jeg som fornærmet (og saaledes efter hans Mening nødvendigvis partisk) indlod mig paa at bedømme min Modstanders Skrifter. Men havde jeg nogen anden Udvei, naar jeg vilde skaane et

rasende Menneske fra Lovens Straf, der dog syntes mig for haard? Den æsthetiske Pøbel ved at sige, at jeg i dette Skrift kun har dadlet og ikke rost, og at jeg ikke har erkjendt H. Wergelands Digter-Kald. Men jeg har flere Gange offentlig erklæret, at H. Wergeland ei kan frakjendes et poetisk Indre, hvorved imidlertid Begrebet af en Digter ingenlunde er konstitueret. Det fulgte dernæst af mit polemiske Forhold, at min Bedømmelse gik den negative Vei, og den maatte blive dadlende, helt igjennem dadlende, hvor Digtene skulde opfattes i deres Helhed.

Den literære Lethargi, som desværre endnu hersker i Norge, var meget tilboielig til at se en blot ungdommelig Hanekamp i denne Strid. Faa havde vel saa godt som jeg Anledning til at iagttage den fordærlige Virkning, Henr. Wergelands bornerte og bornerende Stræben havde paa Landets studerende Ungdom og vordende Lærere.

Det er meget let at fatte, hvad der bibragte og endnu bibringer En og Anden et Slags Veneration for Henr. Wergeland. Der horer en temmelig høi Grad af Aands-Emancipation til at erkjende Stoffets Høihed som noget i og for sig Uvigtigt i Poesien. Det Platte og Triviale behøver blot en broget Kaabe af Troper for at finde Indgang hos den Ubefæstede, og Friheden, der hos Hoben mere er et Løsen, en Gløse, end et klart Begreb, behøver blot idelig at apostroferes, for i vore Dage at vække en uægte Be-

geistring og konfundere Gemytterne til en Forblanding af de mest heterogene Gjenstande. *Henr. Wergelands Apologist* har ikke undseet sig ved idelig at benytte denne Stemning. Jeg maa da være Frihedens Fiende, fordi jeg recenserer *Henr. W.s Digte*. Derfor heder det om Anmeldelserne i *Heimdall* og i *Kjøbenhavns-Posten*: „Den første gøtter sig overordentligt over, at der i Norge endnu er saa megen dansk Broderkjerlighed, at en saadan Normand og Antidaner som Wergeland i Landet selv kan blive saaledes medtaget; — den anden har en stillere og alvorligere Nydelse af at vide Hadet til Friheden saa varmt i dette Land.“ Hermed skal da den gunstige Dom i disse Blade over mit Skrift være forklaret!

Jeg maa dog for *Løiers Skyld* her berette, at jeg paa anden Haand har paalidelig Underretning om, at *Henrik Wergeland* har anraabt den samme *Heimdall* om Hjelp og Undsætning i Striden imod hans Recensent. Dette klinger ret morsomt, naar man ved, at *Henr. W.* tror at tillægge mig en grændseløs Forbrydelse, idet han falskeligt forudsætter, at jeg har søgt at bane mig Vei i Danmark og Sverige.

Prolog.

Mens Norge slumrer i sit Sølvpantser,
og selv hans Aandedræt i Luften fryser,
og hele Folket gaar i lodne Kyser,
og Vand og Blod forkjøler sig og standser;

mens Glæden kun med Granbar sig bekrandsrer,
og Talglys er det Hele fast, som lyser,
og Brystet selv i Ulvepelsen gyser,
og man er lam paa tre a fire Sandser;

i denne Nød man griber Stimulantser,
at Livet ei skal slukne i det Indre:
Man drikker Punsch, forlover sig og dandser.

Jeg har i Sneen lavet nogle Skandser,
en hadrianisk Vagtmur i det Mindre;
her leger jeg med literære Landser.

Med Issen blottet under Polens Nætter,
med Barmen hævet under Bølgens Slag,
med trefold Skumring mod den korte Dag,
staar Norges Klippe mellem vrede Jetter.

Og hvor den tause Vandrer Foden sætter,
han skuer Kraften, hører Kampens Brag;
hist slaar Lavinen Skovens Værn i Kvag,
her raser Elven mod de stille Sletter.

Og ser Du Norge fra det vilde Hav,
hvor Stormens Vælde sig mod Fjeldet kaster,
da tykkes Landet Dig et Kæmpevrug;

se, Skroget sortner fra sin Bolgegrav,
se, Alpens Toppe staa som brudte Master,
hvor Skyen svæver som et Sørgeflag.

Vend da dit Øie mod de blide Flammer,
der blusse evigt frem af Landets Skjød,
med Tusindfryd for Vinternattens Nød,
med Skjønheds Rosenblad for Kampens Skrammer.

Her hvælver Lunden Dig et duftfuldt Kammer,
hvor Klippen dirrer under Fossens Stød;
her hænger Frugten svulmende og rød,
hvor Bræens Jotun med sit Is-Skjold brammer.

Og denne Blussen, denne milde Kraft,
der knytter Sydens Vaar til Vintrens Zone,
er Norrigs Adelskab og rette Glands;

den ædle Styrke kæmper for en Krands,
og Seiren lønner ham ved Skjønheds Trone,
hvor Blomster slynge sig om Landsens Skaft.

Men skal blot Jorden sprænge Isens Skranker,
skal Moderbrystet ene slaa med Varme,
mens Kulden leirer sig om Folkets Barme,
og overskyer Sønneflokkens Tanker?

Skal Aanden ei slaa ud med Vaarens Ranker,
og dele Seiren over Mørkets Harme?
Har da Naturens gaverige Arme
kun Fisk og Jern og Slagtekvæg og Planker?

Og skal den norske Stammes Værd og Hæder
kun søges hist og her langs Fjeldets Sider,
hvor Kraft og Uskyld bygger mellem Faarene?

Ak, det er dog en Skat fra bedre Tider,
en Rest af Saga-Oldets prude Sæder,
en ædel Rust, der holder sig med Aarene.

Hvor Yndets Farveskjær for Øiet lue,
og Kraftens Skygning blander sig deri,
og begges Liv i frydfuld Harmoni
gaar op i Klang og Duft mod Himlens Bue,

hvor alle Magter, der med Rædsler true,
maa tabe sig i Vaarens Sympathi —
hvor findes her det sære Kogleri,
der binder Aanden til den lave Tue?

Er Mandens Hjerte ei det Tryllebæger,
hvor Jord og Himmel med fornyet Pragt
skal blande sig i rene Fantasier?

Hvor gror det Held, der styrker eller kvæger,
naar Kampen ei kan lutre sig til Takt,
og Hvilen ei til stille Melodier? —

Hvo føler ei, at hvad der her beklages,
hvad der gjør Tankelivet armt og smaat,
er, at vi nyde Fænomenet raat,
at Stoffet sluges, hvor det kun vil smages?

Vi spise Udsæd, der fra Agren tages,
og bruges op til Dagens Nødtørft blot;
vi ligne Ødsleren, der lever flot,
for siden dobbelt af sin Sult at plages.

Men Aanden lever kun i fortsat Skaben,
og Stoffet er det ubekvemme Givne,
hvor Funken skjuler sig for Høbens Øie.

Vi se i Stoffet endnu kun det Drøie,
og derfor maa vort Norges Kræfter stivne
i Aands-Defekter som i verdslig Taben.

Se, Fjeldet vinker med de høie Tinder,
men Ingen did paa Gangergriffen rider,
at skue vidt om Land, hvad Tiden lider,
og løfte Nuet mellem Kraftens Minder.

Ak, intet Vingeslag, naar Solen rinder,
kun Taagens Flagren, der langs Aasen glider;
og Klager over byrdefulde Tider,
men ingen Aftensang, naar Dagen svinder!

Og blege Luer selv i Visdoms Haller,
hvor Musen træller for det kjere Foder,
og driver Ploven i den golde Fure!

Se, trindt om Helligdommens snevre Mure-
fremvælde Glemsels sørgelige Floder,
og Laurens ædle Fro i Dybet falder. —

Paa Landet sveder man af alle Porer,
og søger Udvei til de høie Skatter,
til Pynt for Konen og en bylært Datter,
naar Manden er af Bygdens Matadorer.

I Staden Pøbel og Nobless sig morer,
naar Pennekiv og Døgnkrønikers Latter
har flikket sammen et Par ny Rabatter
til gammel Vanes slidte Røkkelorer.

Naar stundom man en større Tummel sporer,
har Himlen sendt os stærke Meteorer,
som Kolera, en afbrændt By, med Mere;

men efter Skrækken sig fra Barmen lister
det stille Længsels-Suk, naar Synet brister:
„Hvor her er flaut! — O, gid der snart kom flere!“

I Hovedstaden kæmper Smaastads-Nykker
med Residentsens Sæder og Manerer;
men ak, Terrainet Parterne generer:
de falde begge to i mange Stykker;

og trods den megen Nutids-Kløgt, man trykker,
trods al den Frihed, her man proklamerer,
er dog den Aand, der egentlig regjerer,
en Pudersky fra Fædrenes Parykker.

Og paa vort unge Nationaltheater
vi høre Musen sukke under Kramper:
„Skal Kunsten være eller ikke være?“

Orkestret sover og Parterret tramper;
paa Scenen staar en Haupt- und Staats-Affaire:
med norske „Greier“, danske Tinsoldater.

En halvdød Hval, der gisper mat paa Land,
og lytter hjælpeløs til Bølgebraget,
et Kaperskib, der slaget er og taget,
er Billeder af stakkels Christianssand.

Dog flyver endnu til den mørke Strand
en kvæstet Seiler-Flok, af Stormen jaget,
og Byen lever kristeligt af Vraget,
og takker Himlen og det salte Vand.

Men Stiftets Engel flyr fra dette Fængsel,
og Arndal vinker ham med Laurbærblade,
med al sin ferske Glands i Sort paa Hvidt;

her har dog Tanken et Slags Takt, en Længsel,
og i et jevnt poetisk Mareridt
dog Drømmen om Pegasers Gallopade.

Blandt golde Klipper gror et lidet Eden,
hvor Bergen skinner søndagsklædt og net,
hvor Mængden mylrer paa den grønne Plet,
mens alle Tanker flyve ud paa Reden.

Her spørges ei om Kulden eller Heden,
og ei om Aands-Bedrift og Folkets Ret;
her Bryst og Hoved er et Regnebret,
her gjelder Fisk foroven og forneden.

Se, Stedet har en grund-forstandig Mine,
hvis Liv er evig bundet til Trafiken;
men den er selvgod, hanseatisk stiv.

For alskens Muser er det dog en Pine
at leve her anstændigt efter Skikken
og i Musæet selv et Pakbod-Liv.

I Trondhjem trumfer man de andre Stæder
med Kjerne-Norskheds pralende Besyver:
En Dukke-Olaf, der sin Vælde lyver
bag Olafs-Skrinets ødelagte Bræder.

Du bolde Trønder med de norske Sæder,
hvor har Du Vingerne, hvormed Du flyver,
hvor er den Skat, hvor findes blot den Styver,
hvormed Du grunde vil din Trønder-Hæder?

Er det dit lærde Selskab til Exempel,
den gamle Ko, der endnu ei har malket,
der nu staar blind og lam blandt Støv og Skimmel?

Mon det er hint vandaliserte Tempel,
som Helte hvælved til en Marmorhimmel,
som Svensken plyndred, og som Du har — kalket?

Naar Lyset graaner i de større Byer,
naar Aanden her er bunden til det Lave,
og hver af dem er egentlig en — Mave,
da kan man spare Ladeplads-Revuer.

Og hvis nu Himlen sendte Manna-Skyer,
da vilde Folket Honningkager lave,
og Staten fik af denne ny Guds-Gave
maaske lidt flere Toldbod-Revenuer.

Men hermed dyrkes ei de golde Egne;
det bliver dog ei nogen frodig Have,
saa længe Dug og Regn blot Jorden fugter;

hegn Marken ind med smukke Gjerdestave,
og dan Dig store Anlæg allevegne!
Et livfuldt Helt gi'r Blomster kun og Frugter.

Vort Hegn er reist; en Engel var tilstede
og vogted det, da Landets Nød var bitter;
og Lykken smilte til det skjøne Gitter,
og drev Dæmonen fra sit Klippe-Sæde.

Men indenfor er ingen rigtig Glæde;
det Heles Liv sig i Detaillen splitter,
og ingen Svada, intet broget Flitter,
kan knytte Bruddet med en varig Kjæde.

Men hvad der vindes ei ved Lykkens Terning,
det Livets Liv, den produktive Evne,
der fordrer Kraften af de spredte Dele,

det Aandens Taktslag i den mindste Gjerning,
der gaar som Nerve i det store Hele,
kan ene fylde Samfunds-Livets Revne.

Hvad Norges Manddom tabte under Dvalen,
da Landets Hjerter slog paa fremmed Bund,
og Løven tæmmedes til Pudelhund,
og fik sin Grød, og logrede med Halen;

hvad Blomst og Frugt der visnede i Dalen,
hvad Rod der raadnede paa Klippegrund,
erstattes ei af nogen plantet Lund,
og allermindst af Døgtrompeters Pralen.

Men Dæmringen i Helte-Ættens Sind,
hvor hvert et Billed halvt i Drømme raver,
den hele Lamhed i vor Daad og Tale,

og Kraftens Ledighed blandt Jordens Gaver,
og Renommistens latterlige Vind,
er mørke Spor af Nationens Dvale.

Hvo mindes ei, det var en skyfuld Vaar,
da Slægten vaktet af sin dybe Blunden,
og Friheds Demant blev saa godt som funden,
og Tvangen knustes som et Potteskaar?

Og skjønt nu Folket stod med krandsset Haar,
var dog dets Tankegang konfus i Grunden,
og Styrken end af Nattekulde bunden,
og Landet egentlig en Odegaard.

Men Staters Aarskreds har et langsomt Lob,
og Norges Vaar er end ei lagt tilbage,
og mangen Spire gjemmer Jordens Skjød,

og Blomsten hviler end i Knoppens Svøb,
og føler Trykket af de kolde Dage,
da Solens første Glimt i Skyen brød.

Og naar nu Vaaren tykkes Dig for gold,
og Alt er Lunkenhed, hvorhen Du skuer,
og Himlen selv med Vinterskyer truer,
hvor Lysets Frøkorn lover mange Fold, —

da peger Klippens Fe mod Hedenold,
og Du ser gyldne Harper, hvasse Buer,
og kloge Hoveder og Hjerteluer
i Bjørnebringer under Kobberskjold.

Men Norge freder end sin Kæmpes Ben,
og bærer Skjoldets drabelige Mærke,
der engang vogtedes af Heltesværd,

og over Høien staar den gamle Sten,
hvor Sagnet svæver som en kvadfuld Lærke
med Morgenlysning paa de dunkle Fjær.

Thi Glandsen, der i Ane-Hallen brænder,
kan ei fortabes, — er en hellig Arv,
der falder renterig til Folkets Tarv,
naar det kan hæve den med voxne Hænder;

og medens Hallen sine Funcker sender
til Aandens Virken og til Plov og Harv.
gror atter Helte-Oldets faste Marv
i klare Hjerner og i stærke Lænder;

og derfor flyver med sit Varsels-Ord
den høie Saga over Fjeld og Fjorde,
og Folket undres ved den sære Klang:

„Din Hjemstavn, Bonde, er en hellig Jord;
hvad Norge var, det maa han engang worde
paa Land, paa Bølge og i Folkerang!“ —

Dog, det er Tid at skifte Melodi —
mit Blik saa Fremtids gyldne Frugter gløde,
og glemte lykkeligt sit Stevnemøde
med Nutids Pral og Styverfænger.

Her skuer jeg en overgroet Sti,
hvor Tidslen hæver sig til Asenføde,
hvor lodne Fauner i Basuner støde,
hvor dunkle Masker liste sig forbi.

Her høres mangan Gang en velment Lire,
men Sværmens Skvalder i dens Tone klinger,
og dens Begeistring er et fromt Bedrag.

Et traurigt Stevne for en Landsesvinger!
Her kryber Fienden allerhelst paa Fire,
og har kun Nerver for et Kølleslag.

Men denne vilde, tankeløse Hær
har dog en listig Talisman, der maner
fra Riddersindets ærefulde Baner
til Prakkerlivet mangt et brugbart Sværd.

Det er ei Kaste- eller Ild-Gevær,
det er ei hvasse, blanke Partisaner,
men ak, et Pjalte-Røv fra Lysets Faner,
hvormed den smykker sine rustne Spær!

Naar blot en Ivrer ser de trende Farver,
det Hvide, Røde og det „høie Blaa“,
da har han strax en overjordisk Gysning:

„I disse Farver bor al Verdens Lysning,
og her er Vingepragt til alle Larver;
for disse Farver maa hver Normand slaa!“

Symbolets Legem kan en Hælvblind fatte,
og følge Strømmen i en banet Retning,
og holde fast ved den konkrete Sætning:
at vælge Huer og forkaste Hatte.

Men kan Du hæve de forborgne Skatte,
og tyde Aanden i Konturens Fletning,
og binde Sfinxen med en aandfuld Gjetning,
og aldrig staa og svimle i det Bratte? —

Og uden denne Kunst hvad er din Kjækhed,
hvad er din Frihed? — kun et Ekkos Klang; —
og al din Svada? — Fibelbret-Sententser;

og ingen Fiende dine Vaaben endser; —
og vil Du endda bruge Sværd og Stang,
da har dit Mod forvandlet sig til Frækhed.

Et Hurraraab, — en Snaps, om aldrig Andet, —
kan i en Fart faa Blodet til at stige,
og bringe Tanken til det lysblaa Rige,
hvorfra man ser med Ørneblik paa Landet:

men Skyen kommer, dunkelgraa og vandet.
skaar om den Lille sine vaade Flige,
og jevnet ud i dette Himmel-Dige,
gaar Geisten ned med Rusk og Regn i Sandet.

Saa lidet gjelder blot og bar Extase.
saa lidet kan den væge for sin Plads.
og aldrig fatter den sin egen Stræben;

men hvor den bruger Pennen eller Læben,
der jubler Mængden ved den gale Sats, —
thi den har selv et Anlæg til at rase.

Se, naar Begeistring sig i Barmen rører,
er den en Kime først, hvis Vext er sen;
hvor maa den kæmpe mellem Sump og Sten
mod mangen Taage, som dens Himmel slører!

Naar nu dens Kæmpen den til Klarhed fører,
og den kan træde, uden Frygt og Men,
for Dagen frem, i Form og Tone ren,
da er den tabt for Mængdens Blik og Ører.

Her har ei Sandsen nogen Lyst og Hvile,
naar den ei fatte kan det Heles Liv;
her findes ingen obligate Kunster.

Skal en Filister græde eller smile,
da maa han vækkes ved et Rap, en Kiv;
for Resten ser han Skygger kun og Dunster.

Skal Følelsen, mens den i Barmen gjærer,
mens den endnu maa kæmpe for sin Flugt,
forcere sig til Ydelse af Frugt,
da fødes store eller smaa Chimærer.

Lad Frugten være Druer eller Pærer,
det bliver dog et mangelfuldt Produkt;
thi overdreven, unaturlig Tugt
gi'r kun Forstening eller hule Blærer.

Den indre Nød forkynder sig i Verket,
det lettest Grebne trænges frem og brammer,
og her er Mængden paa sin rette Grund.

Hvor manganen Stymper tror ei, han har mærket,
at Afrodites Ideal man rammer
med store Øine og en kneben Mund?

H
er raaber vel en Del forrykte Ho'der:
„Skal ei det Høieste sig tvangfrit te,
og er ei Eftertankens dybe Sne
og Hjertets Flammer rene Antipoder?“

Ak, hvad er høit? — og hvad er falske Noder?
Hvor tit var ei det Gjøglespil at se:
Begeistring for en latterlig Ide,
der smugles ind ved Feilgreb eller Moder?

Hvo nævner vel det Høieste i Livet,
der ei maa tænke paa en vunden Kamp,
et Gjennembrud af Taagernes Forsækning? —

Først her blev Frihed Aandevingen givet,
her fødes Flammer uden Kvalm og Damp,
mens Hjertet banker gennem Aandens Tænkning.

Nævn mig et helligt Maal for Mandens Higen,
der ei blev skjændet eller endevendt
i Sværmeriets tankeløse Prent,
i Selvbedraget ved ikarisk Stigen!

Men her skal Alle stryge løs paa Gigen,
og her vil Alle holde Vingen spændt,
og mene, at det lysende Moment
kan dække deres Vaklen eller Vigen.

Naar Himlen letter Mulmet med sin Flamme,
slaar den en Seer med forstærket Ild;
han fatter den med Klarhed eller tier.

Men Spurveflokken vaagner i det Samme,
og nu har dog Mephisto vundet Spil;
nu er han vis paa grelle Parodier.

Trindt i Europa gjærer det og syder,
det løste Ildstof tænder nye Fakler;
den store Mængde næres ved Mirakler,
den øser frit af Bøger og af Gryder.

„Oplysning, Frihed, Fødeland!“, saa lyder
det høie Raab fra Hædersmænd og Stakler.
Blandt Gnister staa de gamle Tabernakler;
det er forbi med rituelle Dyder.

Men hist, hvor Folkeraabet vældigst klinger,
gaar Aandens Lynglimt i de dybe Drøn;
det er et Veir med Mening og med Handling.

Der reises endnu Mur ved Mur, der tvinger
den unge Fønix til en Flugt i Løn,
hvor den vil vise Verden sin Forvandling.

I Norge har vi Lykken paa det Rene;
her er et Liv som i det vide Rum,
og intet Klækkeligt at kives om,
og ingen Handling paa den hele Scene.

Lad Aanden vaagne først blandt Klippens Stene,
hvor Egnen ligger glædeløs og tom!
Den kan ei stænges her af nogen Bom;
her flettes intet Bur af Skovens Grene.

Den ydre Tvang er splittet ad ved Loven,
og Redet hænger luftigt i det Høie;
I gode Fugle, Vingerne prøberer!

Der er et Skrig, en Pladsken-om i Skoven;
men Viingen voxer indenfra med Møie,
mens Næbbet stikker frem og skvadronerer.

Hvo venter her at finde Øiet vakt
for Livs-Principet, for den indre Kilde,
hvor Aandens Frihed vælder klar og stille,
skjult for hver Voldsmands Speider-Blik og Magt?

Men praktisk Frihed er med hin i Pagt,
og uden hin i sit Begreb en Grille,
en Dukke, som vi daglig se at spille
snart i Tom Paynes, snart i Marats Dragt.

Hvor nemt at skjule under dette Raab,
hvad Læben ellers stammer ved at sige:
en Gunst af Nuet, et elendigt Haab!

Hvor nemt at flette Krandsen i sit Haar
i borgerlige, fredelige Krige,
hvor der er Hurra nok, men ingen Saar!

Søg da ei Frihed i den ydre Norm,
hvor indre Lænker holde Dig i Klemme,
og bringe Dig blandt Andet til at glemme,
at der maa Liv i denne døde Form, —

et Liv, der holder sig mod Bjørn og Orm,
der ei blot juble kan med Stormens Stemme,
men og forstaar med Rolighed at tæmme
det skarpe Anfald af en rigtig Storm.

Og søg ei Frihed hos en taaget Skare,
hvis Kraft er idel lamme Attentater,
og hvis Begeistring en forslidt Fanfare, —

hvor Lykken er med Tummelen forbi,
hvor Dorskhed griber alle Kammerater
paa Bunden af et øllet Sværmeri.

Men denne Jubel, dette raske Blod,
hvor hente de sit Støttepunkt, sin Næring? —
Fra Skummet af Pariserfolkets Gjæring,
fra Dityramber til Polakkens Mod?

I lette Spirer af en kraftig Rod,
I gav os dog en kummerlig Belæring:
vi har en Folkefest, der dør af Tæring,
Parterr'-Triumfer i en Fjælebod!

At gaa for Friheden i Kampens Larm,
hvor skjønt! — Men her kan Kampen Dig besjele
og lægge Flammer til din egen Ild. —

Men der vil andre Sjelekræfter til
i Fredens Ro ved Alteret at dvæle
med klaret Blik og Luer i sin Barm.

Betragt det første bedste Manifest
af vore gjæve Friheds-Rigorister,
hvor man vil kontrollere en Minister,
hvad heller hvor en Foged faar sin Rest.

Her skildres Despotismen som en Pest;
mod Don Miguel'er er man yderst bister,
og sender ud til Lysets Antikrister
et Alvors-Ord, en tordnende Protest, —

en kraftig Røst hos Tyrken eller Paven,
en tosset Klingklang mellem Thules Folk,
hvor Barnet remser Dig en slig Tirade.

Men Hoben skynder sig med Egeblade
til Friheds Talsmand, til Nationens Tolk,
og fletter Løvet omkring Narrestaven.

Ak, denne vamble, slappe Rhetorik
er Kvintessentsen i de bitre Drammer,
der slukke skal vor aandelige Jammer:
vort djerve Sprog, vor Kløgt i Politik.

Den gav os, efter andre Landes Skik,
et Par massive, rummelige Rammer,
hvori man skiller ad de tvende Stammer:
servile Folk og dem, der holde Stik.

I Mænd, der sidde i den høire Ramme,
og tænke frit, og sværge. naar I vil,
at Tyranni og Vold skal styrte sammen, —

til Venstre hører I et Ja og Amen;
men man er kjed af Eders Abespil,
og, tænk, man tror engang at se Jer tamme.

Her bragte Friheden, hvad mindst man venter:
Censur, — men paa en let haandterlig Maade;
thi Løst og Fast, det Tørre med det Vaade,
vurderes med de samme Instrumenter.

Og om Du høvler, hamrer, eller prenter.
og om Du løser Alchymiens Gaade,
dit Verk er spildt og domfældt uden Naade,
hvis Du ei først et Hurra-Ry Dig henter.

Og har Du en af Skriger-Choret saaret,
da har Du Krig med hele Kompagniet. —
Tør Du vel møde dette Slags Dravat?

Enthusiasmen trækker Dig ved Haaret:
„en Rojalist, en Ven af Despotiet!
Op frie Normænd, frelser Eders Stat!“

I plumpe Raab fra Tølperen og Taaben
skal Fædrelandets Stemme aabenbares? —
Og Fædres Kraft skal hævdes og bevares
i trivielle Raaheder af Hoben?

Du ler maaske ad hele Flokkens Raaben,
og mener, her kan Kræfterne bespares. —
Det er for silde, — Marken maa forsvares,
og Rusten gnides af de gode Vaaben.

Det er for sent at negte eller dølge,
hvad fornem Taushed bragte for et Gode,
hvad Seir den travle Skriger-Hob har vunden.

Vi se den bedre Mand med Strømmen følge,
skjønt denne Norskhed gjør ham flau tilmode;
thi Skriget dominerer os i Grunden.

Hvad er din Mening paa de mange Tunger,
 o Fædreland, Du skjønneste blandt Navne? —
 En Haandfuld Stormvind i de trygge Havne,
 en Lettelse for Svirebrødres Lunger,

et Litani, som Egoisten sjunger,
 naar han sit eget Kontrafei vil favne,
 det hæse Uveirs-Klynk fra Fjeldets Ravne,
 et evigt Hunger-Skrig fra Ravne-Unger; —

en Harpelyd, — hvor Brystet eier Streng. —
 der løser Skjebnens grelle Dissonantser,
 og hæver Manden over egen Smerte;

hans Blik som Lynglimt gjennem Mulmet trænge,
 hans Værge tryller sig til tusind Landser,
 et Sekels Livsstrøm banker i hans Hjerte.

Er det da nok, at norske Tunger prale
i aandløs Hovmod med en Lyd, et Navn?
Gjør Du en Løve-Daad, en Skjoldvagts Gavn,
fordi Du dasker med en Løve-Hale? —

Kan Klippens Fe ei til dit Hjerter dale,
har Du ei hvilet i den Høies Favn,
og deler hendes Sorrig, hendes Savn,
da er din Jubel kun en fjantet Tale.

At gaa Ideens Nøgenhed paa Klingen.
og pynte den med Stads, som Du maa borge,
og lade Carlsvogn eller Nordlys tindre,

ak, Dette rører og begeistrer Ingen.
Vil Du med Varme skildre gamle Norge,
maa først et Billed leve i dit Indre.

Hvad Skvalder høres ei fra Klippemuren
om Norrigs Odelsmænd og Friheds Lykke!
Man tror, det gjelder her at kunne trykke
jo mere Vind desbedre gennem Luren.

Skal Norges Storhed prises i Naturen,
da maies Klippen ud med broget Smykke,
der trumfes frem et Nürnberger-Stykke
med Farveklatter udenfor Figuren.

Skal denne Tomhed Dig med Kraft besjele?
Kan disse Lur-Stød, disse raa Gestalter
dit Hjerte gribe, trylle dine Sandser?—

Ak, Hoben henrykt om sin Guldkalv dandser;
de fordre kun en Dukke og et Alter,
og Formler, naar de juble eller knæle!

Og uden Kraft og uden mandig Tanke
henstirrer Mængden paa de stærke Fjelde,
og krør sig af et ubegrændset Vælde,
hver Gang den sidder der og rider Ranke,

og ser ei Skyggerne, der tause vanke,
hvor Dvergeflokken støier med sin Bjelde.
De gjæve Helte kunde Jetter fælde;
for dem var Klippen en Turnerings-Skranke.

Vi prale med de rustede Trofæer,
vi prale med vor Jord og med vor Himmel,
vi pukke paa en Kraft, hvoraf vi kues;

og fra vor vinterlige Klippestrimmel
den halve Verden tappert vi bebæer,
og gjøre Vind, hvor dog vi burde blues.

Hvo føler ei, med Hjertekraft i Barmen,
ved denne grove nationale Bram
en Mindelse af Vemod og af Skam,
en Vammelhed, der griber ham i Larmen?

Et Surrogat er Jubelen og Varmen,
et Vildheds-Surrogat, hvor man er tam,
en Søndags-Rus, hvor man er hverdags-lam
med Vand i Hovedet og Træ i Armen.

Thi jubles skal der, Folkets Røst skal høres,
den frie Normand maa sin Tid forstaa,
og ruste sig til kommende Attakker.

Men da man nu har Møie med at røres,
saa ta'r man dygtigt ind at svede paa
„for Kæmpers Fødeland.“ for „Sne og Bakker.“

Det er en gammel Skik, at Normænd hædres,
om ei for egen Kraft — for deres Lands,
at de et Rygte har til lands og vands,
om ei for egen Daad — for deres Fædres.

Men denne Glands er dog kun laante Fjedres;
nu gjelder det at vinde selv en Krands,
at stille roligt for den indre Sands,
hvad der maa vækkes, skabes og forbedres.

Thi hvilket Land har ei en fordums Ære,
et Glimrepunkt i Folkehavets Strøm,
hvor det har blomstret, hersket eller truet? —

O, det er Minder, straalende og kjere;
men intet Billed i den store Drøm
erstatte os Fortabelsen i Nuet.

Her kommer en af Norskhedens Forfegtere
og raaber: „Holdt! Hvo taler om Fortabelse?
Just nu arbeide vi paa Norges Skabelse,
jeg og de andre Folkesagens Vægtere;

„Men derfor er' vi stadige Fornegtere
af Alt, hvad der ser ud som Efterabelse,
af Hins og Dennes skjændige Forgabelse
i fremmed Kløgt og hvad der ei er ægttere.

„Den sande Kraft bor kun i Norges Klipper;
Selvstændighed skal være al vor Tragten, —
en Bom for tydske, danske Discipliner!

„Kun norske Meninger og norske Miner,
og Stoffet norsk i Sjelen og i Dragten,
og norske Nymfer i de norske Kipper!“ —

Hvad der er billigt her, er let at gjette.
Vi la'r det hvile uden al Protest;
med hver en Sats i dette Manifest
har neppe Nogen Lyst at gaa i Rette.

Men hvad der her Anledning gi'r til Trætte —
skjønt Gud skal vide, Taushed har det bedst —
er blot Tendentsen i den norske Blæst,
den Aandens Kvarantæne, man vil sætte.

Jeg hører sige: „Sagen er indlysende;
det Hele er et latterligt Projekt;
her maa Kritiken skamme sig og vige.“

Kritiken, Kjere!, har et vidtstrakt Rige, —
ei altid bruger den sin Demant-Vegt;
her er den blot advarende og kysende.

Daarskab er tit en let Efemeride, —
den flagrer, morer sig en Dag, og dør;
men under Mørkets hemmelige Slør
har den sin Yngel stille lagt til Side.

Familien vaagner, flagrer om saa vide,
og skyder ned paa mangt et luftigt Rør.
Nu mærker man, man har seet Dyret før;
til Slutning maa man Snyltegjesten lide.

Derfor bør Dyret ryddes ud i Tide, —
om det er flygtigt, lidet eller stort, —
om det er nok saa nydeligt at se til.

Det nytter lidt at gruble og at stride,
naar Flue-Sværmen farver Himlen sort; —
da er det Tid at lægge Ak og Ve til.

Hvor først Besindighedens Rø sig fjerner,
der er man døde Fix-Ideers Rov;
man ser ei Træerne for lutter Skov,
man knuser Nødderne med Skal og Kjerner.

En Patriot fortæller, at han værner
om Landets Kraft, hvor Fyren blot er grov, —
og vrager Aandens Nektar med en Lov
af Tanke-Finkel fra Kartoffel-Hjerner.

Hvad gi'r ham Mod til dette Slags Haandtering,
til denne Rutten med elendigt Foder?
Hvad skaffer Ører til hans tomme Ord? —

Først Fluesmekkers Mangel i vort Nord,
saa Fluernes og Skruernes Formering
i don-ranudisk-bremenfeldske Ho'der. —

„Selvstændigt,“ raaber man, „skal Norge være;
til dette Maal vor Kvarantæne sigter,
og hvad Du tænker, taler eller digter,
skal spire frem af denne Norskheds-Lære!“ —

Ved I da ei, I Støtter for vor Ære,
at kun igjennem stadige Konflikter
kan Kraften skærpes, til den aldrig svigter
i Døgnet's Larm, som i den høie Sfære, —

at ei Selvstændighedens Ros kan vindes,
fordi man sidder bjerget bag en Mur,
hvor intet Sværd og ingen Kugle rammer, —

saa lidt som Skovens Fugl, hvis Vinger bindes
til Sikkerheden i et snevert Bur,
kan rose sig som Herre i sit Kammer?

I sætte Norge høit blandt Jordens Riger; —
men ak, hvad er dets Hæder og dets Magt,
naar de maa sikres ved en Amme-Vagt
som svage Børn og uerfarne Piger?

Og den Selvstændighed, hvortil man higer, —
hvor grundes den, naar, grændseløs forsagt,
man finder Landets Inderste for svagt
til Stof, hvormed Kulturen os beriger?

Man frygter, at de udenlandske Aander
skal mærke os med udenlandske Stempler,
og slette ud vor norske Karakter.

Men heri er — hvad Gud og hver Mand ser —
en Angst, som naar i Drømme man sig vaander;
Jeg vil belyse Sagen med Exempler:

Her er en Have med diverse Planter,
og mellem dem sig Bie-Kuben hæver;
men Haven er den travle Flok for snever.
Den flyver ud til alle Verdens Kanter,

til Egnens Roser, Liljer, Amaranter;
og mens den stadigt mellem Blomster svæver,
den henter Duggen, der i Kalken bæver:
Safirer og Rubiner og Demanter.

Men naar det brune Nektarstof er vundet,
og Kagen nydeligt i Kuben stilles
ved Taffet hos den underfulde Dronning,

da er det Brogede med Et forsvundet,
og Havens Frugt kan ei fra Markens skilles:
det Hele har forvandlet sig til Honning.

Men er der Livs-Kraft i vort Norges Bringe,
— og uden det er Resten Narrerier —,
da maa hans Tanker flyve ud som Bier,
da kan ei Fjeldets Jettemur ham tvinge;

men hvad han søger med den lette Vinge,
er Verdens-Livets friske Melodier.
der bringe Hjertets gamle Fantasier
og glemte Strengte atter til at klinge.

Og efter Farten til de fjerne Lande,
hvor nye Syner ham imøde tindre,
er Hjemmets Billeder ham mere klare.

Lad Tonerne og Farverne sig blande,
den friske Livs-Kraft maa sig dog bevare,
og norske Verker gaa fra Norges Indre.

Hist staar et Æbletræ, hvis Grene flette
i sære Vinkler sig og stærke Bugter, —
som Solen varmer og som Regnen fugter;
men Safterne i Træet sig fortætte,

og Æblerne er bitte smaa og slette.
Det er den vilde Skov-Naturs Produkter,
et evigt Rodskuds kummerlige Frugter,
som hverken smage liffigt eller mætte.

Men sæt en Podekvist blandt Træets Grene,
en liden Spire fra Hesperiens Haver;
da vaagner Stammens hemmelige Kræfter,

og Grenen strækker sig med smidig Sene,
og Kronen smykker sig med Iduns Gaver,
som Du og jeg med Glæde griber efter.

Men Kraft-Chimærer drive om i Blodet
hos denne Norskhedens Filister-Kaste;
her er det Lov, den søde Frugt at laste,
og derfor maa ei Træet være podet. —

Ak, det er ude med Berserker-Modet,
og hvor det findes, er det let at baste,
og Ho'derne staa meget mere faste,
skjønt Ingen bærer Gryder mer paa Ho'det.

Hvad nytter det i Aands-Bedriftens Dage,
at man i lodne Dyre-Huder smutter,
mod tvende Verdner vaklende som Sivet? —

Vi kan ei løse os fra Verdens-Livet,
og saadan vender Kraften ei tilbage;
den gaar ei mer med Raaheds Attributer.

Man glemmer over fædrelandske Griller,
hvad der staar klart igjennem alle Tider,
at Folkets Aands-Liv eier tvende Sider,
som kun en Sværmer fra hinanden skiller:

dets Rod i Moderjorden fast sig stiller,
der henter det sit Præg blandt Individier;
men Altets Lysstrøm over Kronen glider,
og Kronens Løv i Lysreflexer spiller.

At holde trofast Karakteren hellig,
og stræbe kjækt mod Universets Skjønhed,
for denne rene Lov hver Mislyd tier;

hvor disse Kræfter slynge sig i Fællig,
der er man tryk mod Livets Ironier:
forskruet Kraft og overdreven Grønhed.

Det er da Daare-Verk at ville hemme
med kraftløs Haand Skidbladner i sin Gang;
det staar ei stille ved Sirene-Sang,
det la'r sig ei af noget Vagtskib skræmme.

Og om vi nu forskandsed os her hjemme,
vandt vi da ægte Norskhed i vor Tvang? —
Ak, fremmed Frugt gror alt paa Norges Vang,
og fremmed Visdom i vort norske Nemme.

Selv Du, der præker Kvarantænenens Lære,
sig, er da Du en norsk Original,
hvor Du er ivrig, patriotisk bister?

Du gjærer med, mens Verden er i Gjære;
Du er blot mere hoven og fatal:
en norsk Kopi af fremmede Kopister.

Og her endnu et Overblik paa Horden:
en Del for Alvor arrig er og hed,
en Del er bare for Kommercen med;
det hele Korps er uden Takt og Orden.

Et Halvsnes Tyre trave foran Hjorden,
og stanger om hvert Gjerde og hvert Led;
thi Alt skal nivelleres, trampes ned,
til Alt er fælles Mark og Græsbund vorden.

Og om vi tage bort Allegorien,
gi'r Flokken os et Hverdags-Fænomen
af hul Begeistring ved en klangfuld Glose.

I Aandens Dybde ligger skjult Værdien;
men Navnet er blot Daarerne til Men,
et indbildt Lys, der leder til en Mose.

Jeg frygter her, at en og anden Læser, der ei blot fremad ser, men og tilbage, skal møde Autor med den slemme Klage, at han for meget dvæler ved Fadæser:

„Man lider nok, at Næsten gives Næser, man gider gjerne være med at vrage; men her er andre Ting at varetage end denne Smule Nordenvind, der blæser.

„Det er en Overgang, som meget Andet; og Statens Aarstid selv er Grund til Blæsten. Her er jo rig Anledning til Opbyggelse:

„Trafikens Fremgang vide om i Landet, og Storthinget, Forfatningen for Resten, og Kongsbergs Flor, Finantsernes Betryggelse.“

Ak, jeg er blind for denne ydre Røre;
jeg søger Hjertet til de spredte Lemmer,
jeg kan ei samle disse brudte Stemmer,
mens Grund-Akkorden viger for mit Øre.

Jeg ved, at Vintren giver herligt Føre,
at dette Planke-Driften meget fremmer,
at Malmen heises fra de dybe Gjemmer,
at der er Levevei ved Garn og Snore.

Men heri øiner jeg endnu kun Haanden,
der snapper, hører med hvad Himlen sender,
og stødes frem af Elementers Krig.

Men uden Enhed, Fyrighed i Aanden,
og uden Dannekraft i travle Hænder,
er gamle Norge kun et sminket Lig.

Og Thinget — o, jeg bøier mig ved Navnet:
et Oldtids Minde, en profetisk Røst,
en Daab for Hjerterne til Alvors-Dyst, —
en Sum af Goder slutter det i Favnet;

men end er det et Udtryk kun for Savnet
af hine Kræfter i vort Norges Bryst,
der skal forene Bjerg og Dal og Kyst
til Et i Stræben, Villien og Gavnet.

At vaage over Fædrelandets Love,
at sørge for, at ei en Hvid forlises,
er smukt, betryggende for Folkeheldet;

men det er skjønnere med Aand at vove,
at slaa med Moses' Tryllestav paa Fjeldet,
skjønt Nyttten ei kan gribes og bevises.

Sku over Landet med opmærksomt Øie!
og negt da ei, at denne Norskheds Blæst
har efterladt en Smitte, et Slags Pest,
trods Kolera forsmædelig at døie.

Man finder Folk, hvem Sygdoms-Griller boie,
skjønt hver af dem er kraftig som en Hest.
Men her er Synet af en Narre-Fest
af Syge, som i Sundheds-Drømme støie.

At Scenen er en Overgang, er troligt;
imidlertid maa Kræfterne forspildes,
og Stykket dog til Slutning pibes ud.

Hvor kan da Blikket være blidt og roligt,
mens Norges unge Morgenrøde hildes
i dette Slør af Taager og af Slud?

Vel har vor brogede, konfuse Tid
politisk Lapsathed i alle Lande,
og overalt sig Parodier blande
i Tidens gode, alvorsfulde Strid.

Men intetsteds er man saa nær paa Glid
til Infamien ved en lurvet Bande,
der blot i Medhold af en Tyrepande
og indre Raahed kaster sig i Splid.

Man taaler Puf, man mores ved Excesser,
man ynder selv den djerve Harcellist,
naar der er Vid i Larmen eller Skosen;

men hvor man sidder med en Eisenfresser,
der slaar i Bordet, „snakker rent af Posen“, —
ak, der gaar Tiden væmmeligt og trist.

Var her en Kamp, ak blot lidt Vaabengny,
en Smule Vagtfyr mod Korsarers Flokke!
Man kunde jage dem med simple Stokke,
og sove, til de nærmed sig paa ny.

Men nu har Troppen ordentlig et Ry,
som Ingen gider prøve eller rokke;
og derfor kan den Hjerne forlokke,
og drive Hvervingen i Bygd og By.

Og derfor tør den dække sig med Sminke
af, Herren ved hvor mange, høie Dyder,
og blande Gift, og øve List og Vold.

Og se, nu priser man den værste Sinke,
og Æretyven, og den vandle Skryder,
der fæster Friheds Navn til Avinds-Skjold.

Var her, ved Siden af den vilde Støi,
en ordnet Leg, ei blot for Gadedreng,
og over Taagerne paa Sump og Enge
blot en og anden smukt bebygget Høi;

var her, hvor Stemmen falder plump og drøi,
et Nyn af Vellyd, nogle rene Streng,
og mellem Fuglene, hvis Vinger hænge,
lidt Glæde ved et Vingepar, der fløi; —

o, mangan Klage skulde da forsvinde,
og mangan Daare høre op at rase,
og mangan Længsel øine sit Asyl,

og ile til den smilende Oase,
hvor der er Palmer, og hvor Kilder rinde,
og glemme Ørknens Traurighed og Hyl.

Men her dit Øie møder allevegne
den blinde Iver og den sløve Skik,
og Aandens Glæder dæmre for dit Blik
lig smukke Eventyr fra fjerne Egne.

Om alle Farver, alle Luer blegne,
om alle Harper, hver Seraf forgik, —
velan! med Vegten af et døsig Nik
vor norske Ro, vor Fasthed vi betegne.

Vi føle Kulden isne vore Lemmer,
vi strække som Polypen vore Arme,
naar Strømmen viser os et Søverskjæl;

men ak, som den, os Klipperiften klemmer,
vi ane Dybet, høre Bølgen larme,
men kan ei svømme i det klare Væld.

Omsider gaar selv Længselen til Grunde,
og man er Borger, Embedsmand, Forpagter;
man har det hedt med Skjøder og Kontrakter,
og skaffer Brødet til Familiens Munde.

Og Maverne bli'r mer' og mere runde,
og Hjerneerne gaar mer' og mere agter,
og Aandens Higen heder „Daare-Fagter“. —
Se, dette er de Grundige og Sunde.

Og naar der stundom svæver hid fra Syden
et muntert Alfechor i Rhythmers Dands,
man føler kun, at de er Penge krævende;

man dreier Øret af og til mod Lyden.
men sætter Skodder for den indre Sands,
og har i Grunden Medynk med de Svævende.

Men mangan Aand, der slipper Hobens Tridt,
og mangt et Hjerte, hvori Himlen daler,
staar under Klippen med Prometheus-Kvaler,
og ser sig lænket til den raa Granit.

Og mangan Genius har Lænken slidt;
men først naar Sydens Vaar hans Hjemve svaler,
og først naar Verden om hans Storhed taler,
faar den Forviste et Slags norsk Kredit.

Vi maa til Verdens Lys vor Straale skatte,
skjønt her er taaget Luft og halvklar Tid,
og alle Spirers Hjerteblade matte;

men Savnet selv kan vi endnu ei fatte:
vi prale kun, naar Glandsen rækker hid,
med dette Tab, som Intet kan erstatte.

Hvert Aandens Barn, der gi'r en Lyd, et Muk,
er alt i Fødslen her forknyt og knækket,
og, udbasunet, sværtet, eller gjækket,
det svage Nor er ligefuldt kaduk.

Selv om dets Stigen virkelig er smuk,
det maa dog ned igjen, med Vingen stækket,
for i en Sump, og mellem Padde-Kvækket,
at drage ubegrædt sit sidste Suk.

Men hvad der kryber langs den slagne Vei,
og hvad der mere vælter sig end falder,
se, dette ved at holde sig i Live;

thi her har Hoben just sin gyldne Alder,
og derfor la'r den sig til Skat beskrive
ved Synet af sit eget Kontrafei.

For Alvor snart, og snart igjen af Kjede,
man spørger dog hinanden af og til,
hvorfor da Intet rigtig trives vil
i vore aandelige Urtebede,

mens alskens Frø, der gror lidt længer nede,
hvor Luften ei er meget mere mild,
kan bære Frugter, give Farvespil,
og drive i det Hoie og det Brede? —

Man undres over, at vor Stats Forfatning,
der dog skal give os fornyet Liv,
ei vækker Sandsen for sublime Glæder;

man har dog Følelse for Folkets Hæder,
man savner stundom dog lidt Tidsfordriv, —
og Politik er hele vor Erstatning!

Hvad Jorden skatter som sin bedste Pryd:
den Trylleverden af dens Smil og Taarer,
der vækker Jubler, eller saligt saarer,
i rene Kvad, i Harmoniers Lyd, —

o, denne Strøm af Vemod og af Fryd
maa rulle først igjennem Folkets Aarer,
før Brages Visdom sine Præster kaarer,
før der i Nord kan danne sig et Syd.

En Strøm, hvor Hjerternes de spredte Kilder
forener sig og mod hinanden banker,
og hvori Himlen sine Straaler tømmer, —

saa er et Folks Begeistring; den kun stiller
de høie Billeder for Skaldens Tanker,
kun den kan bære ham, den djerne Svømmer.

Og derfor kan ei Friheds-Raabet vække
det sunkne Liv, og give Aanden Vinger,
før det fra Folkets Hjerterødder klinger,
og sprænger Barmens vinterlige Dække.

Lad Individet sine Arme strække
mod Drømmens Fe, der Strengeligen bringer, —
ak, Kulden stivner dog hans Barm og Finger,
før han er færdig med sin Tonerække.

Thi kun i Dagen, mellem Blomsters Duft,
hvor Engen lytter, hilser ham velkommen,
er Skaldens Hjem; der bygger han sin Hytte.

Men hvor man ynder Piben kun og Trommen,
hvor Egnen trykkes af bæotisk Luft,
der maa en Sanger tie, eller flytte.

Men ei blot Sangeren har dette Kaar;
han er den første kun, der høit forkynder,
at Aarets rige Herlighed begynder,
at det for Alvor nu er blevet Vaar.

Hver Aand, der modigt sig en Bane slaar,
og med sin Higen imod Maalet skynder,
høit over Alfarveiens Køer og Mynder,
paa Folkets Arme hævet did kun naar.

Jeg ligner Folket ved et kraftigt Træ,
der stræber, lever for sin Blomsterskat,
i Sydens Glød, som nærmere ved Polen;

det samler Lys ved Dag og Dug ved Nat,
det giver Blomsterknoppen Ly og Læ,
og hæver Blomsten freidigt imod Solen.

Bort da med denne jammerlige List,
at dække, under pralende Bravader
i tomme Skrifter eller tomme Gader,
den norske Lunkenhed og Statens Brist!

Thi Skuffelsen har kun en stakket Frist;
men lange Tider væmmes ved og hader
den grove Kvalm, de affekterte Lader,
der daared Folket, øded Kraftens Gnist.

Men vil man stræbe, vil man fremad skride,
da maa man hærde sig mod Døgnets Røst,
og gribe Vaaben, skille sig ved Rangler;

og fremfor Alt maa man sit Standpunkt vide,
og skue kjækt dets Farer og dets Mangler,
og dernæst kvæge sig ved Haabets Trøst.

O, mangt et Gny, og mange vrede Klager,
der bryde frem i stormende Bombast,
naar Landet rammes af et Øiekast,
et listigt Smil fra Politikens Drager,

er tomme Ord og løierlige Sager,
før Folket føler sig i Sadlen fast,
og skyder sikkert, hugger djervt og hvast,
og vinder Kornet af sin egen Ager.

Thi om man Loven selv ved Altret vier,
det kan ei værne den mod Brist og Farer,
mod Lumskheds Rænker eller Vældens Skaft;

den stærkeste af alle Garantier,
der evigt frisk og sikker sig bevarer,
maa Norge vinde i sin egen Kraft.

Og dette Ord vil føles varmt og klart,
naar det som Mundsveir først er gaaet over,
naar ingen Pøbelhøvding længer vover
i Landets Navn at plante sin Standart.

Da vil det sandes, blive aabenbart,
at Statens Frihed ingen Frelse lover,
før den har vakt den Folkehob, der sover
mat i dens Skjød og tror sig vel bevart.

En Leder maa den vorde gjennem Ætten,
lig Tryllegrenen, der faar Liv i Haanden,
og peger sikkert mod det dybe Væld,

at gylden Sæd kan voxe rigt paa Sletten,
at Norges Son kan fryde sig i Aanden,
og træde ud af Skyggen fra hans Fjeld.

H
er er et Glimt af Morgenrødens Flamme,
her lad mig atter hæve Taagens Flor,
og skimte Dagen i vort dunkle Nord,
og glemme Billedet i Nuets Ramme!

O, der er Haab ved denne prude Stamme,
der eier Sønner end af Tyr og Thor,
hvor Kraftens Spire i det Indre gror,
skjønt alle Lemmer endnu synes lamme.

Se, det er Natten, som med Dagen kæmper,
der bringer Slægten denne halve Blunden,
hvor Øiet aabnes, lukker sig igjen.

Og Vindens Susen gaar i Granelunden,
og Taagesløret Morgenrøden dæmper, —
da er det let at sove Morgnen hen.

Men Dagen stiger, Søvnens er forbi,
den snevre Verden lukker sig og svinder;
den Vaagne hæver sig mod Fjeldets Tinder,
og kaster Øiet fra den steile Sti.

Da dvæler han med stille Sympathi
ved Sølvfloden, der i Dalen rinder;
men snart hans Blik vil ile uden Hinder
mod Horisontens hele Trylleri.

Det store Billed af den rige Dag
forjager Drømmens Blendverk af hans Hjerne,
mens Ætherstrømmen bølger i hans Bryst;

thi der, hvor Blikket rækker Sjølund's Kyst
og Kjølens sidste Bakker i det Fjerne,
først der det skuer over Hjemmets Tag.

O, som en Yngling blussende og kjæk
skal Ætten voxte bag de høie Fjelde,
naar mangan Jette synker hen af Ælde,
der nu staar rank og truende og fræk.

Paa røde Val, og paa Fregattens Dæk,
dens Arm skal minde om Normannens Vælde,
og lade Sagabogen atter melde
det gamle Heltenavn for Seir og Skræk. —

Hvad nu er Ord skal engang vorde Daad,
hvad nu er taust skal finde stærke Munde
i Thingets Sale og i Templets Buer;

hvad nu er Larm skal blive vise Raad,
og visne Ho'der byttes om med sunde; —
hvad nu er Glimt skal engang vorde Luer!

„Thi Glandsen, der i Anehallen brænder,
kan ei fortages, -- er en hellig Arv,
der falder renterig til Folkets Tarv,
naar det kan hæve den med voxne Hænder;

„og medens Hallen sine Funker sender
til Aandens Virken og til Plov og Harv,
gror atter Helteoldets faste Marv,
i klare Hjerner og i stærke Lænder.

„Og derfor flyver med sit Varsels-Ord
den høie Saga over Fjeld og Fjorde,
og Folket undres ved den sære Klang:

„„Din Hjemstavn, Bonde, er en hellig Jord;
hvad Norge var, det maa han engang werde
paa Land, paa Bølge og i Folkerang!““

Tilegnelser med Norges Dæmring.

(1835).

1. Til J. L. Heiberg.*)

Min Mo'r er Datter af en Cammermeyer,
 og han var gift med Deres Faders Tante;
 og tro mig, blandt Kognaterne, jeg eier,
 er denne Dame mig den mest pikante.
 Jeg venter, at De Tankegangen gjetter:
 Hun gjør Dem efter Kjødets til min Fætter.

O, gid De fandt, naar her De bruger Sonden,
 blot nogle Glimt af Fætterskab i Aanden!

*) Dennes Svar, som Tilegnelse til Welhaven med Alferne, findes i J. L. Heibergs Samlede poetiske Skrifter (1862) IX. S. 477.

2. Til Christian Winther.

Til ham, der spiller paa Harpe,
omskygget af Bøgens Krands,
saa Brasen, Karuds og Karpe
maa lege med deres Svands, —

fra En, der spiller paa Lire
af Sorg i en bagvendt By,
saa Hunde paa To og Fire
maa hyle i vilden Sky.

Høistærede Christian Winther!
Gud give, jeg var hos Dem!
Man hugger mig snart i Splinter
i Frihedens gamle Hjem.

3. Til Josephine B.

Mens Hadet søger mig med giftig Harm,
mens man mit Skrift forkjætrer og fordømmer,
opstiger dobbelt livligt i min Barm
mangt ædelt Billed, hvorom Hjertet drømmer.
Da ser jeg Deres, ser Dem, klar og varm
af Aandens Liv, som over Taagen strømmer;
da tænker jeg, — og glæder mig ved Krigen —:
Hun vil forstaa din Kæmpen og din Higen.

Til Provst Nils Hertzberg.

I Anledning af Ytringer i Fortalen til hans Selvbiografi.*)

(1835).

Jeg fik, til Svar paa en frimodig Tale,
brutale Ramaskrig fra hver en Egn;
jeg ved, at dette er et Tidens Tegn:
her er jo Dæmring; Hanerne maa gale.

Det Værste havde jeg endnu tilbage, —
en Gubbe kommer, rystende og veg,
og hæver Stemmen i den vilde Leg,
og bliver grum paa sine sidste Dage.

*) Se Fortalen, Side VI, til „Oversættelse med Anmærkninger af det Interessanteste af *Excursions in New South-Wales, Western Australia and van Diemens Land during the years 1830, 31, 32, 33.* By Lieut. Breton, R. N. London. Richard Bentley. New Burlington Street. 1833. Med Fortegnelse over hvad Oversætteren har ladet trykke, og hans Selv-Biographie, ved N. Hertzberg, Provst, Sognepræst til Kingservigs Kald, Medlem af norske Videnskabers Selskab i Trondhjem, Ridder af Dannebrog-Ordenen. — Bergen 1835. Trykt i C. sal. Rodes Bogtrykkerie.“

Ved Gravens Bred, han bryder Dødning-Freden;
han maner frem i denne sære Dyst,
mens Anathemet slynges mod mit Bryst,
min bolde Fader, der i Gud gik heden.

Hvad vilde Du, Du sølverhvide Hyrde,
i djerne Rovdyrs og Banditers Flok?
Se, Aftensolen skinner paa din Lok, —
er Du endnu ei træt af Kampens Byrde?

O, Du har glemt, at Striden for det Gode
er evigt ny og vekslede i Art;
nu er der Jagt med flyvende Standart,
hvor dine stive Grenaderer stode.
Og derfor Skinnet din Betragtning daarer;
Du hader Væsnet for den nye Form, —
ak, Du var selv min Sidemand til Storm,
hvis der var Ungdom nu i dine Aarer.

Hvad kan Du melde om et larmfuldt Old,
der fødes, mens Du bøier Dig mod Graven?
Du kan ei tyde Runen paa dets Skjold;
dit Blik er sænket over Vandrestaven.
Hvad kan Du melde i din Aftenrødes
omhegnede og skyggefulde Ly
om denne Kæmpen mod en splinterny
og maroderende Kroat-Revy,
hvorved dit Norges Agerspirer dødes? —

En Oldings Liv, det sidste Blus af Lampen,
er helligt som en Offerlues Glød; —
den unge Kraft, der blusser karsk og rød,
og paa sin Vagt vil trodse Storm og Død.
er ikke mindre hellig under Kampen.

Hvor kunde Du, der signede de Unge,
og vied dem i Templet med din Bøn,
forherlige, med Giften paa din Tunge,
en Faders Daad til Pine for hans Søn?
— O, han er over mig i mørke Dage,
og til min Strid han viet har mit Sværd;
han lærer mig Forsoning mod den Svage,
der lod sig daare til en mundkaad Færd.

Fordi jeg tror, Du har en ærlig Mening,
og lod Dig skuffe kun af Døgnets Røst;
fordi der er en elskelig Forening
af Freidighed og Varme i dit Bryst;
fordi Du var et Lys for dine Fjorde;
fordi Du brænder for vort elskte Land;
fordi Du ikke vidste, hvad Du gjorde, —
har jeg tilgivet Dig, Du gamle Mand!

Til Venner og Fiender.

(1835).

Da jeg følte mig inderlig tvungen til at nedskrive det Digt, hvorom man nu rives, forudsaa jeg klart, hvad jeg for denne Sag vilde have at gjennemgaa, og den sikre Rolighed, hvormed jeg nu betragter Hadets og Ensidighedens blinde Rasen mod mit Skrift og mit Navn, var allerede erhvervet længe før den ved disse Haandgribeligheder sattes paa Prøve.

Jeg er ingenlunde uvidende om, at det har lykkets mine Fiender hist og her at neddrage mit Rygte til deres egen urene Sfære; men jeg skal ikke et Øieblik opholde mig herved. Der ligger her ingen Magt paa Individet; jeg kan ikke tabe af Sigte, at den Sag, jeg forfægter, ei er min egen, — og denne min Resignation skal bidrage til at udrydde hin gamle Dumhed, der konfunderer Sandheden med dens Forsvareres Anliggender. Man maa da ei undres over, at jeg lader disse smaalige Fabler, der af rædde Anonymer

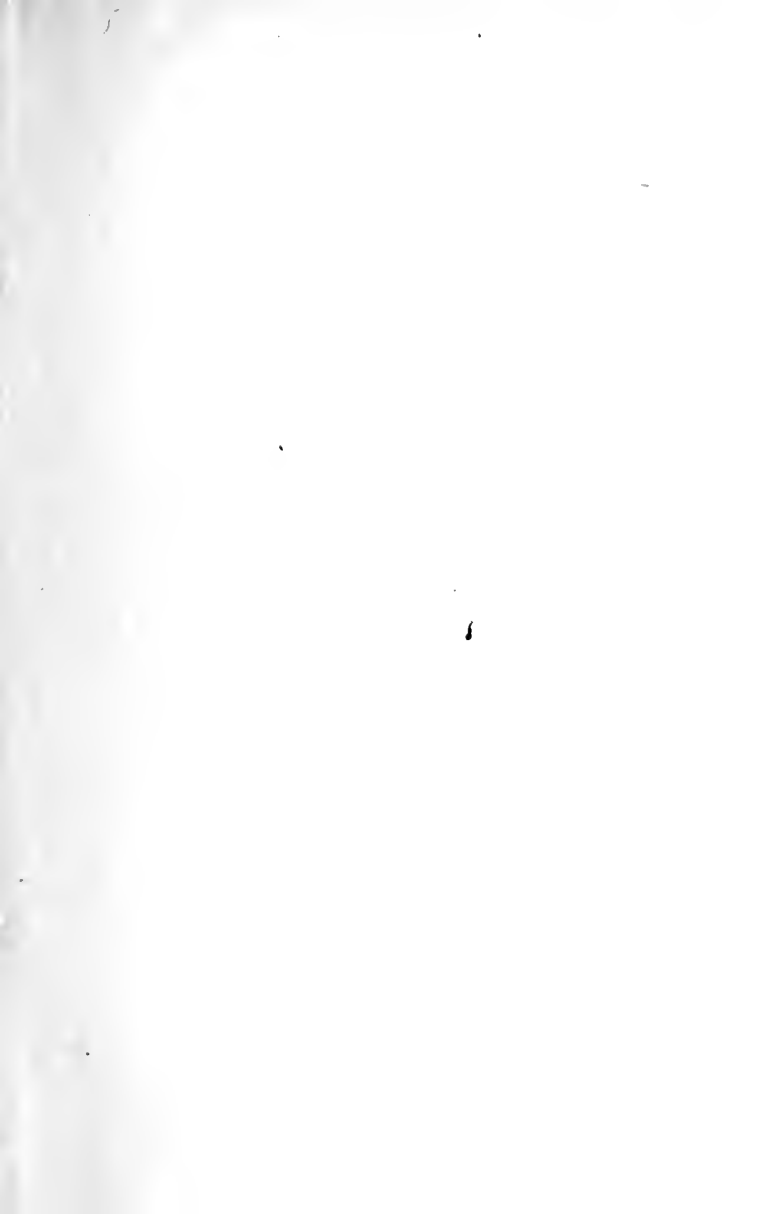
udsprede om min Karakter og mine personlige Forholde, uantastede, — at jeg optager dem med den samme Ligeegyldighed som om de virkelig vare mig uskadelige.*) Det er en ligesaa naturlig Følge af mit Standpunkt i denne Sag, at jeg ikke indlader mig i nogen Fegtning med de enkelte Hunde. Den Tid, jeg paa denne Maade skulde have spildt, har jeg anvendt til yderligere at udarbejde det Stof, jeg i Dæmringen har behandlet; jeg har hærdet nye Landser, flettet nye Svøber, og inden kort vil man atter finde mig paa den Kampplads, hvorhen min Genius med uimodstaaelig Magt har drevet mig. Mine Fiender ville heraf lære, at alle deres Kunster, deres hele Arrighed er forgjæves, naar de dermed tro at bringe mig ud af min Fatning, — og mine Venner, hvortil jeg her regner alle dem, der uden

*) De, der tro, at jeg, ved at sagsøge en af mine Modstandere, har stræbt at værne om mit Navn, tage heri Feil. Man vil maaske, ved nærmere at betragte mit hele Forhold under de hyppige Angreb, hvorfor jeg i længere Tid har været udsat, uden min Erklæring slutte sig til, at jeg her blot forsøger at faa et Exempel statueret, der kan afskrække dette Slags Mennesker, — der ere ligesaa uretfærdige som smagløse, paa hvem ingen Grunde virke, og som i den Fornærmedes Rolighed kun se en sikker Leilighed til ustraffet at drive deres Spil, — fra en Skrivemaade, der parodierer vor Trykkefrihed og skjænder den.

Fordom læse mit Digt, ville med det Samme erkjende, at det ikke kan være nogen blot ungdommelig Opbrusning, der har ledet mig ind i denne Kamp. — Hvorvidt jeg i Dæmringen har formaaet at gjengive det Billede, der under Formningen foresvævede mig, — hvad der her er klarere eller dunklere udtrykt, — ved jeg selv meget nøie, og i denne Bevidsthed ligger der allerede en Tryghed, hvormom den store Hob af Skrivende og Ikke-Skrivende kun har en svag Forestilling; men Overbevisningen om, at hint Billede ikke var nogen Skuffelse, er mig dog, især under nærværende Omstændigheder, af en endnu høiere Vigtighed og Betydning. Det kan ikke negtes, at denne despotiske Pøbelagtighed, denne skindfattige Bornerthed, hvormed man har søgt at kue en frimodig Menings-Ytring, og det oven i Kjøbet en i satirisk Form, ligefrem røber en dyb Aands-Umyndighed, en rædsom Uklarhed i Opfatningen af den høiere Civilisations naturligste og almindeligste Fænomener. Europas mest dannede Nationer have Skrifter af samme Tendents som mit; men man maa gaa tilbage til de mørke Aarhundreder, for at finde Sidestykker til en saa dum, fanatisk Forfølgelse som den, jeg nu lider. Da Tegnér havde skrevet sit Digt Svea, hvori han, med Ungdommens Varme og den djerveste Pen, anklager sit Folks Aands-Sløvhed og moralske Afmagt, vandt han Akademiets store Guldpræmie

og Nationens Agtelse og Kjerlighed! — Hvo der hidtil har tvivlet, kan nu se, at Uhyret er der, og at bekæmpe dette, om og blot for at prøve dets Kræfter og ruinere dets Tilgange, anser jeg for det Nyttigste og Hæderligste, man i vort Fædreland for Øieblikket kan foretage sig.

PT Welhaven, Johan Sebastian
8933 Cammermeyer
A1 Samlede skrifter
1867
Bd.1

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 05 04 01 019 0